

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

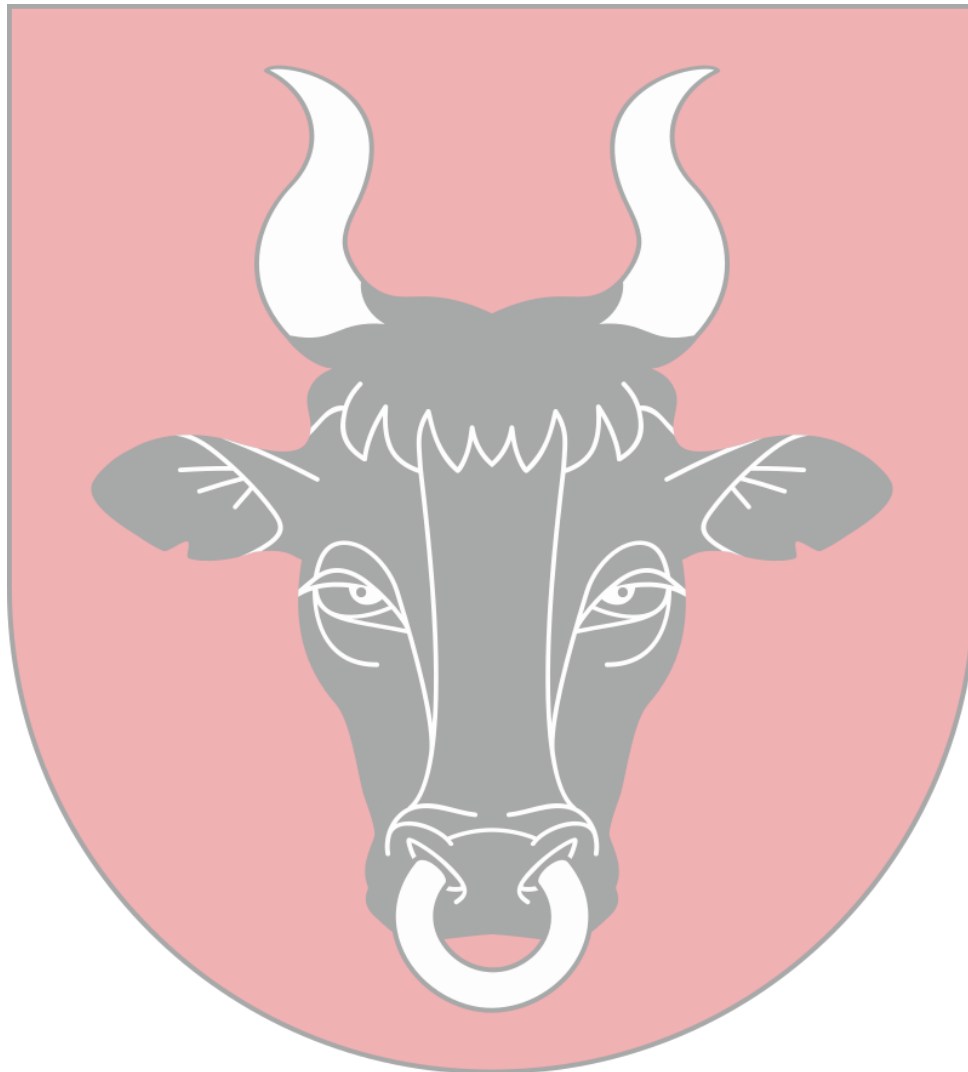
GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY RYCZYWÓŁ

DO 2033 ROKU

RYCZYWÓŁ, 2024

Wykonawca prognozy

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Weronika Saukens', is written over the printed name.

Weronika Saukens

data sporządzenia: 7 listopada 2024 r.

SPIS TREŚCI

1. INFORMACJE O PROGNOZIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	5
1.1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE SPORZĄDZENIA PROGNOZY.....	5
1.2. ZAKRES I CEL PROGNOZY	6
1.3. METODY OPRACOWANIA PROGNOZY	8
1.3.1. Źródła informacji.....	8
1.3.2. Analiza oddziaływań inwestycji na poszczególne komponenty środowiska.....	9
2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI I GŁÓWNYCH CELACH GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI ORAZ JEGO POWIĄZANIAMI Z INNYMI DOKUMENTAMI	11
2.1. ZAWARTOŚĆ I CELE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	11
2.2. POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY RYCZYWÓŁ DO 2033 ROKU Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI, Z UWZGLĘDNIENIEM ICH CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA I WYZNACZANYCH KIERUNKÓW DZIAŁAŃ	37
3. AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY RYCZYWÓŁ.....	54
3.1. POŁOŻENIE	54
3.2. DEMOGRAFIA.....	55
3.3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	56
3.3.1. Transport i komunikacja	56
3.3.2. Zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną i paliwo gazowe	57
3.4. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	57
3.4.1. Ochrona klimatu i jakość powietrza	57
3.4.2. Zagrożenia hałasem	62
3.4.3. Pola elektromagnetyczne (PEM)	70
3.4.4. Gospodarowanie wodami.....	70
3.4.5. Gospodarka wodno-ściekowa.....	80
3.4.6. Zasoby geologiczne	81
3.4.7. Gleby	82
3.4.8. Gospodarowanie odpadami i zapobieganie ich powstawaniu	83
3.4.9. Zasoby przyrodnicze	86
3.4.10. Zapobieganie poważnym awariom	105
4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	106
5. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO.....	108
5.1. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA, FAUNA I FLORA, OBSZARY CHRONIONE ORAZ CELE I PRZEDMIOTY OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000	108
5.2. ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO LUDZI	119
5.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE.....	121
5.4. POWIETRZE I KLIMAT	123
5.5. POWIERZCHNIA ZIEMI, KRAJOBRAZ I GLEBY.....	126
5.6. KLIMAT AKUSTYCZNY	129
5.7. ZASOBY NATURALNE.....	130
5.8. ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	130
5.9. ODDZIAŁYWANIA SKUMULOWANE	131
6. PRZEWIDYWANE ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCYCH Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	133
7. MOŻLIWE ZMIANY W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI ZAŁOŻEŃ GPR.....	137

8.	TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	139
9.	NAPOTKANE TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCE Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY 140	
10.	REKOMENDACJE I WNIOSKI DO OSTATECZNEJ WERSJI DOKUMENTU.....	141
11.	ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ PRZEWDZIANYCH W PROJEKCIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	143
12.	PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA.....	144
13.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	146
14.	SPIS TABEL I RYSUNKÓW	150
15.	OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO O SPEŁNIENIU WYMAGAŃ, O KTÓRYCH MOWA W ART. 74A UST. 2	151

1. INFORMACJE O PROGNOZIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

1.1. Podstawy formalno-prawne sporządzenia prognozy

Podstawą opracowania prognozy oddziaływania na środowisko jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U z 2024, poz. 1112). Według zapisów art. 46 ust. 1 pkt 1, pkt 2 i pkt 3 ww. ustawy, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty:

1. planu ogólnego gminy oraz planu zagospodarowania przestrzennego, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także koncepcji rozwoju kraju, strategii rozwoju, programu, polityki publicznej i dokumentu programowego, z zakresu polityki rozwoju, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
2. polityki, strategii, planu i programu w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywany lub przyjmowany przez organy administracji, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
3. polityki, strategii, planu i programu innego niż wymienione w pkt 1 i 2, którego realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000, jeżeli nie jest on bezpośrednio związany z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynika z tej ochrony.

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane także w przypadku projektu dokumentu innego niż wymieniony w art. 46 ust. 1 oraz w przypadku projektu zmiany takiego dokumentu, jeżeli w uzgodnieniu z właściwym organem, o którym mowa w art. 57 ustawy, organ opracowujący projekt stwierdzi, że realizacja postanowień danego dokumentu albo jego zmiany może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku wraz z prognozą oddziaływania na środowisko podlega opiniowaniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Przedmiotowe dokumenty zostaną także udostępnione społeczeństwu w celu zapewnienia jego udziału w procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

1.2. Zakres i cel prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko zawiera identyfikację potencjalnych oddziaływań na środowisko, będących wynikiem realizacji „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku” oraz ocenę natężenia tych oddziaływań. Jej celem jest analiza potencjalnego oddziaływania na środowisko przedsięwzięć oraz realizacji założeń wskazanego wyżej dokumentu.

Zgodnie z zapisami art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112) organ opracowujący projekt dokumentu uzgadnia z właściwymi organami (o których mowa w art. 57 i 58) zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. Uzgodnienia dokonuje się w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o uzgodnienie.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu po zapoznaniu się z wnioskiem Wójta Gminy Ryczywół, w piśmie nr WOO-III.410.464.2024.PW.1 z dnia 13.09.2024 roku uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku”. W swym piśmie organ ten wskazał, że prognoza powinna być opracowana zgodnie z art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy ooś.

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w piśmie z 7.11.2024 r., znak: DN-NS.9011.1890.2024 uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku”.

Biorąc powyższe pod uwagę niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko (art. 51 ust. 2):

1. zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
- f) oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów - kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy,

g) datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów - imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów;

2. określa, analizuje, ocenia:

a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,

b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,

c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,

d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,

e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

– różnorodność biologiczną,

– ludzi,

– zwierzęta,

– rośliny,

– wodę,

– powietrze,

– powierzchnię ziemi,

– krajobraz,

– klimat,

– zasoby naturalne,

– zabytki,

– dobra materialne

– z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3. przedstawia:

a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,

b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Ponadto, zgodnie z art. 52 ust. 1 i 2:

- Prognoza oddziaływania na środowisko, została opracowana stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowana do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem;
- w Prognozie zostały uwzględnione informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania.

1.3. Metody opracowania prognozy

Prognoza została opracowana zgodnie z zaleceniami zawartymi w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. 2024 poz. 1112). Przy sporządzaniu niniejszego dokumentu zastosowano metody statystyczne i porównawcze, analizy i oceny dostosowane do stanu współczesnej wiedzy. Autor kierował się swoją wiedzą i doświadczeniem stosownie do stanu wiedzy współczesnej. Wszystkie zastosowane metody oceny są dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu. Część dotyczącą oceny oddziaływania na środowisko w projektowanym opracowaniu przedstawiono opisowo wraz z merytorycznym uzasadnieniem. Oceny dokonano w oparciu o analizę poszczególnych elementów środowiska w zależności od zagrożeń stwarzanych przez oddziaływanie na środowisko planowanych kierunków działań.

1.3.1. Źródła informacji

Podczas opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku oraz prognozy oddziaływania na środowisko wykorzystano następujące dokumenty stanowiące na szczeblu międzynarodowym, krajowym oraz regionalnym:

- Traktat Lizboński,
- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030,
- Europejski Zielony Ład,
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020),
- Europejska Konwencja Krajobrazowa,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowy Program Ochrony Powietrza,
- Polityka energetyczna Polski do 2040 r.,
- Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego do roku 2030,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+,
- Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej,
- Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego.

1.3.2 Analiza oddziaływań inwestycji na poszczególne komponenty środowiska

Podczas opracowania prognozy, w celu określenia wpływu i skutków planowanych kierunków działań na stan środowiska, przeprowadzono dokładną analizę wpływu każdego z nich na poszczególne obszary środowiska. Przyjęto, że obszarami tymi są wymienione w art. 51 ust. 2 pkt. 2 lit. e ustawy OoŚ tj. „przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,

- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.”

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI I GŁÓWNYCH CELACH GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI ORAZ JEGO POWIĄZANIAMI Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1. Zawartość i cele Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 278). Stanowi on narzędzie umożliwiające prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji wyznaczonym uchwałą nr LIII/494/2024 z dnia 28 lutego 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół. Jednocześnie pełni funkcję strategii IIT (innego instrumentu terytorialnego), wdrażanej po raz pierwszy w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w odniesieniu do przewidzianych w niej działań finansowych ze środków polityki spójności.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku, opracowany w oparciu o Ustawę o rewitalizacji, stanowi dla gminy zaawansowane narzędzie, które w sposób ciągły, uporządkowany i spójny, nie tylko wyprowadzi ze stanu kryzysowego obszar zdegradowany, ale będzie także przeciwdziałać pogłębianiu się negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na tym obszarze oraz zapobieganie realizacji zagrożeń.

Zgodnie z metodyką prac, przyjętą w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych, etap pierwszy dotyczył podziału Gminy na niepodzielne jednostki analityczne, stanowiące całość pod względem funkcjonalnym i przestrzennym.

Dokonując podziału Gminy Ryczywół na jednostki analityczne zdecydowano się częściowo wykorzystać istniejący podział na obręby ewidencyjne. W przypadku trzech największych pod względem powierzchni obrębów ewidencyjnych: Ryczywół, Ludomy oraz Ludomicko zdecydowano się na wprowadzenie dalszego podziału. Obręb Ryczywół jest zamieszkiwany przez ponad 30% mieszkańców. Zgodnie z ustawą, taka jednostka nie mogłaby zostać zaliczona do obszaru rewitalizacji, dlatego też dokonano podziału na dwie mniejsze jednostki: Ryczywół południe i Ryczywół północ. Podziału tego dokonano na podstawie historycznego kształtowania się zabudowy miejscowości, gdzie jednostka Ryczywół południe obejmuje swoim zasięgiem całą historyczną część Ryczywołu wraz z najważniejszymi zabytkami i pierwotnym układem urbanistycznym. Jednostka Ryczywół północ obejmuje z kolei nowopowstałą zabudowę, tworzącą zwarte osiedla z zabudową wielorodzinną i jednorodziną. Obręb Ludomy stanowił jednostkę największą pod względem zajmowanej powierzchni. Ze względu na znaczącą powierzchnię jednostki nie cechowała się ona jednorodnością w kontekście występujących powiązań funkcjonalno-przestrzennych. Podziału dokonano w oparciu o przebieg drogi wojewódzkiej, która stanowi barierę przestrzenną. Wydzielone zostały jednostki Ludomy zachód oraz Ludomy wschód. W przypadku obrębu Ludomicko, podział został dokonany ze względu na znaczącą powierzchnię obszaru, a także obecność powierzchniowych form ochrony przyrody wpływających na możliwość użytkowania gruntów. Wydzielone tym samym zostały

jednostki Ludomicko i Chlebowo. Ostatecznie na terenie Gminy zostały wyodrębnione 22 jednostki analityczne.

Wyznaczając obszar rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół kierowano się również zasadą nieprzekraczalności ustawowych wartości 20% powierzchni gminy oraz 30% liczby mieszkańców. Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową jako obszar rewitalizacji przyjęto jednostki analityczne Ryczywół południe, Chlebowo, Ludomy wschód i Orłowo. Wyboru tych jednostek dokonano na podstawie łącznego spełnienia kryteriów takich jak:

- jednostka posiada istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego całej Gminy,
- zachodzi na niej koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej,
- jednostka cechuje się potencjałem społecznym i infrastrukturalnym do prowadzenia procesu rewitalizacji.

Ryczywół południe – to jednostka położona w centralnej części Gminy, odznaczająca się znacznym nagromadzeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale również we wszystkich pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Dodatkowo, jednostka ta jest niezwykle istotna z punktu widzenia rozwoju lokalnego poprzez skoncentrowanie na jej obszarze wielu usług i instytucji społecznych jak m.in.: Urząd Gminy Ryczywół, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna. Jest to również obszar cechujący się wysoką intensywnością zabudowy, a co za tym idzie również gęstością zaludnienia, skupiający 19,3% wszystkich mieszkańców Gminy. Obecny potencjał społeczny stwarza w jednostce dobre podwaliny pod skuteczne przeprowadzenie procesu rewitalizacji.

Chlebowo – jest to niewielka jednostka analityczna, zamieszkiwana przez zaledwie 0,2% ludności Gminy, która jednak potencjalnie stanowi unikalne w skali Gminy środowisko sprzyjające integracji społecznej. Stwierdzone nagromadzenie problemów w sferach społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej w sposób skuteczny ogranicza potencjał rozwojowy miejsca. Wskazanie tego obszaru do prowadzenia rewitalizacji uwarunkowane jest przede wszystkim wysokim potencjałem środowiska naturalnego zdolnego do przyciągania i angażowania wokół lokalnej społeczności. Tym samym Chlebowo mimo niewielkiej populacji zamieszkującej jednostkę ma predyspozycje do skutecznej dyfuzji procesu rewitalizacji na sąsiednie obszary.

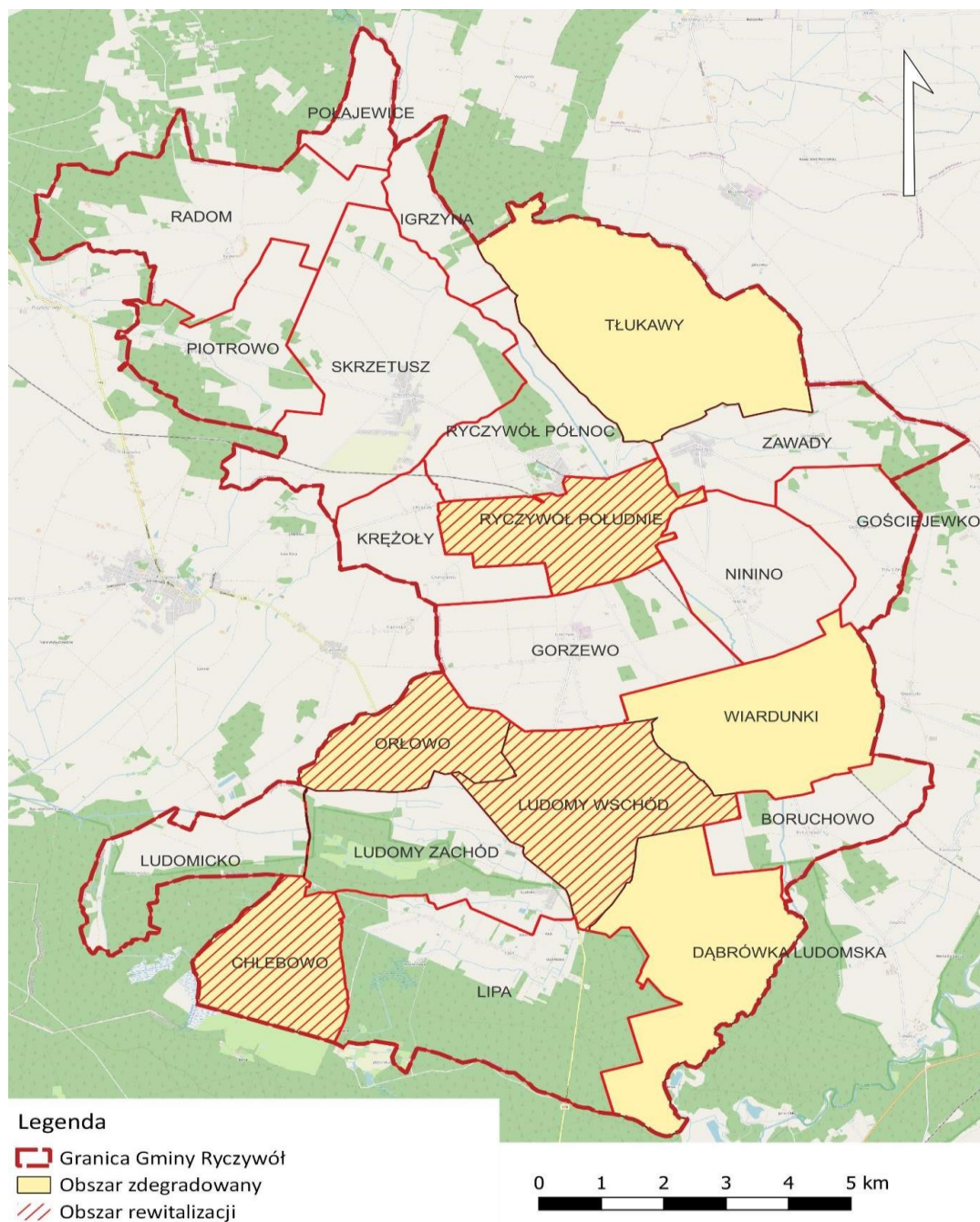
Ludomy wschód i Orłowo – są to jednostki tworzące zwarty obszar w południowo-zachodniej części Gminy

Ryczywół cechujące się nagromadzeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Ponadto w jednostce Ludomy wschód stwierdzono stan kryzysowy w każdej z pozostałych analizowanych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, z kolei w Orłowie zdiagnozowano problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Są to jednostki zamieszkiwane łącznie przez 7% ludności Gminy. Na obszarze wspomnianych jednostek niegdyś działalność prowadził PGR, którego pozostałości widoczne są w przestrzeni jednostek. Zabudowa

jednorodzinna mieszkająca się z zabudowaniami wielorodzinnymi o niskim standardzie, a także niedorozwojem funkcji gospodarczych sprawia, iż przestrzeń jest dysfunkcyjna. Lokalna społeczność, która pozostała bez pracy po rozwiązaniu państwowego gospodarstwa rolnego wciąż trapiąca jest przez szereg problemów społecznych, w tym ubóstwo, bezrobocie, czy związaną z tym wysoką przestępczość.

Tym samym w granicach obszaru rewitalizacji znalazły się następujące miejscowości: Chlebowo, Ludomy (część), Drzonek, Łaszczewiec, Orłowo, Łopiszewo (część) i ulice w miejscowości Ryczywół: Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza, Juliusza Słowackiego, Jana Kochanowskiego, Słoneczna, Kolejowa, Obornicka, Nowa, Tadeusza Kościuszki, 6 Stycznia, Karola Marcinkowskiego, Plac 1 Maja, Kazimierza Stepczyńskiego, Czarnkowska, Chodzieska, Łąkowa, Wybudowanie, Polna.

Na poniższym rysunku przedstawiono pogłówną mapę obszaru rewitalizacji Gminy Ryczywół.

Rysunek 1. Poglądowa mapa obszaru rewitalizacji Gminy Ryczywół

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół

Wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia wymogi formalne określone w ustawie o rewitalizacji, zajmując 23,6 km² (co stanowi 15,2% powierzchni Gminy Ryczywół) oraz będąc zamieszkiwanym przez 1 844 osoby (co stanowi 26,6% ludności Gminy). Obszar rewitalizacji skupia dużą część mieszkańców Gminy, dzięki czemu będą oni mogli skorzystać z efektów zaplanowanych działań. Co więcej, liczebność jednostek wpływa na wysoki potencjał ludzki, który może być wykorzystany do prowadzenia rewitalizacji w zakresie m.in. działań integracyjnych, aktywizacyjnych, a także może generować inicjatywy oddolne. To z kolei

spowoduje, że z efektów działań rewitalizacyjnych skorzystają również pozostali, a drogą dyfuzji innowacji pewne działania mogą też odnaleźć naśladowców w pozostałych jednostkach.

Na podstawie diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji, a także biorąc pod uwagę lokalne potencjały obszaru oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych zdefiniowano wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. Stanowi ona wyraz aspiracji władz samorządowych, mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji. Określa ona opis docelowego stanu obszaru po przeprowadzeniu zaplanowanych w niniejszym dokumencie działań rewitalizacyjnych.

Wizja stanowi wizualizację celu głównego, nadrzędnego względem celów rewitalizacji wskazanych w dokumencie, jednocześnie zawiera w sobie odniesienie do wszystkich sfer funkcjonowania obszaru, na których planowana jest rewitalizacja. Jest również pewnego rodzaju odpowiedzią na pytanie o powód i zasadność prowadzenia procesu rewitalizacji w danej jednostce.

Istotną rolą wizji jest także zjednoczenie interesariuszy rewitalizacji wokół pewnej idei. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i funkcjonujące tam stowarzyszenia, przedsiębiorstwa, jednostki administracyjne powinni utożsamiać się z określoną wizją. Wypracowana wizja powinna łączyć różne środowiska, które wspólnie będą pracowały nad jej urzeczywistnieniem.

Przyjmując powyższe założenie, wizja obszaru rewitalizacji w perspektywie do 2033 roku brzmi:

Kompleksowo poprowadzony proces rewitalizacji znacząco odmienił oblicze obszarów rewitalizacji, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców. Ryczywół, jako ośrodek lokalny stał się miejscem spotkań dla mieszkańców, oferując im rozbudowaną i atrakcyjną ofertę usług społecznych i kulturalnych. Ludomski park dworski stał się miejscem rekreacji i spotkań mieszkańców, a przeprowadzone prace pozwoliły rozwinąć dostępne w nim formy rekreacji i wypoczynku. Chlebowo jest rozpoznawalną miejscowością, dzięki działalności Fabryki Nauki, która przyczynia się nie tylko do rozwoju edukacji, ale stanowi też miejsce prowadzenia edukacji ekologicznej wśród mieszkańców, goszcząc rozmaite wydarzenia kulturalno-edukacyjno-rozrywkowe. Z nowych możliwości spędzania czasu wolnego w sąsiednich Chlebowie i Ludomach, chętnie korzystają również mieszkańcy Orłowa.

Rozwinięta oferta usług społecznych, nowe lokale komunalne czy warsztaty zawodowe pozwalają skutecznie prowadzić proces usamodzielnienia wśród wielu mieszkańców, pozwalając im na rozwijanie swoich umiejętności i przywracając często utracone poczucie godności i własnej wartości.

Lokalni mieszkańcy tworzą zintegrowaną społeczność, dążącą do realizacji określonych celów, zdolną i chętną do podejmowania inicjatyw oddolnych.

Przeprowadzone działania rewitalizacyjne pozwoliły przede wszystkim zintegrować lokalną społeczność, przywracając jej poczucie sprawczości i wiarę w powodzenie wspólnie prowadzonych inicjatyw.

Funkcjonująca w Chlebowie Fabryka Nauki pozwoliła odkryć unikatowość lokalnych torfowisk, podnosząc świadomość ekologiczną wśród lokalnych mieszkańców, a także umożliwiła nawiązanie współpracy z jednostkami naukowymi czy akademickimi. Zarówno placówka jak i wyznaczone szlaki piesze i rowerowe są chętnie odwiedzane przez mieszkańców, doceniających rekreację na świeżym powietrzu.

Ludzie chętnie korzystają także ze zrewaloryzowanego parku dworskiego, gdzie rekreacja i wypoczynek umożliwiony został wszystkim mieszkańcom. Nowe nasadzenia jedynie dopełniają krajobraz XIX wiecznego założenia kompozycyjnego. Altanka nad stawem służy z kolei młodzieży i rodzinom, pozwalając na miłą integrację.

Odnowione zabudowania w Ryczywole wykorzystywane są przede wszystkim na cele społeczne, służąc mieszkańcom całej Gminy. Uruchomiony punkt informacyjny stał się niejako „centrum dowodzenia” życiem społecznym Gminy, gdzie zawsze znajdują się osoby chętne do opowiedzenia o nowych inicjatywach.

Obszary i obiekty niegdyś zaniedbane czy opuszczone, dziś przyciągają mieszkańców, na co wymierny wpływ miała również ich estetyka. Przestrzenie otaczające lokalną społeczność stały się bardziej funkcjonalne i przyjazne, zachęcając do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym.

Zdefiniowana wizja obszaru rewitalizacji w 2033 roku będzie możliwa do osiągnięcia poprzez realizację celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań. Część programowa dokumentu została opracowana na bazie przeprowadzonej diagnozy, a także podczas warsztatów rewitalizacyjnych i wizji lokalnej umożliwiających zaangażowanie zróżnicowanych grup interesariuszy na etapie planowania procesu rewitalizacji.

Wskazane cele i kierunki działań stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby, służące ograniczeniu bądź wyeliminowaniu negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Tym samym zapewnione zostało komplementarne podejście do rewitalizacji.

Cele i kierunki rewitalizacji będą osiągnane poprzez realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Dla obszaru rewitalizacji wyznaczono 13 kierunków działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie 3 założonych celów rewitalizacji.

CEL 1: Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych	
Kierunek 1.1.	Integracja społeczne i przeciwdziałanie wykluczeniu
Kierunek 1.2.	Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców
Kierunek 1.3.	Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców
Kierunek 1.4.	Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego
CEL 2: Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko	
Kierunek 2.1.	Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku
Kierunek 2.2.	Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego
Kierunek 2.3.	Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych
Kierunek 2.4.	Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek 2.5.	Rozwój ekonomii społecznej
CEL 3: Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych	
Kierunek 3.1.	Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych
Kierunek 3.2.	Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji
Kierunek 3.3.	Rozwój i rewitalizacja terenów zieleni ogólnodostępnej
Kierunek 3.4.	Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są zaplanowanymi, długofalowymi działaniami, zmierzającymi do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Istotnym ich aspektem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wzrost poczucia przynależności lokalnej oraz rozwiązywanie innych problemów sfery społecznej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w Gminie Ryczywół zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich realizacja zmierzała do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, w szczególności w sferze społecznej, a nie wyłącznie do poprawy estetyki przestrzeni czy modernizacji zdegradowanych obiektów. Zaplanowano katalog działań, na który składają się 6 podstawowych projektów zintegrowanych oraz 2 przedsięwzięcia uzupełniające. Projekty podstawowe to te, które w zasadniczy sposób przyczynią się do odwrócenia negatywnych trendów na obszarze, natomiast projekt uzupełniający ma charakter głównie infrastrukturalny, jednak jego realizacja przyczyni się do bezpośredniej poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji i nie tylko.

Projekty zintegrowane to grupy powiązanych ze sobą tematycznie działań, zarówno infrastrukturalnych, jak i nieinfrastrukturalnych, które służą realizacji wspólnego celu. Tworzą one mikroprogramy, w ramach których modernizacja kubatury i przestrzeni stworzy warunki do zapobiegania zanikowi niektórych funkcji (np. funkcji kulturalnych czy społecznych), umożliwi wprowadzenie nowych funkcji społecznych, sprzyjać będzie budowaniu więzi społecznych i przywróceniu równowagi życia społecznego. Projekty zintegrowane realizowane będą przez Gminę Ryczywół we współpracy z interesariuszami rewitalizacji. Na tym etapie zakres projektów, a także katalog potencjalnych partnerów zostały zdefiniowane w sposób generalny. Po zakończeniu procesu konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji i uwzględnieniu ewentualnych uwag, planuje się niezwłoczne przystąpienie do realizacji fazy przygotowawczej projektów zintegrowanych. W szczególności planowane są spotkania z potencjalnymi partnerami projektów, w celu zapewnienia ich udziału w planowaniu, a docelowo w realizacji projektów zintegrowanych. Wówczas zostaną doprecyzowane założenia projektów w taki sposób, żeby były one realizowane dla mieszkańców i z mieszkańcami (przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi, lokalnymi liderami, beneficjentami końcowymi procesu rewitalizacji).

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 1
Fabryka nauki
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Ryczywół
Potencjalni partnerzy
Koło Łowieckie nr 53 Jeleń z Obornik Polski Związek Wędkarski Okręg Nadnotecki w Pile, Koło w Ryczywole Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Kraina Trzech Rzek 3XP – Puszcza Pełna Przygód Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Lokalizacja przedsięwzięcia
Podobszar rewitalizacji Chlebowo: dawna Fabryka Torfu, dawna Gorzelnia, siedziba Koła Łowieckiego nr 53 Jeleń
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom aktywności i integracji mieszkańców, – niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym, – niedostateczna liczba miejsc pracy, – niska świadomość ekologiczna mieszkańców, – niedostateczna liczba miejsc o funkcjach integracyjnych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, – niska estetyka obszaru spowodowana występowaniem zdewastowanych, opuszczonych terenów i pustostanów, – występowanie nieużytkowanych obiektów gminnych, stanowiących duży potencjał dla działań społecznych i kulturalnych.
Cel przedsięwzięcia
Celem projektu zintegrowanego nr 1 jest przekształcenie silnie zdegradowanego obiektu przemysłowego w lokalne centrum, którego działalność skupiona zostanie wokół zagadnień ekologicznych, popularnonaukowych, naukowych i kulturalnych. Działalność obiektu ma również zwrócić

uwagę mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz osób odwiedzających na unikatowość środowiska przyrodniczego na tym obszarze oraz umożliwić nawiązanie współpracy z jednostkami naukowymi, celem dalszego poznania torfowisk.

Zakres realizowanych zadań

W ramach projektu przeprowadzone zostaną kompleksowe prace, mające na celu przywrócenie do użytkowania budynku dawnej Fabryki Torfu: zarówno hali produkcyjnej jak i pomieszczeń socjalnych. Zagospodarowany zostanie również teren po dawnej gorzelni. Obszar torfowisk w Chlebowie stanie się głównym centrum rekreacyjno-wypoczynkowym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, pobudzając aktywność gospodarczą Chlebowa i zwiększając jego atrakcyjność osiedleńczą.

Moduł I: Kompleksowe prace remontowe w obrębie budynku dawnej fabryki torfu

W ramach modułu I przeprowadzone zostaną działania infrastrukturalne związane z kompleksowym odnowieniem pustostanu. Istotą prac jest stworzenie sali widowiskowo-wykładowo-kinowej, z zachowaniem akustyki pomieszczenia. Prace remontowe w szczególności obejmą:

- remont elewacji budynku, w tym uzupełnienie ubytków, a także izolację termiczną,
- wymianę stolarki drzwiowej i okiennej,
- wymianę pokrycia dachowego, wraz z izolacją dachu,
- wymianę instalacji elektrycznej, grzewczej oraz wodno-kanalizacyjnej,
- remont wnętrza budynku,
- usunięciu barier architektonicznych wewnątrz oraz w najbliższym otoczeniu budynku.

Prace będą się skupiały wokół poprawy stanu technicznego obiektu, a także zwiększeniu jego efektywności energetycznej. Zachowany zostanie industrialny charakter zabudowań, w tym między innymi duże otwory okienne.

Moduł II: Adaptacja pomieszczeń zespołu budynków fabrycznych

W ramach modułu II podjęte zostaną działania związane z utworzeniem zaplecza noclegowego oraz sanitarnego w dawnych pomieszczeniach socjalnych zespołu zabudowań fabrycznych. Hala produkcyjna zostanie z kolei przekształcona w salę widowiskową, wraz z widownią. Prace remontowe w szczególności obejmą:

- remont i wyposażenie w niezbędne meble pokoi noclegowych,
- remont i wyposażenie zaplecza sanitarno-kuchennego,
- utworzenie widowni, wraz z gradacją wysokości,
- utworzenie sceny, wraz z montażem systemu oświetlenia i nagłośnienia,
- wyposażenie pomieszczenia w niezbędne elementy do obsługi wydarzeń naukowych, konferencyjnych i kulturalnych,
- utworzenie pomieszczeń obsługi technicznej kompleksu wraz z wyposażeniem w pomieszczeniu za sceną (składziki, szatnie, toalety itp.).

Przeprowadzone prace pozwolą na pełne wykorzystanie odnowionych zabudowań, tworząc nowoczesne centrum naukowo-kulturalne, oferujące również miejsca noclegowe.

Moduł III: Zagospodarowanie terenu między fabryką torfu a gorzelnią na potrzeby utworzenia ogrodu meteorologicznego, ogrodu geodezyjno-kartograficznego, miniogrodu botanicznego

W ramach modułu III przewiduje się przeprowadzenie prac projektowych i infrastrukturalnych, związanych z zagospodarowaniem terenów zewnętrznych między dawną fabryką torfu a pozostałościami po gorzelni. Prace będą polegały na:

- uprzątnięciu terenu zewnętrznego, w tym usunięciu gruzu, śmieci i wyburzeniu pozostałości zabudowań po gorzelni, z wyjątkiem zachowanego w dobrym stanie komina,
- wyrównaniu terenu, wraz z wyznaczeniem terenów pod poszczególne ogrody: meteorologiczny, geodezyjno-kartograficzny i botaniczny, a także wydzieleniu polany piknikowej,

- wyposażeniu poszczególnych ogrodów w urządzenia pomiarowe, sprzęty i narzędzie specjalistyczne,
- konserwacji i remoncie komina gorzelnianego, wraz z montażem energooszczędnych podświetleń.

Zagospodarowanie terenu zewnętrznego pozwoli na rozwój i naukę zagadnień z zakresu klimatologii, kartografii, geodezji czy botaniki, stanowiąc zaplecze przede wszystkim dla młodzieży ze szkół średnich i wyższych. Niemniej, teren wraz z wyposażeniem będzie mógł być wykorzystywany również przez osoby dorosłe i starsze w ramach warsztatów czy kursów, a w pewnym stopniu również dzieci. Zaplecze naukowe, wraz z ogródkami będzie stanowiło bazę pod eksplorację terenów torfowisk, rezerwatu przyrody Chlebowo.

Moduł IV: Wyznaczenie szlaków pieszo-rowerowych wokół torfowisk

W ramach modułu IV przewiduje się wyznaczenie szlaków pieszo-rowerowych, które zostaną wytyczone wzdłuż istniejących już ciągów. Poczynione zostaną jednak działania infrastrukturalne związane w szczególności z:

- oznakowaniem przebiegu szlaków w terenie oraz na opracowaniach kartograficznych,
- wyposażeniu szlaków w niezbędne elementy infrastruktury, w tym urządzone miejsca wypoczynku wyposażone w ławostoły, kosze na śmieci, tablice informacyjne itp.,
- wyposażenie szlaków w tablice informacyjne w zakresie fauny i flory występującej na terenach torfowisk.

Wyznaczone w ramach realizacji modułu szlaki pieszo-rowerowe będą zlokalizowane poza granicami rezerwatu przyrody „Bagno Chlebowo”. W ramach realizacji modułu nie zostaną naruszone zakazy sformułowane w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Moduł V: Rozszerzenie oferty usług edukacyjnych, kulturalnych i wypoczynkowych

W ramach modułu V planuje się rozszerzenie oferty usług edukacyjnych, kulturalnych i wypoczynkowych w oparciu o powstałą infrastrukturę. Poczynione prace pozwolą na prowadzenie działań w obszarach:

- edukacji, poprzez:
 - udostępnienie sali przystosowanej do prowadzenia wykładów i konferencji,
 - organizację seminariów tematycznych,
 - nawiązanie trwałej współpracy z jednostkami edukacyjnymi (liceami, technikami, uniwersytetami), celem promocji powstałej bazy naukowej i rozwijania oferty zajęć dla lokalnej społeczności,
 - kultury, poprzez:
 - organizację koncertów, występów i wydarzeń artystycznych dedykowanych różnym grupom wiekowym,
 - organizację wystaw czasowych,
 - wypoczynku i rekreacji, poprzez:
 - organizację wycieczek szkolnych, w tym wyjazdów kilkudniowych,
 - organizację marszy na orientację w terenie,
 - organizację spacerów przyrodniczych wraz z przyrodnikiem opowiadającym o powstawaniu i genezie torfowisk w Chlebowie,
 - organizację pikników na wydzielonej polanie,
 - gospodarki, poprzez:
 - możliwość wynajęcia miejsc noclegowych,
 - możliwość wynajęcia sali wykładowo-widowiskowej.

Przedstawiony zakres działań nie stanowi zbioru zamkniętego. W oparciu o powstałą infrastrukturę planuje się organizację i podejmowanie działań, które będą odpowiadały na bieżące potrzeby lokalnej społeczności w zakresie dostępu do edukacji, kultury i wypoczynku. Oferta zależna będzie również od możliwości nawiązania współpracy z partnerami z sektora nauki i kultury.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach realizacji projektu zespół zabudowań fabrycznych oraz jego najbliższe otoczenie zostaną w pełni dostosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami oraz osób z niepełnosprawnością. Zastosowane zostanie projektowanie uniwersalne, zapewniające swobodny dostęp do obiektu dla szerokiego grona odbiorców.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

- Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmocnienie relacji społecznych
- 1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców
 - 1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców
 - 1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego
- Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko
- 2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku
 - 2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego
 - 2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych
- Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych
- 3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych
 - 3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej
 - 3.4. Zwiększenie dostępności do usług i obiektów publicznych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 10 000 000,00 zł	Moduł I: 2024-2026
Moduł II: 2 000 000,00 zł	Moduł II: 2026-2027
Moduł III: 3 000 000,00 zł	Moduł III: 2026-2027
Moduł IV: 500 000,00 zł	Moduł IV: 2024-2026
Moduł V: 500 000,00 zł	Moduł V: 2027-2033
łącznie: 16 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba zabytkowych budynków poddanych rewitalizacji	3 szt.
Liczba utworzonych miejsc noclegowych	20 szt.
Liczba utworzonych sal wykładowo-widowiskowych	1 szt.
Powierzchnia zagospodarowanych terenów	2 000 m ²
Liczba posadowionych elementów infrastruktury pieszo-rowerowej	25 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach naukowych	500 os./rok
Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalno-rekreacyjnych	1000 os./rok
Liczba osób korzystających z ogrodów specjalistycznych	200 os./rok
Liczba osób uczestniczących w spacerach wytyczonymi szlakami wraz z przewodnikiem	500 os./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 2
Ludomski park dworski
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Ryczywół
Potencjalni partnerzy
sołectwo Ludomy sołectwo Orłowo Gminny Ośrodek Kultury OSP Ludomy Parafia Ludomy
Lokalizacja przedsięwzięcia
Podobszar rewitalizacji Ludomy-wschód, park dworski
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom aktywności i integracji mieszkańców, – niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym, – niedostatecznie rozbudowana oferta społeczna dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz niedostateczna współpraca pomiędzy poszczególnymi podmiotami w tym zakresie, – problemy związane z uzależnieniami, – pojawianie się aktów wandalizmu, kradzieży i niszczenia przestrzeni publicznej, – niedostateczna liczba miejsc o funkcjach integracyjnych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, – występowanie licznych barier architektonicznych, wpływających na dostępność przestrzeni publicznych.
Cel przedsięwzięcia
Celem projektu zintegrowanego nr 2 jest kompleksowa rewaloryzacja parku dworskiego, która umożliwi wykorzystanie w pełni jego potencjału do integrowania lokalnej społeczności, pozwalając jednocześnie na rozwój oferty usług społecznych czy kulturalnych. Przeprowadzone działania będą miały na celu również poprawę dostępności przestrzeni, w której obecnie występują bariery architektoniczne.
Zakres realizowanych zadań
Projekt zintegrowany numer 2 zakłada przeprowadzenie kompleksowych prac rewaloryzacyjnych, obejmujących teren parku dworskiego w Ludomach.
Moduł I: Kompleksowa rewaloryzacja parku dworskiego
<p>W ramach rewaloryzacji prowadzone będą działania inwestycyjne obejmujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> • regulację istniejących ścieżek parkowych wraz z dosypaniem kruszywa przepuszczalnego, • wyposażenie terenu w obiekty małej architektury, w tym stojaki rowerowe, • montaż energooszczędnego oświetlenia wzdłuż wybranych ścieżek parkowych, • montaż systemu monitoringu na terenie parku, • działania pielęgnacyjne związane z istniejącą zielenią wysoką i niską, • nasadzenia uzupełniające zieleni wysokiej i niskiej, • posadowienie budek lęgowych dla ptaków oraz owadów zapylających, • konserwacja placu zabaw oraz urządzeń wchodzących w skład ścieżki sensorycznej, • posadowienie drewnianej altany nad stawikiem, • wyznaczenie i utworzenie miejsca na ognisko w pobliżu altany nad stawikiem, • posadowienie domku narzędziowego,

- zakup narzędzi niezbędnych do bieżącego utrzymania parkowej roślinności oraz estetyki przestrzeni, w tym kosiarki, grabie itp.,

Przeprowadzone działania inwestycyjne pozwolą na pełne wykorzystanie terenu zieleni, dla realizacji celów społecznych czy kulturalnych. Dzięki kompleksowemu podejściu, przestrzeń parkowa stanie się bardziej funkcjonalna, pozwalając na rozwój aktywności lokalnej społeczności.

Założenie parkowe objęte jest prawną formą ochrony, w związku z czym wszelkie prace będą podlegały uzgodnieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Moduł II: Rozwój oferty usług społecznych i kulturalnych

Działania w zakresie modułu II będą ukierunkowane na pobudzenie oddolnej aktywności społecznej oraz integrowanie lokalnej społeczności zamieszkującej na podobszarze rewitalizacji. Działania w ramach modułu będą realizowane w następujących obszarach:

- aktywność obywatelska i integracja społeczna: otwarte spotkania i dyskusje o sprawach lokalnej społeczności zamieszkującej obszar rewitalizacji, organizacja sąsiedzkich „śniadań na trawie”, sąsiedzkich wieczorów gier planszowych itp.,
- kultura: koncerty, spotkania literackie i autorskie, plenery fotograficzne czy malarskie itp.,
- sportu: organizację wspólnych marszy nordic walking, organizację biegów przez park, organizację zajęć z jogi w parku itp.,

Działania proponowane w ramach modułu II mogą być uzupełniane w miarę diagnozowania kolejnych potrzeb wśród lokalnej społeczności. Oferta ma stanowić ciekawą alternatywę spędzania czasu wolnego, dając przyczynę nie tylko do wzmacniania więzi społecznych, ale również rozwoju osobistego i kulturalnego osób zainteresowanych. Park dworski, szczególnie w okresie wiosenno-letnim ma się stać docelowo centrum społeczno-kulturalnym dla sołectwa Ludomy, skupiając mieszkańców wokół wspólnych działań i inicjatyw.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Park dworski po przeprowadzonej rewaloryzacji będzie w pełni dostępny dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i osób ze szczególnymi potrzebami.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych

1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu

1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców

1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców

1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego

Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko

2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku

2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych

2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych

3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej

3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia

Moduł I: 1 000 000,00 zł

Moduł II: 1 600 000,00 zł

Łącznie: 2 600 000,00 zł

(szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)

Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia

Moduł I: 2025-2026

Moduł II: 2026-2033

Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba nowych nasadzeń drzew i krzewów	50 szt.
Liczba zamontowanych obiektów małej architektury	25 szt.
Liczba zamontowanych kamer monitoringu wizyjnego	15 szt.
Powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni urządzonej	50 000 m ²
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób biorących udział w otwartych dyskusjach i spotkaniach	20 os./miesięcznie
Liczba osób biorących udział w wydarzeniach aktywizacyjnych i integracyjnych	100 os./rok
Liczba osób biorących udział w wydarzeniach kulturalnych	150 os./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 3
Zgromadzenie kultury
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Ryczywół
Potencjalni partnerzy
Gminna Biblioteka Publiczna w Ryczywole Gminny Ośrodek Kultury w Ryczywole
Lokalizacja przedsięwzięcia
Podobszar rewitalizacji Ryczywół-południe, ul. Czarnkowska 24
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom aktywności i integracji mieszkańców, – niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym, – niedostatecznie rozbudowana oferta społeczna dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz niedostateczna współpraca pomiędzy poszczególnymi podmiotami w tym zakresie, – problemy związane z uzależnieniami, – wyludnianie się obszaru, odpływ młodych mieszkańców, – pojawianie się aktów wandalizmu, kradzieży i niszczenia przestrzeni publicznej, – niedostateczna liczba miejsc o funkcjach integracyjnych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, – niedostateczna dostępność pomieszczeń krytych – głównie obiektów ukierunkowanych na jednostki organizacyjne gminy, świadczące usługi natury społecznej i kulturalnej, – niska estetyka obszaru spowodowana występowaniem zdewastowanych, opuszczonych terenów i pustostanów, – występowanie nieużytkowanych obiektów gminnych, stanowiących duży potencjał dla działań społecznych i kulturalnych, – występowanie licznych barier architektonicznych, wpływających na dostępność przestrzeni publicznych,

– występowanie obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym.

Cel przedsięwzięcia

Celem projektu zintegrowanego nr 3 jest adaptacja obecnie nieużytkowanego kościoła ewangelickiego do pełnienia nowych funkcji społeczno-kulturalnych – mediateki. Obiekt ze względu na pierwotną funkcję sakralną oraz objęcie ochroną konserwatorską nie będzie ulegał modyfikacjom bryły czy elewacji zewnętrznej, a pracom adaptacyjnym zostanie poddane jedynie jego wnętrze. Częścią projektu jest również zagospodarowanie terenu przyległego do kościoła, który również będzie służył realizowaniu funkcji społecznych i integracyjnych. Dzięki utworzeniu mediateki wraz z terenami zewnętrznymi miejsce to stanie się atrakcyjną przestrzenią dla mieszkańców, pozwalając im na integrację, zgłębianie wiedzy, dyskusje i spotkania.

Zakres realizowanych zadań

Kościół ewangelicki w Ryczywole to neogotycki budynek jednonawowy, po częściowych pracach remontowych wykonanych w 2014 roku. Posadowiony jest na stosunkowo dużej działce o powierzchni ok. 2 625 m².

Moduł I: Kompleksowe prace restauratorsko-konserwatorskie

W ramach modułu I przewiduje się wykonanie wszelkich prac inwestycyjnych w obrębie budynku kościoła. Prace obejmą zarówno elewację zewnętrzną i pokrycie dachowe, wraz z wieżą zegarową, jak również wnętrze budynku. Działania prowadzone będą w zakresie:

- oczyszczania, uzupełniania braków w elewacji oraz uzupełniania spoinowań,
- remontu lub odtworzenia stolarki drzewianej i okiennej,
- wzmocnienia więźby dachowej oraz oczyszczania i poprawy mocowania lub wymiany pokrycia dachowego,
- wymiany obróbek blacharskich,
- adaptacji wieży zegarowej do pełnienia funkcji punktu widokowego, poprzez odtworzenie drewnianych schodów na nią wiodących,
- zabezpieczenia pozostałych w kościele przedmiotów sakralnych, poprzez ich przekazanie na rzecz miejscowych parafii lub muzeów,
- instalacji ekologicznego źródła ogrzewania wraz z systemem grzewczym,
- termomodernizacji wnętrza budynku, poprzez nałożenie tynków ciepłochronnych,
- adaptacji wnętrza obiektu do pełnienia funkcji kulturalno-wystawienniczych w ramach mediateki, poprzez m.in. wydzielenie pomieszczeń funkcyjnych, zapewnienie dostępności budynku itp.

Przeprowadzone prace restauratorsko-konserwatorskie pozwolą poprawić stan techniczny budynku, uwypuklając jego walory architektoniczne. Pozwolą one również na zmianę funkcji obiektu sakralnego, pozostającego nieużytkowanym począwszy od 1945 r.

Moduł II: Zagospodarowanie terenu wokół kościoła ewangelickiego

W ramach modułu II podjęte zostaną prace infrastrukturalne, zmierzające do zagospodarowania terenu wokół kościoła. W szczególności obejmą one:

- nowe nasadzenia zieleni niskiej, nie przesłaniające sylwetki kościoła, szczególnie wzdłuż ogrodzenia,
- utworzenie kina letniego za kościołem, wraz z posadowieniem schowka mieszczącego leżaki i sprzęt audiowizualny,
- posadowienie 2 małych tężni solankowych, wraz z elementami małej architektury (ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery itp.).

Teren zewnętrzny będzie stanowił miejsce pozwalające na dodatkowe aktywności, w tym organizację pikników czy festynów. Działania te będą miały charakter synergiczny do zaplanowanych w module I.

Moduł III: Rozszerzenie oferty usług społeczno-kulturalnych

Celem przeprowadzonych działań infrastrukturalnych jest uruchomienie mediateki, która będzie stanowiła ważny element integrujący wydarzenia kulturalne odbywające się w Gminie Ryczywół. Mediateka wyposażona zostanie w woluminy tradycyjne i cyfrowe pozwalające wydzielić niewielką czytelną i kilka stanowisk komputerowych. Prezbiterium zostanie z kolei zaadaptowane na kameralną scenę.

Utworzona mediateka będzie realizować działania w obszarze kultury, rozrywki i wypoczynku poprzez:

- udostępnianie i wypożyczanie zbiorów woluminów tradycyjnych i cyfrowych,
- udostępnianie stanowisk komputerowych z dostępem do internetu,
- organizację kameralnych występów, np. kabaretowych, spotkań autorskich, wieczorów literackich czy poetyckich,
- prowadzenie kina letniego,
- udostępnianie punktu widokowego na wieży zegarowej,
- udostępnienie tężni solankowych.

Przedstawiony katalog działań nie stanowi zbioru zamkniętego i będzie on na bieżąco dostosowywany do potrzeb lokalnej społeczności. Ponadto, planuje się tworzenie szczegółowego zakresu działań w oparciu o dialog społeczny i zgłaszane przez interesariuszy procesu rewitalizacji potrzeby.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach realizacji projektu zintegrowanego nr 3 zastosowane zostanie projektowanie uniwersalne, zapewniające swobodny dostęp do obiektu oraz parku dla wszystkich grup społecznych.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmocnienie relacji społecznych

- 1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu
- 1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców
- 1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców
- 1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego

Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko

- 2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku
- 2.4. Wzmocnienie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych

- 3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych
- 3.2. Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji
- 3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 8 000 000,00 zł Moduł II: 500 000,00 zł Moduł III: 1 500 000,00 zł Łącznie: 10 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2025-2027 Moduł II: 2025-2028 Moduł III: 2028-2033

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba utworzonych mediatek	1 szt.
Liczba udostępnionych punktów widokowych	1 szt.
Liczba posadowionych małych tężni solankowych	2 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba wypożyczeń woluminów	1 000 szt./rok
Liczba osób odwiedzających punkt widokowy	30 os./msc

Liczba uczestników organizowanych wydarzeń kulturalno-rozrywkowych	300 os./msc
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 4
Mleczne zagłębienie
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Ryczywół
Potencjalni partnerzy
Centrum Integracji Społecznej w Ryczywole Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole
Lokalizacja przedsięwzięcia
Podobszar rewitalizacji Ryczywół-południe, ul. Mickiewicza 33, 33a, 33b
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom aktywności i integracji mieszkańców, – problemy związane z bezrobociem, w tym bezrobociem długotrwałym, – utrudniony dostęp do podstawowych usług (pomoc dla osób starszych, wsparcie dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej, pomoc psychologiczna czy doradztwo zawodowe), – problemy związane z uzależnieniami, – wysoki poziom osób dotkniętych ubóstwem oraz osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, – pojawianie się aktów wandalizmu, kradzieży, niszczenia przestrzeni publicznej, – obniżający się kapitał ludzki, – niewystarczająca i mało funkcjonalna przestrzeń, którą dysponuje GOPS i CIS, uniemożliwiająca działania na szerszą skalę, – niedostatek lokali komunalnych, – występowanie licznych barier architektonicznych, wpływających na dostępność przestrzeni publicznych.
Cel przedsięwzięcia
Celem projektu zintegrowanego nr 4 jest rozwój usług realizowanych przez GOPS i CIS poprzez stworzenie funkcjonalnej przestrzeni, która umożliwi m.in. utworzenie kolejnych warsztatów zawodowych, magazynowanie i dystrybucję żywności, sprzętów i ubrań wśród osób potrzebujących, a także utworzenie kolejnych mieszkań komunalnych dla osób w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. Projekt zakłada również promowanie postaw prospołecznych i proekologicznych poprzez wdrażanie idei współdzielenia, odzysku, ponownego wykorzystania itp.
Zakres realizowanych zadań
Projekt zintegrowany nr 4 łączy w sobie nowoczesne podejście do rewitalizacji, zgodne przede wszystkim z podejściami: zero waste, współdzielenia przedmiotów („sharingu”), wydłużania cyklu życia produktów oraz integrowania mieszkańców wokół samopomocy czy pomocy wzajemnej.
Moduł I: Adaptacja pomieszczeń do prowadzenia warsztatów zawodowych dla Centrum Integracji Społecznej

Moduł I obejmuje prace infrastrukturalne związane z adaptacją pozostałych pomieszczeń w budynku przy ul. Mickiewicza 33b w Ryczywole do prowadzenia zajęć warsztatowych przez Centrum Integracji Społecznej. Szczegółowy zakres prac będzie obejmował:

- poprawę efektywności energetycznej budynku oraz obniżenie jego emisyjności poprzez prace termomodernizacyjne,
- wymianę źródła ogrzewania na ekologiczne wraz z oceną możliwości montażu instalacji fotowoltaicznej i ewentualnym montażem,
- poprawę izolacji dachu budynku,
- wymianę obróbek blacharskich,
- wymianę lub uszczelnianie okien, drzwi i bram wjazdowych,
- remont wnętrza budynku wraz z adaptacją do pełnienia funkcji warsztatowych,
- wyposażenie pomieszczeń w niezbędne sprzęty do prowadzenia warsztatów zawodowych.

Zaadaptowane pomieszczenia pozwolą zwiększyć gamę prowadzonych warsztatów zawodowych, a także zwiększyć jakość nauczania w zakresie warsztatów obecnie realizowanych przez Centrum Integracji Społecznej.

Moduł II: Utworzenie Magazynu Społecznego

W ramach modułu II planuje się prace infrastrukturalne w obrębie budynku przy ul. Mickiewicza 33 w Ryczywole, które będą obejmowały modernizację pomieszczeń magazynowych obecnie jedynie częściowo wykorzystywanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zakres prac będzie obejmował:

- poprawę efektywności energetycznej budynku oraz obniżenie jego emisyjności poprzez prace termomodernizacyjne,
- wymianę źródła ogrzewania na ekologiczne wraz z oceną możliwości montażu instalacji fotowoltaicznej i ewentualnym montażem,
- poprawę izolacji dachu budynku,
- wymianę obróbek blacharskich,
- wymianę lub uszczelnienie okien i drzwi,
- remont wnętrza pomieszczeń magazynowych wraz z ich dostosowaniem do norm sanitarnych dla przechowywania żywności o długich terminach przydatności do spożycia,
- wyposażenie pomieszczeń magazynowych w niezbędne sprzęty, m.in.: regały magazynowe, lodówki, pralki itp.
- zakup pojazdu ciężarowego pozwalającego na odbiór/dowóz przedmiotów gabarytowych bezpośrednio od/do osób zainteresowanych.

Przeprowadzone prace pozwolą stworzyć bezpieczne i higieniczne zaplecze dla przedmiotów, które następnie przekazywane będą kolejnym osobom czy też potrzebującym. Magazyny w dalszym ciągu będą pozostawały pod zarządem GOPS.

Moduł III: Przekształcenie nieużytkowanych pomieszczeń gminnych na mieszkania komunalne

W ramach modułu III prowadzone będą prace infrastrukturalne w obrębie pozostałej części budynku przy ul. Mickiewicza 33 w Ryczywole oraz w obrębie budynku przy ul. Mickiewicza 33a w Ryczywole. Zakres prac będzie obejmował:

- poprawę efektywności energetycznej budynku oraz obniżenie jego emisyjności poprzez prace termomodernizacyjne,
- wymianę źródła ogrzewania na ekologiczne wraz z oceną możliwości montażu instalacji fotowoltaicznej i ewentualnym montażem,
- poprawę izolacji dachu budynku,
- wymianę obróbek blacharskich,
- wymianę lub uszczelnienie okien i drzwi,
- remont lokali wraz z wydzieleniem poszczególnych izb i pomieszczeń pomocniczych (kuchnia, łazienka) oraz przeprowadzeniem tzw. białego montażu,
- wyposażenie lokali mieszkalnych w podstawowe sprzęty gospodarstwa domowego.

Przeprowadzone prace pozwolą na utworzenie nowego lokalu komunalnego, który zasili zasób mieszkaniowy Gminy Ryczywół, służąc osobom w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. Przeprowadzone prace wpłyną korzystnie również na emisyjność budynków oraz koszty ich bieżącego utrzymania.

Moduł IV: Rozwój usług społecznych, aktywizujących i integrujących lokalną społeczność

W ramach modułu IV przewidziane są prace nieinwestycyjne polegające na wykorzystaniu zmodernizowanej infrastruktury celem rozwoju usług społecznych i aktywizujących, szczególnie zawodowo. Działania te będą realizowane szczególnie w obszarach:

- pomocy społecznej, poprzez: gromadzenie i przekazywanie produktów żywnościowych i przedmiotów codziennego użytku (ubrania, meble itp.) w oparciu o zmodernizowane magazyny, organizowanie pchlich targów podczas których sąsiedzi będą mogli się nieodpłatnie wymieniać rzeczami zbędnymi, organizowanie transportów przedmiotów gabarytowych w oparciu o pozyskany samochód ciężarowy, zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych dzięki powstałym lokalom komunalnym, wsparcie aktywizacji zawodowej dzięki prowadzonym warsztatom zawodowym,
- aktywności zawodowej, poprzez: wzrost jakości prowadzonych warsztatów zawodowych, utworzenie nowych warsztatów zawodowych, prowadzenie drobnych napraw sprzętów elektrycznych i elektronicznych przekazywanych do magazynów,
- integracji społecznej, poprzez: aktywne promowanie włączenia społecznego i samopomocy, organizację wydarzeń ogólnogminnych, w tym m.in. pchlich targów, wymian barterowych, czy warsztatów napraw sprzętów dla wszystkich mieszkańców w oparciu o zasoby GOPS i CIS.

Przedstawione działania nie stanowią katalogu zamkniętego. Główną ideą projektu zintegrowanego jest stworzenie przestrzeni bezpiecznej i otwartej, oferującej kompleksowe wsparcie dla osób zmagających się z trudnościami, aby umożliwić im samodzielne egzystowanie. Jednocześnie, projekt będzie pobudzał również aktywność społeczną wśród pozostałych mieszkańców podobszaru rewitalizacji, aby przeciwdziałać marginalizacji społecznej.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach realizacji projektu zintegrowanego nr 4 pomieszczenia CIS, magazyny GOPS oraz wybrane lokale komunalne (zlokalizowane na parterze) zostaną dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami. Teren wokół budynków również zostanie w pełni dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, tworząc przestrzeń otwartą i przyjazną dla wszystkich użytkowników.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmocnienie relacji społecznych

1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu

1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców

1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców

1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego

Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko

2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego

2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych

2.4. Wzmocnienie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji

2.5. Rozwój ekonomii społecznej

Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych

3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych

3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 3 000 000,00 zł	Moduł I: 2024-2026
Moduł II: 1 000 000,00 zł	Moduł II: 2024-2026
Moduł III: 6 000 000,00 zł	Moduł III: 2024-2026

Moduł IV: 1 400 000,00 zł łącznie: 10 400 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł IV: 2027-2033
Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba zrewitalizowanych budynków	3 szt.
Liczba utworzonych magazynów	2 szt.
Liczba utworzonych mieszkań komunalnych	1 szt.
Liczba utworzonych nowych warsztatów zawodowych w ramach CIS	1 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób biorących udział w warsztatach zawodowych	100 os./rok
Liczba osób biorących udział w pchlich targach	1000 os./rok
Liczba przekazanych przedmiotów gospodarstwa domowego	50 szt./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 5
Przystanek - Przesiadka
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Ryczywół
Potencjalni partnerzy
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Centrum Integracji Społecznej Gminny Ośrodek Kultury Gminna Biblioteka Publiczna w Ryczywole Organizacje pozarządowe
Lokalizacja przedsięwzięcia
Podobszar rewitalizacji Ryczywół-południe, ul. Plac 1 Maja 2, lokal po dawnej poczekalni PKS
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym, – niedostatecznie rozbudowana oferta społeczna dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz niedostateczna współpraca pomiędzy poszczególnymi podmiotami w tym zakresie, – wyludnianie się obszaru, odpływ ludzi młodych, – obniżający się kapitał ludzki, – występowanie licznych barier architektonicznych, wpływających na dostępność przestrzeni publicznych.
Cel przedsięwzięcia
Celem projektu zintegrowanego nr 5 jest stworzenie przestrzeni, która nie tylko zintegruje i pozwoli na komfortowe oczekiwanie na środki komunikacji, ale stworzy również przestrzeń, gdzie w krótkim czasie mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą mogli napić się kawy, dowiedzieć o ofercie Gminy w zakresie kultury,

edukacji, sportu, rozrywki, kultury, a także bliżej poznać organizacje pozarządowe działające na obszarze rewitalizacji. Celem nadrzędnym jest zatem utworzenie przestrzeni sieciującej działania poszczególnych podmiotów wraz z promocją i informacją o podejmowanych działaniach.

Zakres realizowanych zadań

Projekt zintegrowany nr 5 ma nie tylko pozwolić podróżnym na komfortowe oczekiwanie, ale również stać się punktem informacyjnym Gminy, gdzie na bieżąco będzie można się dowiedzieć o organizowanych wydarzeniach, akcjach, programach czy interesujących faktach. Poczekalnia docelowo ma się stać również przystankiem – miejscem gdzie mieszkańcy będą mogli się spotkać na szybką kawę, rozmowę i pozyskać nowe informacje.

Moduł I: Remont i adaptacja pomieszczeń dawnej poczekalni PKS

W ramach modułu I planuje się przeprowadzenie prac infrastrukturalnych, związanych z remontem i adaptacją pomieszczeń do pełnienia nowych funkcji. W szczególności prace będą obejmować:

- wykonanie podjazdu do pomieszczenia oraz usunięcie schodów,
- wymianę drzwi oraz okien,
- zmianę podziału pomieszczeń wraz z ich adaptacją do pełnienia nowych funkcji,
- kompleksowe prace remontowe w obrębie wydzielonych pomieszczeń,
- wyposażenie pomieszczeń w niezbędne sprzęty.

Moduł II: Utworzenie punktu informacyjnego oraz przystanku – poczekalni

W ramach modułu II planowane jest prowadzenie działań miękkich, związanych przede wszystkim z nawiązaniem współpracy między władzami samorządowymi oraz rozwijaniem działalności organizacji pozarządowych. W punkcie informacyjnym zostaną wygospodarowane przestrzenie na:

- telebim – wyświetlający rozkłady jazdy autobusów oraz najważniejsze informacje z życia Gminy i planowane wydarzenia kulturalne,
- półkę wymiany książek,
- bankomat,
- kiosk informacyjny, pozwalający również na szybkie złożenie zapytania/wniosku do Urzędu Gminy w Ryczywole.

Drugim wygospodarowanym pomieszczeniem będzie mikrokawiarnia społeczna, wyposażona w stoisko mobilne typu coffee bike (mobilna kawiarnia rowerowa) zapewniające jednoosobową obsługę. Dzięki takiemu rozwiązaniu będzie możliwość całorocznego prowadzenia kawiarni, a także świadczenia usług np. podczas imprez ogólnogminnych. Ideą projektu jest oddawanie w myśl działania kawiarni społecznych pomieszczenia do dyspozycji organizacji pozarządowych. Poszczególne organizacje, stowarzyszenia i fundacje otrzymywałyby dostęp do kawiarni na okres 1 miesiąca, po czym następowalaby zmiana. Tym samym, mieszkańcy oraz podróżni uzyskaliby dostęp do informacji na temat ciekawych projektów tworzonych przez trzeci sektor. Miejsce to mogłoby się stać również miejscem dyskusji społecznej stymulującej aktywność społeczną i integrację.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach prowadzonych prac infrastrukturalnych zostanie zastosowane projektowanie uniwersalne zapewniające dostęp do pomieszczenia dla wszystkich, bez względu na niepełnosprawności ruchowe, czy szczególne potrzeby.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych

1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu

1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców

1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców

1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego

Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko
 2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku
 2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji
 2.5. Rozwój ekonomii społecznej
 Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych
 3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych
 3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 500 000,00 zł Moduł II: 2 000 000,00 zł Łącznie: 2 500 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2024-2025 Moduł II: 2026-2033

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba utworzonych poczekalni	1 szt.
Liczba utworzonych mikrokawiarni	1 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba organizacji pozarządowych prowadzących kawiarnię	12 szt./rok
Liczba osób odwiedzających kawiarnię społeczną	1 000 os./rok
Liczba obsłużonych podróżnych	500 os./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 6

Nowa siedziba, nowa perspektywa

Nazwa wnioskodawcy

Gmina Ryczywół

Potencjalni partnerzy

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
 Centrum Integracji Społecznej
 Przedsiębiorstwo Komunalne w Ryczywole Sp. z o.o.

Lokalizacja przedsięwzięcia

Podobszar rewitalizacji Ryczywół-południe, ul. 6 Stycznia 4

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia

- utrudniony dostęp do podstawowych usług (pomoc dla osób starszych, wsparcie dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej, pomoc psychologiczna, doradztwo zawodowe),
- problemy związane z bezrobociem, w tym bezrobociem długotrwałym,
- problemy związane z uzależnieniami,
- wysoki poziom osób dotkniętych ubóstwem oraz osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami,
- obniżający się kapitał ludzki,

- niewystarczająca i mało funkcjonalną przestrzeń, którą dysponuje GOPS i CIS, uniemożliwiająca działania na szerszą skalę,
- niedostatek lokali komunalnych,
- brak mieszkań chronionych wspomaganych i treningowych,
- niska estetyka obszaru spowodowana występowaniem zdewastowanych, opuszczonych terenów i pustostanów,
- występowanie nieużytkowanych obiektów gminnych, stanowiących duży potencjał dla działań społecznych,
- występowanie licznych barier architektonicznych, wpływających na dostępność przestrzeni publicznych.

Cel przedsięwzięcia

Celem projektu zintegrowanego nr 6 jest adaptacja budynku dawnej szkoły ewangelickiej na potrzeby utworzenia nowej siedziby dla Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz rozszerzenia jego działalności poprzez utworzenie mieszkań chronionych wspomaganych i treningowych. Dzięki poczynionym działaniom osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej będą mogły uzyskać kompleksową pomoc, w tym w powrocie czy nauce samodzielności. Realizacja projektu przyczyni się do rozwoju usług społecznych, przeciwdziałania marginalizacji społecznej, rozwojowi kapitału społecznego.

Zakres realizowanych zadań

W ramach projektu zintegrowanego nr 6, działaniom rewitalizacyjnym zostanie poddany budynek zlokalizowany przy ul. 6 Stycznia 4 w Ryczywole, pełniący niegdyś funkcje szkoły ewangelickiej. Celem projektu jest utworzenie nowych siedzib administracyjnych dla instytucji pomocy społecznej: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Centrum Integracji Społecznej, a także mieszkań chronionych.

Moduł I: Kompleksowy remont budynku przy ul. 6 Stycznia 4

W ramach modułu I prowadzone będą prace infrastrukturalne, w szczególności polegające na:

- poprawie efektywności energetycznej budynku oraz obniżeniu jego emisyjności poprzez prace termomodernizacyjne,
- wymianie źródła ogrzewania na ekologiczne wraz z oceną możliwości montażu instalacji fotowoltaicznej i ewentualnym montażem,
- poprawie izolacji dachu budynku,
- wymianie obróbek blacharskich,
- wymianie lub uszczelnieniu okien i drzwi,
- remoncie lokali wraz z wydzieleniem poszczególnych izb i pomieszczeń pomocniczych (kuchnia, łazienka) oraz przeprowadzeniem tzw. białego montażu,
- wyposażeniu lokali mieszkalnych w podstawowe sprzęty gospodarstwa domowego,
- wyposażeniu pomieszczeń biurowych w podstawowe sprzęty.

Przeprowadzone prace infrastrukturalne pozwolą przede wszystkim obniżyć koszty utrzymania budynku oraz nadać mu nowe funkcje.

Moduł II: Zagospodarowanie terenu w obrębie dz. ewid. 822 wraz z garażami

W ramach modułu II planuje się przeprowadzenie prac związanych z zagospodarowaniem terenu w obrębie budynku dawnej szkoły, wraz z wykorzystaniem zabudowań garażowych. W ramach prac planuje się:

- remont garaży w południowej części działki na poczet stworzenia narzędziowni,
- nowe nasadzenia zieleni wysokiej i niskiej, z uwzględnieniem roślin miododajnych,
- przekształcenie garaży we wschodniej części działki w altany, poprzez częściowe usunięcie ścian,
- urządzenie miejsca na ognisko,
- wyposażenie terenu w elementy siłowni zewnętrznej, stoliki do gry w szachy itp.

Moduł III: Utworzenie mieszkań chronionych wspomaganych i treningowych

W ramach modułu III planuje się podjęcie działań nieinwestycyjnych polegających na utworzeniu 2 mieszkań chronionych wspomaganych i treningowych. Poczynione działania infrastrukturalne przyczynią się do wyprowadzania społeczności lokalnej ze stanu kryzysowego poprzez:

- możliwość zamieszkania w mieszkaniu chronionym treningowym na czas odbycia treningu samodzielności, podczas którego wykwalifikowana kadra uczy osoby wykonywania podstawowych czynności domowych, załatwiania sprawunków i kalkulacji budżetu domowego – mieszkania te są dedykowane m.in.: osobom z niepełnosprawnościami intelektualnymi, po pobytach w placówkach opiekuńczych, wychowawczych lub resocjalizacyjnych,
- możliwość zamieszkania w mieszkaniu chronionym wspomaganim, które dedykowane są głównie dla osób o ograniczonym stopniu samodzielności, które wymagają wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności, np. seniorów,
- wzrost jakości świadczonych usług społecznych z ramienia GOPS, w tym zapewnienie godnych warunków do prywatnych rozmów z beneficjentami pomocy społecznej na temat bieżącej sytuacji życiowej.

Dzięki przeniesieniu siedziby administracyjnej CIS, w budynkach przy ul. Mickiewicza będzie możliwe utworzenie kolejnej pracowni warsztatowej, rozwijając usług świadczonych przez centrum.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Tereny zielone oraz sąsiedzkie ogrody owocowe będą w pełni dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz z niepełnosprawnościami, dzięki zastosowaniu projektowania uniwersalnego. Również w przypadku budynków mieszkalnych projekt przyczyni się do niwelowania barier architektonicznych.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych

1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu

1.2. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców

Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko

2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji

2.5. Rozwój ekonomii społecznej

Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych

3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych

3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej

3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia

Moduł I: 5 000 000,00 zł

Moduł II: 300 000,00 zł

Moduł III: 0,00 zł

Łącznie: 5 300 000,00 zł

(szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)

Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia

Moduł I: 2025-2028

Moduł II: 2029

Moduł III: 2029-2033

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu

Powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni

Wartość

348 m²

Liczba utworzonych mieszkań chronionych

2 szt.

Wskaźniki rezultatu

Liczba beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Wartość

300 os./rok

Liczba osób zamieszkujących w mieszkaniach chronionych wspomaganych	15 os./rok
Liczba osób zamieszkujących w mieszkaniach chronionych treningowych	15 os./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 1
<i>Identyfikacja dzikich wysypisk śmieci</i>
Podmiot realizujący
Gmina Ryczywół
Lokalizacja
Podobszary rewitalizacji: Chlebowo, Orłowo-Ludomy wschód, Ryczywół południe
Charakterystyka przedsięwzięcia
<p>Jednym z problemów zidentyfikowanych na wszystkich obszarach rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół jest powstawanie dzikich wysypisk odpadów, zwłaszcza w rejonach terenów zielonych czy wzdłuż dróg. Wysypiska stanowią zagrożenie środowiskowe, pośrednio mogą również oddziaływać na bezpieczeństwo i zdrowie mieszkańców. Ponadto, wpływają one na estetykę obszarów rewitalizacji. Przedsięwzięcie uzupełniające nr 1 zakłada zakup, rozmieszczenie oraz obsługę 10 fotopułapek służących do identyfikacji dzikich wysypisk śmieci, co pozwoli na szybsze reagowanie władz samorządowych, celem ich unieszkodliwienia. Fotopułapki pozwolą również na identyfikację osób odpowiedzialnych za nielegalny wywóz odpadów oraz pociągnięcie ich do odpowiedzialności. Działanie to może znacząco przyczynić się do zniwelowania problemu dzikich składowisk. Planuje się również przeprowadzenie działań informacyjnych dotyczących omawianego problemu, między innymi w ramach powstałego punktu informacyjnego.</p>
Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań
<p>Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p>
Szacowana wartość przedsięwzięcia
100 000,00 zł

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 2
<i>Szkolenie i doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych</i>
Podmiot realizujący
Gmina Ryczywół

Lokalizacja
Obszar rewitalizacji: Chlebowo, Orłowo – Ludomy wschód, Ryczywół południe
Charakterystyka przedsięwzięcia
<p>W ramach przedsięwzięcia uzupełniającego nr 2 planowane jest kompleksowe wyposażenie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych działających na obszarze rewitalizacji, a także szkolenie strażaków z zakresu nowych technologii stosowanych w pożarnictwie. Działania będą skupione na:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zakupie lekkich pojazdów terenowych (quadów), które będą mogły dotrzeć w trudno dostępne miejsca torfowisk w Chlebowie, ➤ zakupie dronów zwiadowczych, umożliwiających wczesne reagowanie i ocenę skali pożaru, ścieżek dostępu oraz przemieszczania się ognia, ➤ zakupie innego sprzętu specjalistycznego, dostosowanego do specyfiki lokalnego terenu i występujących na nim potrzeb. <p>Dodatkowo, przewiduje się przeprowadzenie szkoleń dla strażaków-ochotników z zakresu obsługi nowoczesnego sprzętu, aby byli oni w stanie maksymalnie wykorzystać możliwości jakie on stworzy. Szkolenia obejmować będą m.in. jazdę na quadach w warunkach terenowych, pilotowanie dronów czy zajęcia teoretyczne z zakresu wykorzystania technologii w pożarnictwie.</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia uzupełniającego nr 2 przyczyni się do wzrostu bezpieczeństwa publicznego, stanowiąc odpowiedź na potrzeby lokalnej społeczności. Ponadto, działania te przełożą się również na stan środowiska przyrodniczego, zabezpieczając cenne przyrodniczo tereny przed ryzykiem rozprzestrzenienia się pożaru.</p>
Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań
<p>Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:</p> <p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p>
Szacowana wartość przedsięwzięcia
500 000,00 zł

2.2. Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku z innymi dokumentami strategicznymi, z uwzględnieniem ich celów ochrony środowiska i wyznaczanych kierunków działań

Cele oraz kierunki działań wykreowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku, są powiązane z ochroną środowiska. GPR określa cele i kierunki działań, które odnoszą się do poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Według założeń, podejmowane działania korzystnie wpłyną na poprawę stanu środowiska, racjonalną gospodarkę zasobami, ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, a także ochronę walorów przyrodniczych Gminy Ryczywół. Wykreowane cele i zadania są także zgodne z celami ochrony środowiska wyznaczanymi przez dokumenty wyższego szczebla.

Traktat Lizboński jest dokumentem, w którym Unii Europejskiej nadano jednolitą strukturę i osobowość prawną. Traktat wyposażył Unię w instrumenty potrzebne do sprostania przyszłym wyzwaniom, z którymi przyjdzie zmierzyć się Wspólnocie, a także te, dzięki którym spełnione mogą zostać oczekiwania społeczeństwa. W dokumencie zawarto kilka priorytetowych zasad funkcjonowania Unii Europejskiej. Podkreślono, że kształtowanie się zjednoczonej Europy musi odbywać się na przejrzystych i demokratycznych zasadach, sprawnie działającej unii państw członkowskich. Zgodnie z treścią traktatu Wspólnotę Europejską należy budować w myśl zasady: „*Europa praw i wartości, wolności, solidarności i bezpieczeństwa*”. Traktat zakłada także zwiększenie się znaczenia Europy na arenie międzynarodowej. Najważniejszym, z perspektywy ochrony środowiska, jest fakt, iż Traktat Lizboński wprowadził specjalną podstawę prawną dotyczącą „solidarności energetycznej” oraz podkreślił konieczność zwalczania zmian klimatycznych (bez konkretnych zobowiązań krajów członkowskich). W świetle Traktatu Lizbońskiego w projekcie GPR we właściwy sposób uwzględniono kwestie poruszane w jednym z najważniejszych dokumentów Unii Europejskiej.

Za kluczowy dokument strategiczny na poziomie unijnym uznaje się **Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**. Strategia stanowi odpowiedź na kryzys gospodarczy, jednocześnie uwzględnia nowe wyzwania związane z procesem globalizacji oraz rosnącą potrzebę racjonalnego wykorzystania surowców. W celu osiągnięcia powyższych założeń opracowano trzy podstawowe, powiązane ze sobą priorytety: wzrost inteligentny, zrównoważony rozwój oraz wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu. W zakresie zmian klimatu i zrównoważonego wykorzystania energii przyjęto następujące założenia:

- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu emisji z roku 1990;
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym zużyciu energii o 20%;
- poprawa efektywności energetycznej o 20%.

Zadania zaplanowane do realizacji w GPR przyczynią się do osiągnięcia ww. założeń w zakresie zmian klimatu i zrównoważonego wykorzystania energii. W projekcie GPR zaplanowano

następujące kierunki działań, które mogą przyczynić się do realizacji założeń wymienionych w Strategii Europa 2020:

- Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych,
- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych.

Cele polityki energetycznej na szczeblu Unii Europejskiej określają obecnie **Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030**. Najważniejsze z nich to:

- ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.);
- zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii;
- poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%.

Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 40% jest realizowane za pomocą unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji, rozporządzenia w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego z celami redukcyjnymi państw członkowskich i rozporządzenia w sprawie użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa. Tym sposobem wszystkie sektory przyczynią się do osiągnięcia 40% celu redukcji poprzez zmniejszenie emisji CO₂ i zwiększenie pochłaniania gazów cieplarnianych.

Cele wyznaczone do osiągnięcia w GPR są w pełni zgodne z celami polityki energetycznej wskazanymi w Ramach polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 (ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, wzrost wykorzystania energii z OZE, poprawa efektywności energetycznej). Należą do nich przede wszystkim następujące kierunki działań:

- Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych,
- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych.

Inicjatywy polityczne, które mają pomóc UE osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r. przedstawia z kolei Komunikat Komisji Europejskiej o europejskim zielonym ładzie. UE zobowiązała się osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r. Realizacja tego celu będzie wymagała transformacji społeczno-gospodarczej w Europie: racjonalnej kosztowo i sprawiedliwej oraz zrównoważonej społecznie. **Europejski Zielony Ład** (EZŁ, ang. European Green Deal) to strategia rozwoju, która ma przekształcić Unię Europejską w obszar neutralny

klimatycznie. Jest odpowiedzią na kryzys klimatyczny i silne procesy degradacji środowiska. Europejski Zielony Ład zawiera plan działań umożliwiających:

- bardziej efektywne wykorzystanie zasobów dzięki przejściu na czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym;
- przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej i zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń.

W Komunikacie omówiono konieczne inwestycje i dostępne narzędzia finansowe. Wyjaśniono, w jaki sposób zapewnić transformację, która będzie sprawiedliwa i sprzyjająca włączeniu społecznemu. Do 2050 r. UE chce stać się kontynentem neutralnym dla klimatu. Osiągnięcie tego celu będzie wymagało działań we wszystkich sektorach gospodarki, takich jak:

- inwestycje w technologie przyjazne dla środowiska;
- wspieranie innowacji przemysłowych;
- wprowadzanie czystszych, tańszych i zdrowszych form transportu prywatnego i publicznego;
- obniżenie emisyjności sektora energii;
- zapewnienie większej efektywności energetycznej budynków;
- współpraca z partnerami międzynarodowymi w celu poprawy światowych norm środowiskowych.

Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w GPR oraz osiągnięcie celów nakreślonych w dokumencie przyczynią się do osiągnięcia neutralności klimatycznej Unii Europejskiej do 2050 roku (m.in. dzięki obniżeniu emisyjności sektora energii, zapewnieniu większej efektywności energetycznej budynków). W realizacji założeń dokumentu EZŁ mogą pomóc następujące kierunki działań wymienione w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku:

- Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych,
- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych.

Głównym celem **Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)** jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę.

Cele szczegółowe i kierunki interwencji Strategii, które odnoszą się do aspektów zmian klimatycznych i są spójne z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku:

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię

- Kierunek interwencji 2.2. Poprawa efektywności energetycznej.
- Kierunek interwencji 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii.
- Kierunek interwencji 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich.

Cel 3. Poprawa stanu środowiska

- Kierunek interwencji 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki.
- Kierunek interwencji 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych.
- Kierunek interwencji 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

Wszelkie działania podejmowane w ramach GPR będą spójne z założeniami SPA2020. Do realizacji zaplanowane zostały zadania, których celem jest przede wszystkim poprawa stanu środowiska, zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska czy zapewnienie bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię. W ramach GPR zaplanowano następujące projekty, które wpisują się w założenia SPA2020:

- Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych,
- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewitalizacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych,
- Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego.

Europejska Konwencja Krajobrazowa została sporządzona we Florencji 20 października 2000 r. Jest jedynym aktem międzynarodowym w całości dedykowanym tematyce krajobrazu. Konwencja została ratyfikowana przez Polskę 27 września 2004 r., a weszła w życie 1 stycznia 2005 r. Celem Europejskiej Konwencji Krajobrazowej jest promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu oraz organizowanie współpracy europejskiej w tym zakresie, opartej na wymianie doświadczeń, specjalistów i tworzeniu dobrej praktyki krajobrazowej. Konwencja traktuje krajobraz jako ważny element życia ludzi zamieszkujących w miastach i na wsiach, na obszarach zdegradowanych, pospolitych, jak również odznaczających się wyjątkowym pięknem, dlatego swoim zasięgiem obejmuje terytorium całej Polski.

W celu realizacji zapisów Konwencji, Strony podejmują działania zmierzające m.in. do:

- prawnego uznania krajobrazów jako istotnego komponentu otoczenia ludzi;
- ustanowienia procedur udziału społeczeństwa w procesach planowania i zarządzania krajobrazem;

- uwzględniania kwestii krajobrazowych we wszelkich działaniach związanych z zarządzaniem przestrzenią.

Ponadto Strony Konwencji zobowiązane są do identyfikacji, charakterystyki oraz oceny własnych krajobrazów, określenia dla nich celów jakości, a także podnoszenia świadomości społecznej oraz współpracy transgranicznej.

Wszystkie cele oraz kierunki działań zaplanowane w ramach GPR będą uwzględniać lokalne warunki krajobrazowe, tak aby ukierunkowywać i harmonizować rozwój przestrzenny i gospodarczy ze specyfiką terenu gminy. Zmiany gospodarcze i społeczne, a także środowiskowe to nakładające się na siebie czynniki, których nie da się niekiedy uniknąć, ale powinno się je ograniczyć w stosunku do oddziaływania na krajobraz. W Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku zaplanowano następujące kierunki, które są spójne z Europejską Konwencją Krajobrazową:

- Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych,
- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych,
- Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku,
- Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy.

Głównym celem Strategii jest *efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym*. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zadania zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku wpisują się w cele zaplanowane w KSRR. Spośród wszystkich celów tego dokumentu odniesiono się do nich poprzez zaplanowanie działań związanych z rozwojem infrastruktury komunalnej mającej na celu poprawę jakości środowiska, powietrza, a także z efektywnym wykorzystaniem energii i zmniejszaniem zapotrzebowania na tradycyjne źródła energii:

- Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych,
- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewitalizacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych,
- Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku,
- Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego,
- Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego.

Na poziomie ogólnopolskim obowiązuje również **Krajowy Program Ochrony Powietrza**. Głównym celem tego dokumentu jest poprawa jakości powietrza na terenie kraju, w szczególności na obszarach, w których zostały przekroczone standardy emisyjne. W Programie za jeden z kluczowych problemów uznano emisję pyłów zawieszonych PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu. W celu rozwiązania problemów zaproponowano rozwiązania techniczne, finansowe i organizacyjne. Polityka ochrony powietrza koordynowana będzie za pomocą Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza w Polsce, która zrzesza organy rządowe i samorządowe. W przewidziano następujące zadania, które mogą przyczynić się do realizacji założeń Krajowego Programu Ochrony Powietrza:

- Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych,
- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewitalizacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych.

Polityka energetyczna Polski do 2040 r. wyznacza ramy transformacji energetycznej w Polsce. Zawiera strategiczne przesądzenia w zakresie doboru technologii służących budowie niskoemisyjnego systemu energetycznego. Ustawowym celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko.

Cele szczegółowe PEP2040 obejmują cały łańcuch dostaw energii – od pozyskania surowców, przez wytwarzanie i dostawy energii (przesył i rozdział), po sposób jej wykorzystania i sprzedaży. Każdy z ośmiu celów szczegółowych PEP2040 przyczynia się do realizacji trzech elementów celu polityki energetycznej państwa i służy transformacji energetycznej Polski.

Działania zaplanowane w GPR wpisują się przede wszystkim w cel szczegółowy 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz cel szczegółowy 8. Poprawa efektywności energetycznej, w ramach których przewidziano działania polegające na termomodernizacji budynków oraz wyposażenie ich w odnawialne źródła energii. Inwestycje polegające w szczególności na termomodernizacji budynków wpłyną zarówno na zapewnienie bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię oraz poprawę stanu środowiska. W GPR zaplanowano zadania, które wpisują się w założenia Polityki energetycznej Polski do 2040 r:

- Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych,
- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych.

Głównym celem **Polityki Ekologicznej Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej** jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Państwa poprzez stworzenie ram dla zrównoważonego rozwoju. Dokument zakłada trzy etapy zaplanowanych do realizacji celów, od realizacji celów krótkoterminowych poprzedzających ubieganie się o członkostwo w UE aż do realizacji celów długoterminowych obejmujących założenia Strategii zrównoważonego rozwoju Polski do 2025 roku. Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku wspiera przebudowę modelu produkcji i konsumpcji w kierunku poprawy efektywności energetycznej oraz minimalizacji negatywnego oddziaływania gospodarki na zdrowie i środowisko, co w znacznym stopniu wpływa na realizację założeń Polityki Ekologicznej Państwa. W GPR zaplanowano następujące kierunki działań, które wpisują się w założenia Polityki ekologicznej Państwa do 2030 r.:

- Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych,
- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych.

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku to dokument w większym stopniu niż dotychczas planistyczny, w którym kładzie się nacisk na współzarządzanie i lepszą koordynację polityk publicznych. Strategia jest odpowiedzią na stojące przed Wielkopolską wyzwania. Globalizacja i rewolucja gospodarczo-technologiczna – rozwój technologii przemysłowych i cyfrowych – zmieniają sposób funkcjonowania gospodarek i społeczeństw.

Dzięki nowoczesnym technologiom wzrasta wydajność i produktywność gospodarek, ale pojawiają się nowe formy wykluczenia lub marginalizacji jak wykluczenie cyfrowe, „bezrobocie technologiczne”. Wyzwaniem jest podnoszenie jakości i efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego. Kluczowe staje się także przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych i dezintegracji społecznej, konieczność wzmacniania tożsamości regionalnej i dążenie do większej spójności społecznej. Starzenie się społeczeństwa wpływa na stabilność systemów zabezpieczenia społecznego, poziom popytu i wydatków na świadczenia zdrowotne, których niezaspokojenie nasila napięcia i osłabia spójność społeczną. Niedobór ludności aktywnej zawodowo skłania do podjęcia przemyślanej polityki migracyjnej. Wyzwaniem jest także poprawa warunków życia i warunków dla rozwoju gospodarki, w szczególności zagwarantowanie bezpieczeństwa energetycznego. Działania te muszą przebiegać z poszanowaniem środowiska przyrodniczego. Przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu ma uchronić przed niedoborami wody i żywności.

Dokument jakim jest Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku wpisuje się w założenia następujących celów wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego:

Cel operacyjny 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia,

Cel operacyjny 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy,

Cel operacyjny 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie,

Cel operacyjny 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom,

Cel operacyjny 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu,

Cel operacyjny 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski,

Cel operacyjny 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej,

Cel operacyjny 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług,

Cel operacyjny 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju.

Program ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego do roku 2030 został sporządzony w celu realizacji polityki ochrony środowiska, zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. W Programie dokonano diagnozy aktualnego stanu środowiska, infrastruktury ochrony środowiska, analizy czynników wewnętrznych i zewnętrznych mających wpływ na dalsze planowanie strategii województwa w zakresie ochrony środowiska - mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w postaci analizy SWOT. W oparciu o diagnozę stanu środowiska województwa wielkopolskiego, zdefiniowane zagrożenia i problemy oraz prognozowane zmiany stanu środowiska, cele i kierunki interwencji Programu oraz typy zadań zgłoszonych przez samorządy dla poszczególnych obszarów interwencji. Realizacja zaproponowanych zadań nie dotyczy wszystkich jednostek i będzie

uzależniona od uwarunkowań prawnych oraz środowiskowych. Wszystkie programy, projekty oraz zadania zaplanowane w dokumencie pn. „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku” są spójne z założeniami Programu ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego do roku 2030.

W dniu 25 marca 2019 r. uchwałą Nr V/70/19, Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwalił **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+** wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego jest najważniejszym dokumentem Samorządu Województwa Wielkopolskiego określającym politykę przestrzenną w granicach administracyjnych regionu, w tym dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego. Plan określa model rozwoju przestrzennego, cele polityki przestrzennej i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa oraz rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, a także zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych. Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku wpisuje się w założenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego dzięki następującym zadaniom:

- Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych,
- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych,
- Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku,
- Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego,
- Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego.

Dokument pn. „**Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej**” został przyjęty na podstawie Uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego nr XXI/391/20 z dnia 13 lipca 2020 r. (uchwała została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego w dniu 20 lipca 2020 r. pod poz. 5954). Dokument opracowano dla substancji zanieczyszczających powietrze, dla których w ocenie rocznej za rok 2018 w strefie wielkopolskiej wskazano przekroczenia norm jakości powietrza i stwierdzono konieczność realizacji działań naprawczych mających na celu poprawę jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi, czyli: pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu. Program ochrony powietrza jest dokumentem określającym działania, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu.

Działania zaplanowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku przyczynią się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery poprzez realizację zadań dotyczących termomodernizacji budynków czy montażu odnawialnych źródeł energii. Zadania określone w GPR będą zgodne z Programem ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej.

W Programie ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej określone zostały kierunki działań, możliwe do podjęcia, szczególnie w obszarach przekroczeń substancji w powietrzu, ale także poza tymi obszarami, które będą skutkować redukcją poziomów substancji w powietrzu.

W programie ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej wskazano następujące działania naprawcze:

1. Ograniczenie emisji z ogrzewania indywidualnego w komunalnym zasobie mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej - w ramach działania należy systematycznie likwidować stare nisko sprawne kotły, piece i paleniska zasilane paliwem stałym na ogrzewanie proekologiczne w komunalnym zasobie mieszkaniowym i w budynkach użyteczności publicznej we wszystkich gminach strefy wielkopolskiej;
2. Zachęty finansowe na modernizację budynków mieszkalnych oraz na wymianę kotłów, pieców i palenisk w gminach strefy wielkopolskiej. W ramach działania gmina powinna pozyskiwać środki finansowe z programów NFOŚiGW oraz innych. Dodatkowo w miarę potrzeb należy kontynuować sukcesywne udzielanie dotacji końcowym odbiorcom (odpowiednim podmiotom i osobom fizycznym) na wymianę starych nisko sprawnych kotłów, pieców i palenisk zasilanych paliwem stałym;
3. Inwentaryzacja źródeł ogrzewania indywidualnego na terenie gmin;
4. Kontrola realizacji uchwały ograniczającej stosowanie paliw stałych;
5. Termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej - Zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną przez ograniczenie strat ciepła w wyniku termomodernizacji budynków ogrzewanych indywidualnie oraz obiektów należących do mienia miejskiego ogrzewanych indywidualnie. Termomodernizacja budynków ogrzewanych centralnie ciepłem sieciowym przynosi znikomy efekt ekologiczny w postaci redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza;
6. Obniżenie emisji komunikacyjnej poprzez regularne utrzymywanie czystości ulic oraz zakaz używania spalinowych i elektrycznych dmuchaw do liści w gminach miejskich i miastach w gminach miejsko-wiejskich;
7. Ochrona i zwiększanie udziału zieleni w przestrzeni gmin miejskich strefy wielkopolskiej;
8. Edukacja ekologiczna.

W dniu 4 lutego 2016 roku Zarząd Województwa Wielkopolskiego podjął Uchwałę nr 1575/2016 w sprawie przystąpienia do sporządzenia **Audytu krajobrazowego dla województwa wielkopolskiego** oraz wyznaczenia jednostki odpowiedzialnej za realizację zadania. Dokument ten został przyjęty na podstawie Uchwały nr LI/1000/23 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 marca 2023 r. Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego to nowe narzędzie ochrony i kształtowania krajobrazu. Wnioski i rekomendacje sformułowane w tym dokumencie będą miały swoje odzwierciedlenie w dokumentach planistycznych poziomu regionalnego i lokalnego. Wzmocnią one także ochronę krajobrazu w obszarach objętych formami ochrony przyrody i zabytków, a także będą mogły stanowić podstawę do prowadzenia polityki krajobrazowej w województwie.

Obszar Gminy Ryczywół położony jest w granicach krajobrazu priorytetowego pn. „Rejon Chlebowa”.

Rejon Chlebowa

Krajobraz jest zlokalizowany w centralnej części województwa wielkopolskiego, w powiecie obornickim, gminy: Ryczywół i Oborniki oraz w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim w gminie Połajewo. Krajobraz położony jest około 6 km na północny-zachód od Obornik, na południe od wsi Chlebowo. Krajobraz charakteryzuje się rzeźbą falistą, położony jest w obrębie Kotliny Gorzowskiej.

W strukturze krajobrazu dominują tereny podmokłe obejmujące około 83% powierzchni krajobrazu. Łąki i pastwiska oraz grunty orne zajmują około 11% – występują na północy, wschodzie i południu krajobrazu. Lasy zajmują w krajobrazie około 2%. Wody powierzchniowe stanowią około 3% powierzchni krajobrazu, składają się na nie cieki, kanały oraz zagłębienia wypełnione wodą, powstałe na skutek zalania wyrobiska po kopalni torfu. Przy południowej i południowo-wschodniej granicy występują pojedyncze zabudowania.

Na północy krajobrazu przepływa Kanał Ludomicki, wykopany na początku XX wieku w celu odwodnienia Bagna Chlebowo (eksploatacja torfu). W centralnej części krajobrazu znajdują się złoża torfu.

Przez krajobraz przebiega ścieżka rowerowa Jaracz Młyn–Bagno Chlebowo o długości około 36 km.

Do zjawisk zagrażających możliwości zachowania wartości krajobrazu, które mają/mogą mieć niekorzystny wpływ na odbiór tego krajobrazu oraz oddziałują negatywnie na wartości przyrodnicze i sanitarne, należą:

1. Zagrożenia istniejące:
 - a) obniżanie się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych – degradacja siedlisk zwłaszcza wilgotnych, zmiana stosunków wodnych,

- b) przekształcanie i osuszanie mokradeł, torfowisk i łąk wilgotnych w wyniku melioracji odwadniających, niewłaściwej gospodarki wodnej – utrata bioróżnorodności, zmniejszanie możliwości retencyjnych obszaru,
 - c) presja rekreacyjno-turystyczna – wydeptywanie i niszczenie grobli, niszczenie siedlisk, wędkarstwo,
 - d) dopływ zanieczyszczeń obciążonych głównie związkami biogennymi (azotem i fosforem) z Kanału Ludomickiego, wpływający negatywnie na wzrost żyzności siedlisk,
 - e) nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa (niedostateczny poziom skanalizowania wsi – Lipa-Bagna, Lipka, Bębniąt).
2. Zagrożenia potencjalne – nie zidentyfikowano.

Na terenie krajobrazu zdiagnozowano zagrożenia, które mogą negatywnie wpływać na zachowanie walorów przyrodniczych i sanitarnych. Zagrożenia te w większości, są związane z:

- a) zanieczyszczeniem wód, które negatywnie wpływa na walory zapachowe i sanitarne, spowodowane spływem biogenów z pól oraz dopływem do wód ścieków bytowych i przemysłowych,
- b) turystyką, która może prowadzić do stałej, fizycznej degradacji siedlisk lądowych i wodnych,
- c) ingerencją człowieka w środowisko przyrodnicze, w tym eksploatacją torfu.

Głównymi źródłami zagrożeń są: gospodarka wodna, turystyka, intensyfikacja rolnictwa, chemizacja i mechanizacja rolnictwa, brak zabiegów ochronnych. Zagrożenia te w większości mają względnie stałe i narastające natężenie.

W audycie wskazano również rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazu priorytetowego, co przedstawiono poniżej.

C. Rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazu priorytetowego

I. Rekomendacje i wnioski dotyczące form ochrony przyrody oraz zabytków⁷

1. Obszary do objęcia formami ochrony przyrody (o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3, 4 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody):

Forma ochrony przyrody	Rekomendacje i wnioski
park krajobrazowy	– <i>nie określa się</i>
obszar chronionego krajobrazu	– <i>nie określa się</i>
zespół przyrodniczo-krajobrazowy	– <i>nie określa się</i>

2. Obszary objęte formami ochrony przyrody, które ze względu na znaczący spadek wartości krajobrazu wymagają pogłębionej analizy zasadności ich dalszej ochrony:

Forma ochrony przyrody	Rekomendacje i wnioski
park krajobrazowy	– <i>nie określa się</i>
obszar chronionego krajobrazu	– <i>nie określa się</i>
zespół przyrodniczo-krajobrazowy	– <i>nie określa się</i>

3. Obszary do objęcia formami ochrony zabytków (o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami):

wpis do rejestru zabytków	– <i>nie określa się</i>
wpis na listę skarbów dziedzictwa	– <i>nie określa się</i>
uznanie za pomnik historii	– <i>nie określa się</i>
utworzenie parku kulturowego	– <i>nie określa się</i>
ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i innych decyzjach	– <i>nie określa się</i>

II. Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów⁸

1. Poziom regionalny

Zadania polityki przestrzennej województwa	Zasady zagospodarowania przestrzennego realizujące zadania polityki przestrzennej województwa
<i>Kształtowanie spójnej przestrzeni osadniczej i dbałość o ład przestrzenny</i>	Kształtowanie struktur przestrzennych z uwzględnieniem walorów krajobrazowych wynikających z ukształtowania terenu
	Ograniczanie rozwoju zabudowy w obrębie terenów leśnych i otwartych terenów rolnych
	Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii z uwzględnieniem walorów krajobrazowych
<i>Ochrona walorów przyrodniczych</i>	Zachowanie obszarów i obiektów objętych ochroną prawną
	Ochrona oraz właściwe kształtowanie ekotonów stref brzegowych cieków i zbiorników wodnych, w postaci pasów zieleni, redukujących dopływ zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego oraz bytowego
	Kształtowanie przestrzeni w sposób umożliwiający ochronę unikatowych wartości środowiska przyrodniczego
	Dążenie do zachowania dotychczasowej funkcji użytkowania terenów leśnych i rolnych poprzez ograniczanie ich przekształcania na inne cele
	Zachowanie istniejących kompleksów leśnych i ochrona leśnej różnorodności biologicznej
	Zachowanie ekosystemów trawiastych i mokradlowych
	Zapewnienie ciągłości i trwałości systemu przyrodniczego województwa, w tym zachowanie i odtwarzanie ciągłości przestrzennej obszarów kluczowych, zapewniających prawidłowe funkcjonowanie przestrzeni przyrodniczej
	Zachowanie drożności korytarzy ekologicznych poprzez ograniczanie zabudowy oraz zainwestowania na ich obszarach
	Zachowanie obszarów wolnych od zabudowy stanowiących naturalne, powiązane ze sobą struktury przyrodnicze (ekosystemy podmokłe) oraz stosowanie stref buforowych wykluczających możliwość realizacji zabudowy wokół cieków i zbiorników wodnych
	Gospodarowanie kopalinami z uwzględnieniem walorów krajobrazowych
	Ochrona gleb przed zanieczyszczeniami
	Ochrona powierzchni ziemi, w tym ograniczanie przekształceń rzeźby terenu
	Przeciwdziałanie skutkom suszy na obszarach rolniczych
	Ograniczanie rozwoju turystyki krajoznawczej
<i>Rozwój infrastruktury technicznej i transportowej</i>	Budowa i modernizacja układu dróg gminnych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, z uwzględnieniem walorów krajobrazowych oraz z zachowaniem ciągłości systemu przyrodniczego
	Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, z uwzględnieniem walorów krajobrazowych oraz z zachowaniem ciągłości systemu przyrodniczego
	Lokalizowanie instalacji odnawialnych źródeł energii z poszanowaniem walorów krajobrazowych obszaru

2. Poziom lokalny

- 1) Wytyczne odnośnie kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów lub zasad ich zagospodarowania określających dopuszczalny zakres i ograniczenia tych zmian, w tym wytycznych odnośnie nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów:
 - a) kształtowanie struktury przestrzennej z uwzględnieniem funkcji przyrodniczej, w tym terenów podmokłych, pastwisk, gruntów rolnych i leśnych oraz wód powierzchniowych, jako dominującej,
 - b) zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania terenów łąk, mokradeł i innych obszarów utrzymujących wysoką zdolność retencyjną ekosystemów,
 - c) ograniczanie liczby nowych inwestycji w celu minimalizowania degradacji środowiska przyrodniczego, w tym:
 - wykluczanie możliwości wyznaczania nowych terenów pod funkcje mieszkaniowe, usługowe i przemysłowe,
 - możliwa jest realizacja nowej zabudowy na zasadzie uzupełnienia przestrzeni wolnych od zabudowy pomiędzy już istniejącą zabudową, w obrębie jednostek osadniczych – wsi Lipka i Lipa-Bagna,
 - d) ograniczanie realizowania napowietrznej infrastruktury technicznej, w tym wolnostojących elementów wysokościowych telefonii komórkowej. W przypadku istniejącej napowietrznej sieci elektroenergetycznej dążenie do jej skablowania,
 - e) zagospodarowanie terenów po eksploatacji torfu, odtworzenie procesu torfotwórczego na torfowiskach.
- 2) Parametry i wskaźniki zagospodarowania terenu, maksymalna i minimalna intensywność zabudowy jako wskaźnik powierzchni całkowitej zabudowy w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej:
 - a) intensywność zabudowy w nawiązaniu do parametrów charakterystycznych dla istniejących zabudowanych działek sąsiednich,
 - b) minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w nawiązaniu do parametrów i wskaźników przeważających lub charakterystycznych dla działek sąsiednich.
- 3) Kształtowanie linii zabudowy, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
 - a) w nawiązaniu do utrwalonych linii zabudowy w jednostkach osadniczych w nawiązaniu do linii zabudowy na działkach sąsiednich, z dostosowaniem do funkcji terenu oraz rodzaju zabudowy, z uwzględnieniem walorów estetyczno-widokowych.
- 4) Zasady kompozycji przestrzennej nowej zabudowy i harmonizowania planowanej zabudowy z zabudową istniejącą, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
 - a) kompozycja przestrzenna nowej zabudowy w nawiązaniu do zabudowy istniejącej, charakterystycznej dla zabudowanych działek sąsiednich, z uwzględnieniem w szczególności wysokości budynków i sposobu ich sytuowania względem dróg lub granic działek,
 - b) w przypadku braku możliwości nawiązania do zabudowy istniejącej kompozycja przestrzenna nowej zabudowy według nowych koncepcji, z uwzględnieniem walorów krajobrazowych, w szczególności estetyczno-widokowych.

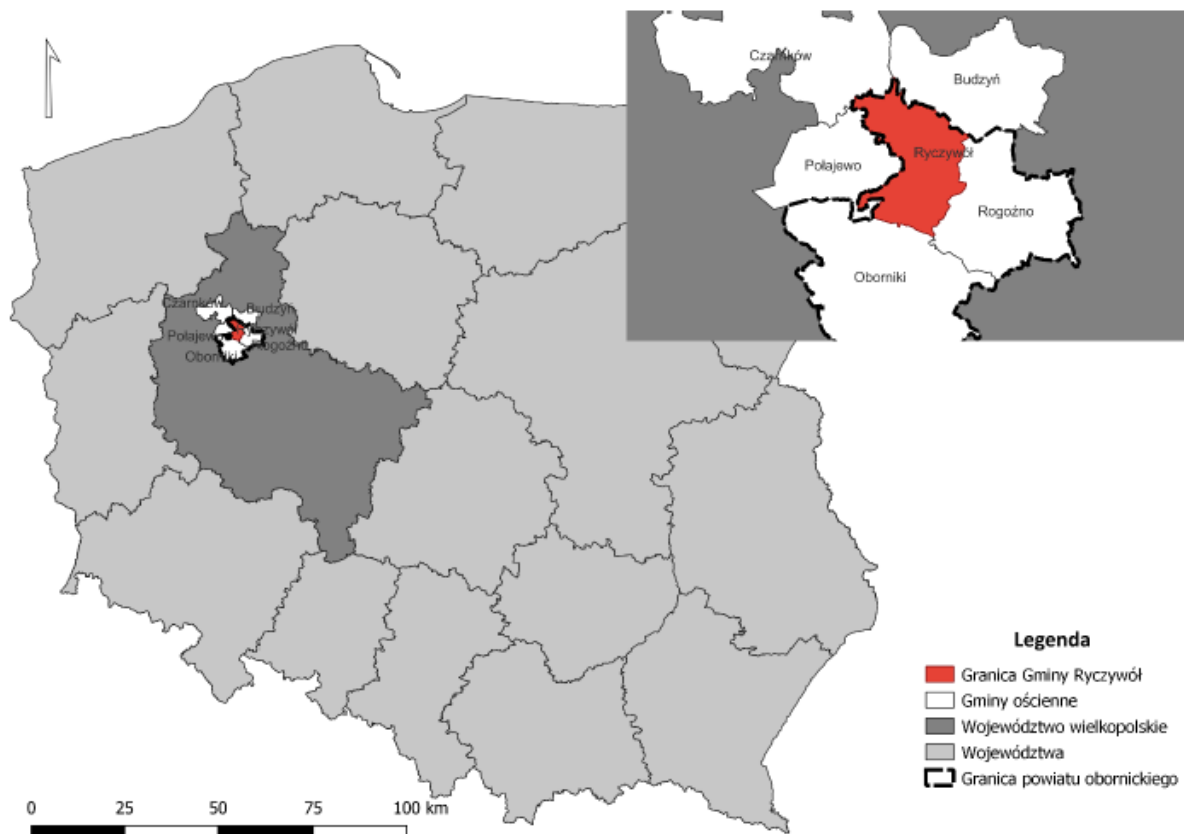
- 5) Zasady kształtowania form budynków, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
 - a) realizacja nowej zabudowy, w nawiązaniu do przeważających, w tym historycznych form budynków, charakterystycznych dla poszczególnych terenów zgodnie z ich przeznaczeniem i pełnioną funkcją, z zachowaniem bryły budynków oraz charakterystycznych dla nich cech elementów elewacji, kształtu dachów czy usytuowania głównych wejść do obiektów.
- 6) Zasady stosowania i eksponowania elementów konstrukcyjnych i zdobniczych, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
 - nie określa się.
- 7) Rodzaje i standardy jakościowe stosowanych materiałów wykończeniowych, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych:
 - a) stosowanie materiałów wykończeniowych dla poszczególnych terenów zainwestowanych w danej jednostce osadniczej, w nawiązaniu do charakterystycznych dla istniejących budynków, w tym historycznych, w miejscu realizacji inwestycji,
 - b) możliwość stosowania materiałów wykończeniowych o nowoczesnym wyrazie stylistycznym z uwzględnieniem historycznych cech zewnętrznego wyrazu artystycznego zabudowy sąsiedniej, w tym także detali architektonicznych.
- 8) Charakterystyczne cechy elewacji budynków, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
 - nie określa się.
- 9) Charakterystyczne cechy dachów budynków, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych zabudowy:
 - a) dachy budynków realizować w nawiązaniu do charakterystycznych cech dachów (w szczególności cech takich jak: kształt, spadek dachu, układ kalenicy względem drogi, pokrycie) obiektów, w tym obiektów historycznych, występujących przy poszczególnych ulicach lub w kwartałach zabudowy,
 - b) jeżeli nie występują powtarzające się charakterystyczne cechy dachów to możliwa jest realizacja dachów o dowolnych parametrach,
 - c) lokalizowanie urządzeń technicznych, w tym: paneli fotowoltaicznych, klimatyzatorów, urządzeń wentylacyjnych itp. w sposób niezakłócający odbioru wizualnego obiektu z ulic i innych przestrzeni dostępnych publicznie.
- 10) Zasady i warunki dotyczące sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzaje materiałów budowlanych, z uwzględnieniem lokalnych form architektonicznych, w tym dla przestrzeni dostępnych publicznie:
 - a) realizacja małej architektury według spójnej koncepcji dla poszczególnych przestrzeni publicznych,
 - b) ograniczanie lokalizowania:
 - wolnostojących: urządzeń reklamowych, tablic reklamowych oraz szyldów,
 - urządzeń reklamowych, tablic reklamowych oraz szyldów na budynkach, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zabytkowych,
 - urządzeń reklamowych, tablic reklamowych oraz szyldów na ogrodzeniach,
 - urządzeń reklamowych, tablic reklamowych oraz szyldów na terenach zieleni,
 - c) urządzenia i tablice reklamowe oraz szyldy lokalizowane na budynkach należy sytuować w sposób niezaburzający estetyki i kompozycji elewacji budynków

- oraz w sposób nieprzesłaniający istotnych elementów i detali architektonicznych,
- d) urządzenia i tablice reklamowe oraz szyldy lokalizowane jako wolnostojące nie mogą zakłócać odbioru wizualnego obiektów, w szczególności zabytkowych, z przestrzeni publicznych,
 - e) wykluczanie lokalizowania prefabrykowanych przęsłowych ogrodzeń betonowych lub żelbetowych.
- 11) Zasady dotyczące zagospodarowania i wyposażenia terenów przestrzeni dostępnych publicznie:
- a) urządzenia i sytuowania zieleni, w tym struktury przestrzennej nasadzeń, preferowanych lub wykluczonych gatunków roślin, wysokości zieleni i pełnionej funkcji:
 - nie określa się,
 - b) sposobów wykorzystywania terenów przestrzeni publicznych, w tym wykorzystywania tymczasowego:
 - nie określa się,
 - c) powiązań widokowych terenów przestrzeni publicznych z otoczeniem:
 - nie określa się.
- 12) Określanie warunków działalności usługowej, w tym handlowej, w szczególności maksymalnej powierzchni sprzedaży obiektów handlowych, obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o maksymalnej powierzchni sprzedaży i ich dopuszczalnej liczby:
- a) lokalizowanie nowych usług na obszarach zainwestowanych z wykorzystaniem istniejącej zabudowy lub poprzez uzupełnianie zabudowy z dostosowaniem skali nowych budynków do charakteru miejsca,
 - b) wykluczanie lokalizacji usług handlu o dużej powierzchni sprzedaży.
- 13) Wytyczne odnośnie określenia walorów ekspozycji, w szczególności elementów takich jak przedpola ekspozycji, osie widokowe i punkty widokowe oraz zasad ich ochrony i kształtowania, w tym nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów:
- a) zachowanie ciągów widokowych, poprzez ograniczanie zainwestowania przesłaniającego widok.

3. AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY RYCZYWÓŁ

3.1. Położenie

Ryczywół to gmina wiejska. Jej obszar położony jest w północnej części powiatu obornickiego, w województwie wielkopolskim. Gmina Ryczywół podzielona jest na 14 sołectw: Ninino, Gorzewo, Wiardunki, Ludomy, Zawady, Piotrowo, Skrzetusz, Tłukawy, Gościejewko, Radom, Dąbrówka Ludomska, Łopiszewo, Lipa i Ryczywół.

Rysunek 2. Położenie Gminy Ryczywół na tle powiatu i województwa

Źródło: *Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół*

Gmina Ryczywół sąsiaduje z następującymi gminami:

- od północy: Budzyń (powiat chodzieski) i Czarnków (powiat czarnkowsko-trzcianecki),
- od wschodu: Rogoźno (powiat obornicki),
- od południa: Oborniki (powiat obornicki),
- od zachodu: Połajewo (powiat czarnkowsko-trzcianecki).

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski J. Kondrackiego, Gmina Ryczywół położona jest na pograniczu dwóch jednostek fizjograficznych, co zauważalne jest w jej krajobrazie. Południowo-zachodnie krańce Gminy należą do makroregionu Doliny Toruńsko-Eberswaldzkiej,

mezoregionu Kotliny Gorzowskiej. Zdecydowana większość obszaru Gminy położona jest jednak w mezoregionie Pojezierza Chodzieskiego.

3.2. Demografia

Stan ludności Gminy Ryczywół w 2023 roku według danych GUS wynosił 6802 osób (z czego 3456 mężczyzn i 3346 kobiet). Na przestrzeni lat 2018-2023 odnotowano spadek liczby mieszkańców w gminie. Liczba mieszkańców zmniejszyła się o 532 osoby. Czynniki określające sytuację demograficzną w gminie to przede wszystkim: współczynnik przyrostu naturalnego, saldo migracji, gęstość zaludnienia, współczynnik feminizacji, struktura wieku, migracje. Dane statystyczne w zakresie podstawowych czynników kształtujących lokalną sytuację demograficzną przedstawiono w poniższych zestawieniach.

Tabela 1. Dane demograficzne Gminy Ryczywół

Wyszczególnienie	Jednostka	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba ludności	osoba	7334	7293	6967	6929	6835	6802
Liczba kobiet	osoba	3634	3639	3433	3409	3366	3346
Liczba mężczyzn	osoba	3700	3654	3534	3520	3469	3456
Gęstość zaludnienia	osoba/km ²	47,4	47,1	45,0	44,8	44,2	44,0
Urodzenia żywe na 1000 ludności	-	11,26	10,52	8,73	8,63	6,24	7,92
Zgony na 1000 ludności	-	8,68	10,25	9,30	11,94	10,89	8,80
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-	2,58	0,27	-0,57	-3,31	-4,65	-0,88
Współczynnik przyrostu naturalnego	-	19	2	-4	-23	-32	-6
Saldo migracji na 1000 ludności	-	-7,3	-5,5	-2,7	-4,3	-8,7	-3,1
Zameldowania	osoba	36	42	35	59	31	37
Wymeldowania	osoba	90	82	54	89	91	58
Współczynnik feminizacji	osoba	98	100	97	97	97	97

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na podstawie danych demograficznych przedstawionych powyżej wnioskuje się, że w latach 2020-2023 na terenie Gminy Ryczywół występował ujemny przyrost naturalny, natomiast w latach 2018-2019 przyrost naturalny miał wartość dodatnią. Gęstość zaludnienia wynosiła w 2023 roku 44,0 osób na km².

Liczba kobiet na przestrzeni analizowanych lat była niższa niż liczba mężczyzn. Współczynnik feminizacji w ostatnich latach przyjmował wartość od 97 do 100. Saldo migracji na 1000 osób w latach 2018-2023 miało wartość ujemną.

3.3. Infrastruktura techniczna

3.3.1. Transport i komunikacja

Infrastruktura transportowa i łączność są kluczowymi elementami rozwoju każdej gminy, mającymi istotny wpływ na jakość życia mieszkańców oraz potencjał gospodarczy i społeczny obszaru.

Gmina Ryczywół charakteryzuje się ograniczoną dostępnością. Przez teren Gminy przebiega jedna droga wojewódzka nr 178 relacji Wałcz-Oborniki. Na terenie Gminy droga biegnie w kierunku północno-zachodnim od Obornik przez sołectwo Ludomy w kierunku Połajewa. Sieć drogową na terenie Gminy uzupełniają drogi powiatowe oraz gminne. Ryczywół od ośrodka powiatowego – Obornik dzieli 20 km, co przekłada się na odległość czasową wynoszącą ok. 23 min podróży samochodem. Z kolei od ośrodka wojewódzkiego – Poznania, Ryczywół dzieli 60 km, co przekłada się na odległość czasową wynoszącą ok. 1h podróży samochodem.

Niedaleko zachodniej granicy Gminy biegnie droga ekspresowa S11 docelowo łącząca Piekary Śląskie z Kołobrzegiem. Dojazd z Ryczywołu do trasy S11 zajmuje ok 12 min. Przebieg trasy znacząco zwiększa dostępność Gminy, bez naruszania jej wiejskiego krajobrazu.

Przez Gminę przebiega linia kolejowa nr 236 relacji Wągrowiec – Bzowo Goraj. Linia w większości jest niezelektryfikowana, a jej wykorzystanie jest marginalne. Stacja w Ryczywole pełniła rolę stacji osobowej oraz towarowej. Funkcjonowanie linii umożliwiało mieszkańcom Gminy odbycie podróży do okolicznych ośrodków miejskich np. Rogoźna Wielkopolskiego. Obecnie, w ramach Programu Uzupelnienia Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej – Kolej + planowana jest modernizacja linii na odcinku Czarnków – Rogoźno – Wągrowiec. Realizacja zadania przywróciłaby połączenia kolejowe do Gminy Ryczywół, będąc jednocześnie alternatywą dla transportu samochodowego.

Gmina Ryczywół jest oddalona o 59 km od portu lotniczego Poznań-Ławica im. Henryka Wieniawskiego (co przekłada się na odległość czasową wynoszącą ok. 59 min podróżując samochodem).

3.3.2. Zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną i paliwo gazowe¹

Na terenie Gminy Ryczywół brak jest zorganizowanego scentralizowanego systemu ciepłowniczego (nie istnieją zakłady produkujące ciepło – ciepłownie, elektrociepłownie). Mieszkańcy realizują ogrzewanie w sposób indywidualny. Kotłownie opalane są głównie paliwem stałym (węgiel) oraz coraz częściej projektowanymi kotłowniami na pelet czy olej opałowy lekki.

Operatorem elektroenergetycznym na terenie Gminy Ryczywół jest ENEA Operator Sp. z o.o. Na terenie gminy Ryczywół znajdują się 2 stacje WN/SN zasilające odbiorców, na poziomie napięć 110/15 kV/kV: Czarnków Wschód (stacja zlokalizowana jest poza obszarem gminy Ryczywół) oraz Rogoźno. Całkowite zużycie energii elektrycznej w gminie Ryczywół wynosiło w 2020 roku 16 793 005 kWh i spadło w stosunku do poprzednich lat. Zużycie energii w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy wynosiło 806,2789 kWh/os. Natomiast zużycie energii elektrycznej ogółem w gminie w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosi 2311,81 kWh/os. Na terenie gminy Ryczywół znajduje się 667 opraw oświetlenia ulicznego i drogowego. Łączne zużycie energii elektrycznej na cele oświetlenia ulicznego wynosiło 188,648 MWh. Istniejące w gminie Ryczywół odnawialne źródła energii elektrycznej to:

- elektrownia wiatrowa w miejscowości Gorzewo (1 turbina) na działce ewidencyjnej nr 5, moc 0,8 MW, wysokość całkowita 100 m, średnica wirnika ok. 43,7 m,
- małe instalacje OZE (panele fotowoltaiczne i pompy ciepła w prywatnych budynkach mieszkalnych).

Gmina Ryczywół nie jest zgazyfikowana. Podstawowym czynnikiem wpływającym na brak gazyfikacji jest niska gęstość zaludnienia gminy oraz brak potencjalnych dużych przemysłowych odbiorców gazu ziemnego, co wpływa na nieopłacalność budowy dystrybucyjnej sieci gazowej.

3.4. Istniejący stan środowiska przyrodniczego

3.4.1. Ochrona klimatu i jakość powietrza

3.4.1.1. Ochrona klimatu

Według klasyfikacji klimatów wg Köppena, Gmina Ryczywół położona jest w obrębie klimatu wilgotnego kontynentalnego z łagodnym latem (Dfb). Cechy charakterystyczne dla tego klimatu przedstawiają się następująco:

- średnia temperatura najzimniejszego miesiąca wynosi -3°C lub mniej;
- średnia temperatura najcieplejszego miesiąca jest wyższa niż 10°C ;
- nie ma miesiąca ze średnią temperaturą powyżej 22°C ;
- opady są równo rozłożone w całym roku.

¹ Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Ryczywół

Zgodnie z danymi pogodowymi zebranymi pomiędzy 1982 r. i 2012 r. prezentowanymi na stronie www.climate-data.org, średnia roczna temperatura powietrza w Ryczywole wynosi 7,9°C. Najcieplejszym miesiącem roku jest lipiec (średnia miesięczna temperatura wynosi 18,2°C), natomiast najzimniejszym styczeń (średnia miesięczna temperatura wynosi -3,3°C). Średnia roczna suma opadów wynosi 548 mm (najsuchszym miesiącem jest luty – 26 mm, natomiast największe opady występują w lipcu – 74 mm)².

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 wskazuje na cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podejmować w następujących sektorach:

- gospodarce wodnej;
- rolnictwie;
- leśnictwie;
- różnorodności biologicznej;
- zdrowiu;
- energetyce;
- budownictwie;
- transporcie;
- gospodarce przestrzennej i obszarach:
 - prawnie chronionych;
 - obszarach górskich;
 - strefie wybrzeża;
 - obszarach zurbanizowanych.

Wrażliwość tych sektorów została określona w oparciu o przyjęte dla SPA 2020 scenariusze zmian klimatu. Zaproponowano cele, kierunki działań oraz konkretne działania, które korespondują z dokumentami strategicznymi, w szczególności Strategią Rozwoju Kraju - Polska 2030 oraz innymi strategiami rozwoju i jednocześnie stanowią ich niezbędne uzupełnienie w kontekście adaptacji.

Do podstawowych działań o charakterze horyzontalnym, tj. takich, które powinny być realizowane we wszystkich województwach kraju należą:

- edukacja społeczeństwa w zakresie spodziewanych zmian i ograniczenia ich skutków;
- monitoring zmian wrażliwości gospodarki i społeczeństwa oraz postępu we wdrażaniu strategii adaptacyjnej;

² Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ryczywół na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028

- planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji;
- rozwój usług zdrowotnych ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości mieszkańców na występowanie fal upałów;
- ograniczenie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych szkodników i chorób, a także uwzględnienie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień;
- właściwe gospodarowanie na obszarach rolnych, chronionych, górskich (wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych);
- modernizacja systemu energetycznego uwzględniająca zwiększone ryzyko występowania zjawisk ekstremalnych;
- uwzględnienie trendów klimatycznych i gospodarczych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej;
- uwzględnienie konieczności zapewnienia korytarzy wentylacyjnych w miastach i kotlinach górskich w celu ograniczenia skutków rozwoju wyspy ciepła i wzrostu koncentracji zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększania obszarów wodnych i zieleni w miastach.

Dla Gminy Ryczywół nie opracowano Planu adaptacji do zmian klimatu.

3.4.1.2. *Jakość powietrza*

Uchwałą Nr XXI/391/2020 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 lipca 2020 roku został przyjęty Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej. Program ochrony powietrza jest dokumentem, który wskazuje istotne powody (źródła) wystąpienia przekroczeń norm jakości powietrza w odniesieniu do ww. zanieczyszczeń w strefie wielkopolskiej oraz określa skuteczne i możliwe do zrealizowania działania, których wdrożenie spowoduje poprawę jakości powietrza i dotrzymanie norm określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2021 poz. 845).

Ocena jakości powietrza dokonywana jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Ocena jakości powietrza prowadzona jest pod kątem ochrony zdrowia i pod kątem ochrony roślin. Ocena jakości powietrza wykonywana jest na obszarze stref. Dla terenu województwa wielkopolskiego obowiązują wymienione niżej strefy:

- strefa aglomeracja poznańska obejmująca Poznań – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- strefa miasto Kalisz – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,

- strefa wielkopolska obejmująca pozostały obszar województwa.

W województwie wielkopolskim wszystkie strefy stanowią obszary zwykłe, tj. obszary stref nie będące obszarami ochrony uzdrowiskowej. Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia, jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych;
- klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny i poziomy docelowy;
- klasy D1 – jeżeli poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego;
- klasy D2 – jeżeli poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Na terenie Gminy Ryczywół nie znajduje się żadna stacja pomiarowa wchodząca w skład systemu monitoringu jakości powietrza w województwie wielkopolskim prowadzonym przez GIOŚ. Określając stan jakości powietrza na terenie Gminy Ryczywół kierowano się wynikami pomiarów dla strefy wielkopolskiej. Oceny przeprowadza się z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych:

- ze względu na ochronę zdrowia ludzi – dla wszystkich stref,
- ze względu na ochronę roślin – dla strefy wielkopolskiej.

Ocena pod kątem ochrony zdrowia obejmuje: dwutlenek azotu NO₂, dwutlenek siarki SO₂, benzen C₆H₆, ołów Pb, arsen As, nikiel Ni, kadm Cd, benzo(a)piren B(a)P, pył PM₁₀, pył PM_{2,5}, ozon O₃, tlenek węgla CO. W ocenie pod kątem ochrony roślin uwzględnia się: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, ozon O₃. Pomiary, na podstawie których wykonywane są oceny, prowadzone są metodą automatyczną i manualną, w oparciu o metodyki referencyjne, a urządzenia podlegają stałemu nadzorowi metrologicznemu Centralnego Laboratorium Badawczego. Oceny wspomagane są modelowaniem matematycznym. Dla poziomu dopuszczalnego dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla oraz poziomu docelowego ozonu, kadmu, arsenu, niklu, pyły PM₁₀ strefę wielkopolską w roku 2023 zaliczono do klasy A. W 2023 roku stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu a strefę wielkopolską zaliczono do klasy C. Dokonując oceny dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla poziomu dopuszczalnego I fazy – wartości obowiązującej dla roku 2023 – strefa wielkopolska uzyskała klasę A1.

Dokonując klasyfikacji dodatkowej:

- w przypadku ozonu odnosząc otrzymane wyniki do poziomu celu długoterminowego strefę wielkopolską zaliczono do klasy D2;
- w przypadku pyłu PM_{2,5} dla poziomu dopuszczalnego I fazy – strefa wielkopolska uzyskała klasę A.

Tabela 2. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (dane za rok 2023)

Nazwa strefy	Symbol klasy dla poszczególnych substancji											
	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}
wielkopolska	A	A	A	A	A ¹	A	A	A	A	A	C	A ¹

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim. Raport za rok 2023

Ocena pod kątem ochrony roślin prowadzona jest wyłącznie dla strefy wielkopolskiej. Klasyfikację wykonano na podstawie wyników pomiarów automatycznych prowadzonych w stałych punktach pomiarowych. Jako metodę uzupełniającą na potrzeby rocznej oceny jakości powietrza w województwie wykorzystano modelowanie jakości powietrza oraz obiektywne szacowanie.

W efekcie oceny przeprowadzonej dla 2023 roku w zakresie dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz ozonu strefę wielkopolską zaliczono do klasy A. W dodatkowej klasyfikacji w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego strefie przypisano klasę D2.

Tabela 3. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin (dane za rok 2023)

Nazwa strefy	Symbol klasy dla poszczególnych substancji		
	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆
wielkopolska	A	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim. Raport za rok 2023

Duże znaczenie w ogólnej emisji posiadają zarówno emisja powierzchniowa, punktowa jak i liniowa. Jakość powietrza w województwie wielkopolskim zależy również od napływów zanieczyszczeń z pozostałego obszaru Polski oraz Europy. Emisję do powietrza powoduje eksploatacja zasobów naturalnych węgla brunatnego, gazu ziemnego i soli kamiennej, a także złóż piasków, żwirów i surowców ilastych ceramiki budowlanej. Wielkopolska jest województwem o dużym udziale rolnictwa w gospodarce, więc i ten sektor gospodarki wpływa znacząco na emisję z obszaru województwa.

Z danych Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBiZE) wynika, że największy udział źródeł emisji w poszczególnych zanieczyszczeniach powietrza należy przypisać emisji komunalno-bytowej w zakresie benzo(a)pirenu, pyłu zawieszonego PM_{2,5} i PM₁₀. Znaczący udział w emisji tlenków siarki ma emisja punktowa, a tlenków azotu transport

drogowy. Na terenie województwa wielkopolskiego, jak wcześniej wspomniano, znajdują się wyrobiska i hałdy, które są źródłem emisji pyłu zawieszzonego PM10 i PM2,5.

18 grudnia 2017 roku Sejmik Województwa Wielkopolskiego podjął Uchwałę nr XXXIX/941/17 w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, tzw. Uchwałę Antysmogową. Zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą od 1 maja 2018 r. obowiązuje zakaz stosowania najgorszej jakości paliw stałych np. bardzo drobnego miału lub węgla brunatnego czy flotokoncentratu. Ponadto, wprowadzone zostały ograniczenia dla kotłów oraz tzw. miejscowych ogrzewaczy np. kominków i pieców. Wszystkie nowe kotły po 1 maja 2018 r. muszą zapewnić możliwość wyłącznie automatycznego podawania paliwa, wysoką efektywność energetyczną oraz dotrzymanie norm emisyjnych. Nie mogą również posiadać rusztu awaryjnego oraz możliwości jego zamontowania. Zgodnie z zapisami uchwały kotły zainstalowane przed wejściem w życie uchwały antysmogowej i nie spełniające jej wymagań będą musiały być wymienione w 2 etapach:

- do 1 stycznia 2024 r. – w przypadku kotłów bezklasowych,
- do 1 stycznia 2028 r. – w przypadku kotłów spełniających wymagania dla klasy 3 lub 4 według normy PN-EN 303-5:2012.

Kotły tzw. 5 klasy, zainstalowane przed wejściem w życie uchwał, będą mogły być użytkowane dożywotnio. Ponadto miejscowe ogrzewacze pomieszczeń (piece, kominki, kozy) zainstalowane przed wejściem w życie uchwały antysmogowej i nie spełniające ich wymagań będą musiały być wymienione do 1 stycznia 2026 r. Przedmiotowa Uchwała została zmieniona Uchwałą nr XXXVI/700/21 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 listopada 2021 r.

Gmina Ryczywół w grudniu 2020 r. podpisała z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu porozumienie dotyczące współpracy w ramach realizacji programu „Czyste Powietrze”. Właściciele nieruchomości położonych na terenie gminy, którzy zamierzają złożyć wniosek o dofinansowanie, a także uzyskać informacje związane z wymianą pieca (tzw. kopciucha) lub termomodernizacją budynku mogą skorzystać z pomocy pracownika Urzędu Gminy w Ryczywole. W 2023 r. zostało złożone 22 wnioski. Wnioski można składać w trybie ciągłym do grudnia 2027 r.³

3.4.2. Zagrożenia hałasem

Pojęcie hałasu definiuje ustawa Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.), za hałas uznaje się wszystkie dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Emisja hałasu jest jednym ze źródeł zanieczyszczeń środowiska, który może być szkodliwy dla zdrowia człowieka oraz stanu środowiska.

³ Raport o stanie Gminy Ryczywół za 2023 rok

Na podstawie definicji hałasu określonej w Dyrektywie 2002/49/WE odnoszącej się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku, hałas w środowisku można podzielić wg źródła powstawania na:

- hałas emitowany przez środki transportu: ruch drogowy, ruch kolejowy, ruch samolotowy;
- hałas pochodzący z obszarów działalności przemysłowej.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Głównym źródłem informacji o hałasie w środowisku jest Państwowy Monitoring Środowiska. Jest to system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia i rozpowszechniania informacji o środowisku, powołany na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska. Innym ze źródeł są Mapy akustyczne przedstawiające oddziaływanie hałasu komunikacyjnego przygotowywane przez zarządców dróg, linii kolejowych i portów lotniczych.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. 2014 poz. 112). Źródłami hałasu, dla których ustalono dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku są:

- drogi lub linie kolejowe, w tym torowiska tramwajowe poza pasem drogowym,
- starty, lądowania i przeloty statków powietrznych,
- linie elektroenergetyczne,
- instalacje i pozostałe obiekty oraz grupy źródeł hałasu.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w latach 2018-2022 przeprowadził na terenie województwa wielkopolskiego monitoring hałasu, jednak na terenie Gminy Ryczywół nie zlokalizowano żadnego punktu pomiarowego.

3.4.2.1. Hałas przemysłowy

Zagadnienia dotyczące hałasu przemysłowego są dobrze rozpoznane, istniejące konflikty mają zwykle charakter lokalny, a obowiązujące regulacje prawne oraz dostępne technologie i metody zmniejszania hałasu, umożliwiają na ogół skuteczną eliminację istniejących zagrożeń. Działalność zakładów przemysłowych nie może powodować przekroczenia standardów emisyjnych, jeśli zostały ustalone, ani też powodować przekraczania standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający ma tytuł prawny, a w przypadku utworzenia

obszaru ograniczonego użytkowania, poza tym obszarem. W przypadku stwierdzonego pomiarowo przekraczania dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, spowodowanego działalnością zakładu, wydawana jest przez organy ochrony środowiska decyzja o dopuszczalnym poziomie hałasu. W celu przeciwdziałania nadmiernej emisji hałasu do środowiska inspektorzy Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska przeprowadzają kontrole podmiotów posiadających decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu. Za przekraczanie poziomów hałasu określonych w wydanych decyzjach Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wymierza w drodze decyzji administracyjne kary pieniężne. Niezależnie od sankcji karnych z tytułu niedotrzymywania dopuszczalnych poziomów hałasu, w przypadku pogorszenia stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska może wstrzymać działalność w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla zapobieżenia pogarszaniu stanu środowiska. Hałas przemysłowy na terenie gminy stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym, występuje głównie na terenach sąsiadujących z podmiotami gospodarczymi.

3.4.2.2. *Hałas turbin wiatrowych*

Energia wiatrowa na terenie Gminy Ryczywół generowana jest przez 1 turbinę wiatrową o mocy 0,8 MW wysokości całkowitej do 100 m i średnicy wirnika ok. 43,7 m, zlokalizowanej w miejscowości Gorzewo na działce ewidencyjnej nr 5. Wg Wytycznych w zakresie prognozowania oddziaływań na środowisko farm wiatrowych (Stryjecki M., Mielniczuk K., GDOŚ, Warszawa 2011), turbina wiatrowa jest źródłem dwóch rodzajów hałasu:

- hałasu mechanicznego, emitowanego przez przekładnię i generator,
- szumu aerodynamicznego, emitowanego przez obracające się łopaty wirnika, którego natężenie jest uzależnione od „prędkości końcówek” łopat (tzw. tip speed).

Dzięki zaawansowanym technologiom izolacji gondoli, hałas mechaniczny został w stosowanych obecnie modelach turbin ograniczony do poziomu poniżej szumu aerodynamicznego. Wynika to również z faktu, iż poziom emitowanego hałasu mechanicznego nie wzrasta wraz ze wzrostem wielkości turbiny w takim tempie, jak obserwuje się to w przypadku szumu aerodynamicznego. W związku z tym, że źródłem szumu aerodynamicznego jest przepływające przez łopaty wirnika powietrze, hałas ten jest nieunikniony i dominuje w bezpośrednim sąsiedztwie farmy wiatrowej. Pomimo zmian konstrukcyjnych, mających na celu obniżenie natężenia szumu aerodynamicznego poprzez obniżenie „prędkości końcówek” (najlepiej tak, by nie przekraczała ona 65 m/s [W specyfikacji technicznej turbin wiatrowych producenci podają zakres „prędkości końcówek”. O ile dolna granica jest dość niska, górna granica zwykle przekracza próg 65 m/s, np. Enercon E-70: 22-80 m/s, Enercon E-82: 25-80 m/s]) czy też wprowadzenie regulacji ustawienia kąta łopat (tzw. pitch control system), hałas ten został już w znacznym stopniu ograniczony, ale niestety nie udało się go całkowicie wyeliminować. Natężenie emitowanego przez farmę hałasu uzależnione jest od wielu czynników, przede wszystkim od:

- sposobu rozmieszczenia turbin w obrębie farmy oraz ich modelu,
- ukształtowania terenu,
- prędkości i kierunku wiatru oraz
- rozchodzenia się fal dźwiękowych w powietrzu.

Przykładowo, wraz ze wzrostem prędkości wiatru wzrasta poziom szumu aerodynamicznego emitowanego przez turbinę. Jednocześnie jednak wzrasta natężenie szumu wiatru, który w dużym stopniu maskuje dźwięki emitowane przez turbinę. To, w jaki sposób człowiek będzie odbierał dźwięki emitowane przez turbiny (czy będą one dla niego uciążliwe czy nie), w głównej mierze uzależnione jest od poziomu tzw. hałasu tła oraz od odległości od farmy. Jeżeli natężenie hałasu tła jest zbliżone do poziomu hałasu emitowanego przez pracującą turbinę, dźwięki emitowane przez farmę wiatrową stają się właściwie „nierozróżnialne” od otoczenia. Należy zatem na terenie, na którym planowana jest FW wykonać pomiary tła akustycznego. Podstawowym sposobem na ograniczenie uciążliwości hałasu generowanego przez elektrownie wiatrowe jest utrzymanie odpowiedniej odległości tych instalacji od terenów, dla których wyznaczono normy w zakresie klimatu akustycznego. Odległość ta powinna wynikać z przeprowadzonych przez ekspertów analiz.

3.4.2.3. *Hałas komunikacyjny*

Głównym źródłem hałasu, który wpływa na klimat akustyczny jest hałas związany z transportem, który jest hałasem typu liniowego. Stanowi on jednocześnie jedno z najpowszechniejszych i najbardziej uciążliwych źródeł hałasu, ze względu na obszar, na który oddziałuje oraz liczbę ludności narażoną na jego oddziaływanie. Ponadto wraz ze wzrostem liczby samochodów wzrasta znacznie natężenie ruchu drogowego. Z badań wynika, że narażenie na hałas stanowi istotne zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz wykazuje tendencję wzrostową.

Na poziom hałasu drogowego wpływa przede wszystkim:

- natężenie ruchu komunikacyjnego,
- udział transportu ciężkiego w strumieniu ruchu,
- prędkość ruchu pojazdów,
- typ i stan techniczny pojazdów,
- nachylenie drogi,
- stan nawierzchni oraz płynność ruchu.

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014 r., poz. 112) określono standardy akustyczne dla poszczególnych rodzajów terenów, różniących się sposobem zagospodarowania i pełnionymi funkcjami. W przypadku hałasu drogowego i kolejowego, obowiązujące wartości wskaźników

długookresowych określone przywołanym rozporządzeniem Ministra Środowiska, mieszczą się w przedziałach:

- dla poziomu dziennie-wieczorno-nocnego LDWN – 50–70 dB,
- dla długookresowego poziomu hałasu w porze nocy LN – 45–65 dB,
- dla wskaźnika krótkookresowego poziomu równoważnego w porze dnia LAeqD – 50-68 dB,
- dla wskaźnika krótkookresowego poziomu równoważnego w porze nocy LAeqN – 45-60 dB,

Wymagania względem hałasu lotniczego przedstawiają się następująco:

- wartość dopuszczalna poziomu dziennie-wieczorno-nocnego LDWN odpowiada wartości dopuszczalnej równoważnego poziomu hałasu w porze dnia LAeqD – 55–60 dB,
- wartość dopuszczalna długookresowego poziomu hałasu w porze nocy LN odpowiada wartości dopuszczalnej równoważnego poziomu hałasu w porze nocy LAeqN – 45–50 dB.

Na potrzeby oceny stanu klimatu akustycznego środowiska, na obszarach objętych przekroczeniami dopuszczalnych wartości poziomu hałasu w środowisku przyjmuje się następującą klasyfikację:

- przekroczenie wartości dopuszczalnej poziomu hałasu do 10 dB – stan niedobry,
- przekroczenie wartości dopuszczalnej poziomu hałasu powyżej 10 dB i do 20 dB – stan zły,
- przekroczenie wartości dopuszczalnej poziomu hałasu powyżej 20 dB – stan bardzo zły.

Zachowanie wartości dopuszczalnych poziomu hałasu nie zawsze gwarantuje eliminację uciążliwości akustycznych w środowisku. Ustalone normy są kompromisem pomiędzy potrzebą zachowania komfortu akustycznego a aktualnymi technicznymi, technologicznymi i ekonomicznymi możliwościami ograniczania emisji hałasu.

Gmina Ryczywół charakteryzuje się ograniczoną dostępnością. Przez teren Gminy przebiega jedna droga wojewódzka nr 178 relacji Wałcz-Oborniki. Na terenie Gminy droga biegnie w kierunku północno-zachodnim od Obornik przez sołectwo Ludomy w kierunku Połajewa. Sieć drogową na terenie Gminy uzupełniają drogi powiatowe oraz gminne. Ryczywół od ośrodka powiatowego – Obornik dzieli 20 km, co przekłada się na odległość czasową wynoszącą ok. 23 min podróży samochodem. Z kolei od ośrodka wojewódzkiego – Poznania, Ryczywół dzieli 60 km, co przekłada się na odległość czasową wynoszącą ok. 1h podróży samochodem.

Niedaleko zachodniej granicy Gminy biegnie droga ekspresowa S11 docelowo łącząca Piekary Śląskie z Kołobrzegiem. Dojazd z Ryczywołu do trasy S11 zajmuje ok 12 min. Przebieg trasy znacząco zwiększa dostępność Gminy, bez naruszania jej wiejskiego krajobrazu.

Przez Gminę przebiega linia kolejowa nr 236 relacji Wągrowiec – Bzowo Goraj. Linia w większości jest niezelektryfikowana, a jej wykorzystanie jest marginalne. Stacja w Ryczywole pełniła rolę stacji osobowej oraz towarowej. Funkcjonowanie linii umożliwiała mieszkańcom Gminy odbycie podróży do okolicznych ośrodków miejskich np. Rogoźna Wielkopolskiego. Obecnie, w ramach Programu Uzupelnienia Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej – Kolej + planowana jest modernizacja linii na odcinku Czarnków – Rogoźno – Wągrowiec. Realizacja zadania przywróciłaby połączenia kolejowe do Gminy Ryczywół, będąc jednocześnie alternatywą dla transportu samochodowego.

Zgodnie z art. 118 ustawy Prawo ochrony środowiska strategiczne mapy hałasu stanowią podstawowe źródło danych wykorzystywanych min. do tworzenia i aktualizacji programów ochrony środowiska przed hałasem. Strategiczne mapy hałasu są sporządzane przez zarządzających głównymi drogami, głównymi liniami kolejowymi lub głównymi lotniskami oraz prezydentów miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy, w oparciu o dane dotyczące poprzedniego roku kalendarzowego. Strategiczne mapy hałasu sporządza się co 5 lat, w terminie do dnia 30 czerwca.

Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu wykonał strategiczną mapę hałasu dla dróg wojewódzkich o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie zlokalizowanych w województwie wielkopolskim. Na terenie powiatu obornickiego mapą tą objętą drogę wojewódzką nr 241. Mapą objęto drogę wojewódzką nr 178 w punkcie pomiarowym zlokalizowanym na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego w miejscowości Trzcianka. W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki pomiarów hałasu dla drogi wojewódzkiej nr 178 w Trzciance, wykonane w ramach opracowywania Strategicznej Mapy Hałasu dla dróg wojewódzkich o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie zlokalizowanych w województwie wielkopolskim (2022).

Tabela 4. Pomiary hałasu wykonane na terenie DW nr 178 w Trzciance wykonane w ramach opracowania Strategicznej Mapy Hałasu 2022

Data	Godzina	Rodzaj terenu podlegający ochronie akustycznej	Adres	Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku		Zmierzony poziom [dB]	
				L _{DWN} [dB]	L _N [dB]	L _{AeqD}	L _{AeqN}
07/08.10.2021	15:00:00	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	Trzcianka, Sikorskiego 68	68	59	65,3	57,9

źródło: Strategiczna mapa hałasu dla dróg wojewódzkich o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie zlokalizowanych w województwie wielkopolskim

Na podstawie uzyskanych wyników nie obserwuje się przekroczenia krótkookresowego wskaźnika dla poziomu równoważnego hałasu w porze dnia i nocy.

Generalny Pomiar Ruchu 2020/21 na sieci dróg wojewódzkich został przeprowadzony według metody zapewniającej porównywalność wyników z drogami krajowymi. Pomiary przeprowadzono na sieci drogowej o długości 27 678 km, podzielonej na 3111 odcinków pomiarowych. Poniżej przedstawiono wyniki pomiaru ruchu dla dróg wojewódzkich dla punktu pomiarowego zlokalizowanego na terenie Gminy Ryczywół.

Tabela 5. Ruch kołowy na drogach wojewódzkich przebiegających przez Gminę Ryczywół

Opis odcinka			SDRR poj. silnik. ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych						
Dł. (km)	Nazwa	Nr drogi		Motocykle	Sam. osob. mikrobus	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze
							bez przycz.	z przycz.		
19,973	POŁAJEWO - OBORNIKI	178	7311	71	5967	650	188	382	25	28

Źródło: Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021

Średni dobowy ruch roczny (SDRR) pojazdów silnikowych w GPR 2020/21 na drodze wojewódzkiej nr 178 przebiegającej przez teren Gminy Ryczywół wynosił odpowiednio 7311 poj./dobę. W rodzajowej strukturze ruchu, droga ta jest w znacznie większym stopniu wykorzystywana przez samochody osobowe. Ich udział w strukturze ruchu na analizowanych odcinkach wyniósł odpowiednio 81,62%. Na drugim miejscu znajdują się lekkie samochody ciężarowe (dostawcze) – 8,89%, a następnie samochody ciężarowe (z przyczepą) – 5,23%.

3.4.3. Pola elektromagnetyczne (PEM)

Zagadnienia związane z ochroną przed polami elektromagnetycznymi reguluje ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.), która definiuje pola elektromagnetyczne jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz, które tworzą zakres promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego.

Zgodnie z zapisami ww. ustawy ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na utrzymaniu poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, a także zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Monitoring pól elektromagnetycznych w środowisku prowadzony jest przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w sposób ujednolicony dla całego kraju od 2008 roku. Monitoring pól elektromagnetycznych realizowany jest w oparciu o Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2019 poz. 2448).

Na terenie Gminy Ryczywół w ostatnich latach pomiary natężenia pól elektromagnetycznych były przeprowadzone w 2020 roku w miejscowości Ryczywół. Zmierzony poziom osiągnął wartość $<0,3$ V/m, zatem nie wystąpiło przekroczenie poziomu dopuszczalnego wynoszącego dla wysokich częstotliwości od 28 V/m do 61 V/m. Pomiary pól elektromagnetycznych wykonywane na terenie województwa wielkopolskiego przez GIOŚ w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska nie wykazują przekroczeń dopuszczalnych norm. Mierzone wartości natężenia PEM są dużo niższe od poziomów dopuszczalnych. Dokonując porównania wszystkich wyników pomiarów PEM na przestrzeni ostatnich lat nie obserwuje się znaczących zmian średnich poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

3.4.4. Gospodarowanie wodami

Gmina Ryczywół położona jest na obszarze dorzecza Odry w regionie wodnym Warty na obszarze administrowanym przez Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie” Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu (Zarząd Zlewni w Poznaniu).

Obszar gminy jest terenem pozbawionym jezior. Głównym elementem sieci hydrograficznej na terenie Gminy Ryczywół jest płynąca południkowo rzeka Flinta. Wszystkie ciek wodne w gminie mają uregulowaną linię brzegową. Rzeka Flinta posiada na prawie całej swojej długości umocnione brzegi, jedynie tylko jej ujściowy odcinek w obrębie terenów leśnych zachował swój pierwotny charakter. Na długości ponad 2 km między wsią Tłukawy, a ujściem Rygi, brzegi Flinty posiadają obwałowania przeciwpowodziowe. Cały obszar Gminy Ryczywół należy do dorzecza rzeki Warty. Przez gminę przebiega dział wodny III rzędu oddzielający zlewnię rzeki Wełny od zlewni rzeki Kończak. Zlewnia Wełny w granicach gminy obejmuje fragmenty zlewni Flinty i Strugi Sokołowskiej. Największy obszar w gminie należy do zlewni rzeki Flinty, która ok. 1 km na

południe od granicy gminy (miejscowość Rożnowice - gmina Rogoźno) wpada do Wetny. W górnym biegu Flinta przyjmuje jeden dopływ - Rygę, która odwadnia północno-zachodnią część gminy, wokół miejscowości Radom. Struga Sokołowska odwadnia bardzo mały obszar w północno-wschodniej części gminy, na wschód od miejscowości Gościejewo Leśne i Gościejewko. W obrębie zlewni rzeki Kończak, odwadniającej zachodnią część gminy, znajduje się zlewnia cząstkowa Kanału Kończak, która obejmuje obszar rozciągający się od miejscowości Łopiszewo i Krężoły aż do południowej granicy gminy (dział wodny IV rzędu). Kanał Kończak powstaje w południowo-zachodniej części gminy w wyniku połączenia się Kanału Orłowskiego, odwadniającego torfowisko usytuowane na południe od Orłowa z kanałem odwadniającym torfowisko położone na północny wschód od miejscowości Chlebowo. Dopływem Kanału Kończak jest również Kanał Ludomicki przepływający przez grunty wsi Ludomicko, odwadniający torfowisko „Chlebowo”.

W północnej części Gminy Ryczywół znajduje się fragment głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) nr 139 Dolina kopalna Smogulec–Margonin, którego łączna powierzchnia wynosi 304,5 km². GZWP nr 139 jest zbiornikiem porowym czwartorzędowym, położonym w północnym rejonie Wielkopolski. Poziom wodonośny GZWP nr 139 tworzy kompleks piaszczystych i żwirowych utworów czwartorzędowych osadów. Stanowią one II użytkowy kompleks czwartorzędowy (poziom międzyglinowy dolny oraz podglinowy). Zdecydowana większa część zbiornika charakteryzuje się średnią i małą podatnością na zanieczyszczenia. Niewielkie powierzchnie samego GZWP nr 139 oraz jego najbliższych okolic wykazują się dużą podatnością na zanieczyszczenia. Właśnie dla tych obszarów o dużej podatności na zanieczyszczenia stwierdzono konieczność wyznaczenia obszarów ochronnych. Powierzchnia proponowanego obszaru ochronnego GZWP nr 139 wynosi ok. 5,1 km², niewielkim fragmentem przekracza teren zbiornika. Biorąc pod uwagę zagospodarowanie przestrzenne: zakazy, nakazy i ograniczenia w korzystaniu z gruntów, ochronę zbiornika ukierunkowano na zabezpieczenie wód poziomu zbiornikowego przed zagrożeniami związanymi z rolniczą formą użytkowania terenu.

3.4.4.1. Charakterystyka JCWPd i JCWP

Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW) jest dokumentem, który porządkuje i nadzoruje istniejące europejskie przepisy prawne w zakresie wód oraz ma na celu ochronę wszystkich wód przed zanieczyszczeniami u źródła. Na jej podstawie wyznaczone zostały jednolite części wód: powierzchniowych (JCWP) oraz podziemnych (JCWPd), które stanowią podstawowe jednostki gospodarki wodnej. JCWP obejmuje wody powierzchniowe, takie jak: rzeki, jeziora, wody przybrzeżne i przejściowe. Głównym celem wyodrębnienia tych jednostek jest ocena stanu jakościowego i ilościowego wód w obszarze danej JCW.

Według tego podziału Gmina Ryczywół położona jest obrębie dwóch JCWPd nr 41 i 42. Krótką charakterystykę tych obszarów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Charakterystyka JCWPd na obszarze Gminy Ryczywół

Lp.	Numer JCWPd	Kod UE	Stan	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Cel dla stanu chemicznego	Cel dla stanu ilościowego	Termin osiągnięcia celów środowiskowych	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Aktualna jakość wód podziemnych w punkcie pomiarowym położonym najbliżej Gminy Ryczywół
1.	41	GW600041	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	nie dotyczy	niezagrożona	wody zadawalającej jakości (badanie na terenie gm. Obrzycko w m. Obrzycko w 2022 r.) ID punktu pomiarowego 747
2.	42	GW600042	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	nie dotyczy	niezagrożona	wody dobrej jakości (badanie na terenie gm. Budzyń w m. Brzekiniec w 2022 r.) ID punktu pomiarowego 6583

Źródło: karty.apgw.gov.pl oraz Raport o stanie jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2022 (Załącznik 22. Podsumowanie wyników oceny stanu JCWPd za rok 2022)

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), implementowaną ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, jednolite części wód podziemnych są jednostkami wydzielonymi dla potrzeb zarządzania wodami, w tym planowania w gospodarowaniu wodami. Dla tych jednostek w kolejnych cyklach planistycznych sporządzane są programy działań, służące osiągnięciu ustalonych dla nich celów środowiskowych. W odniesieniu do wód podziemnych (art. 59 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne) celem środowiskowym jest:

- zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
- zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
- ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Monitoring jakości wód podziemnych jest częścią Państwowego Monitoringu Środowiska, koordynowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ). Badania wykonywane są na poziomie krajowym w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego. Badania jakości wód podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzone są przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie. Na terenie Gminy Ryczywół nie znajduje się żaden punkt pomiarowy w ramach prowadzonych badań wód podziemnych.

Strefę ochronną ujęcia wody podziemnej ustanawia się w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładu wymagającego wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych. Strefa ochronna stanowi obszar, na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody.

Strefa ochronna obejmuje:

- 1) teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej,
- 2) wyłącznie teren ochrony bezpośredniej.

Strefę ochronną obejmującą teren ochrony bezpośredniej i pośredniej ustanawia wojewoda, w drodze aktu prawa miejscowego, na wniosek i koszt właściciela ujęcia wody lub z urzędu, jeżeli z przeprowadzonej analizy ryzyka wynika potrzeba jej ustanowienia. Wniosek powinien zawierać uzasadnienie potrzeby ustanowienia strefy ochronnej, wraz z propozycją granic terenu wskazując zakazy, nakazy, ograniczenia oraz obszary, na których obowiązują (art. 130 ust. 1 ustawy Prawo wodne).

Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia właściwy organ Wód Polskich w drodze decyzji.

Uchwałą nr XLIX/452/2023 Rady Gminy Ryczywół z dnia 20 października 2023 r. na terenie gminy wyznaczono obszar i granice aglomeracji kanalizacyjnej Ryczywół. Aglomeracja Ryczywół obejmuje swym zasięgiem tereny objęte systemem kanalizacji zbiorczej zakończonym oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną w Ryczywole. Obszar aglomeracji Ryczywół wyznaczono na terenie części miejscowości Ryczywół, Gorzewo, Ludomy, Lipa oraz Skrzetusz, w granicach, które zostały oznaczone na arkuszach map w skali 1:10 000, stanowiącej załącznik nr 2 – część graficzną do przedmiotowej uchwały. Zgodnie z ww. uchwałą na terenie aglomeracji Ryczywół położone są następujące ujęcia wód:

1. Ujęcie wód podziemnych w Ryczywole, położone na działce ewidencyjnej nr 420/2 obręb Ryczywół, działające na podstawie pozwolenia wodnoprawnego wydanego przez Starostę Obornickiego dnia 12.09.2007 r., znak OSI.IV-6223/14/2007. Ujęcie składa się z dwóch studni, a wielkość poboru wody wynosi maksymalnie $Q_{max.h} = 60 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz średniodobowo $Q_{sr.d} = 990,0 \text{ m}^3/\text{d}$. Termin ważności pozwolenia ustalono do dnia 11.09.2027 r. Dla ujęcia ustanowiono strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej na mocy decyzji Dyrektora Zarządu Zlewni PGW Wody Polskie w

Poznaniu z dnia 14 października 2019 r., znak PO.ZUZ.4.4100.67.2019.MŻ. Strefa dla każdej ze studni ma postać kwadratu o boku 8 m.

2. Ujęcie wód podziemnych w miejscowości Ludomy, położone na działce ewidencyjnej nr 513/5 obręb Ludomy. Ujęcie to jest aktualnie wyłączone z eksploatacji. Pobór wód realizowany był na podstawie decyzji Starosty Obornickiego z dnia 10 stycznia 2013 r., znak OS.IV.6341.41.2012 wygaszonej decyzją Dyrektora Zarządu Zlewni PGW Wody Polskie w Poznaniu z dnia 4 lutego 2019 r., znak PO.ZUZ.4.421.981.2018.AK. Dla studni nr 1 i nr 2 ustanowiono strefę ochronną, obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej w kształcie kwadratu o boku 8 m, na mocy decyzji Dyrektora Zarządu Zlewni Wód Polskich w Poznaniu z dnia 14 października 2019 r., znak PO.ZUZ.4.4100.65.2019.MŻ.

W pobliżu wyznaczanego obszaru aglomeracji Ryczywół, lecz poza jej granicami znajduje się również ujęcie wód podziemnych w miejscowości Gorzewo, położone na działkach ewidencyjnych nr 184/2 i nr 193/18 obręb Gorzewo. Pobór wód realizowany jest na podstawie decyzji Dyrektora Zarządu Zlewni PGW Wody Polskie w Poznaniu z dnia 28 października 2019 r., znak PO.ZUZ.4.421.683.2019.KP. Ujęcie składa się z trzech studni, a wielkość poboru wody wynosi maksymalnie $Q_{max.h} = 50 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz średniodobowo $Q_{sr.d} = 547,0 \text{ m}^3/\text{d}$. Termin ważności pozwolenia ustalono do dnia 28.10.2049 r. Dla studni nr 1 i nr 2 ustanowiono teren ochrony bezpośredniej w kształcie kwadratu o boku 8 m, na mocy decyzji Dyrektora Zarządu Zlewni PGW Wody Polskie w Poznaniu z dnia 14 października 2019 r., znak PO.ZUZ.4.4100.68.2019.MŻ.

Na terenie wszystkich powyższych stref ochronnych, obejmujących teren ochrony bezpośredniej, obowiązują zakazy i nakazy ustalone na podstawie art. 127, 128 oraz 129 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1087 ze zm.).

Na terenie gminy Ryczywół nie ustanowiono stref ochronnych obejmujących teren ochrony pośredniej ujęć wód.

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) na podstawie wyników klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego, uzyskanych w reprezentatywnym punkcie pomiarowo-kontrolnym. Jednolita część wód powierzchniowych to oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych. Zarówno stan ekologiczny naturalnych jednolitych części wód oraz potencjał ekologiczny silnie zmienionych i sztucznych jednolitych części wód określa się na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz na podstawie wyników badań elementów wspierających, czyli elementów hydromorfologicznych i elementów fizykochemicznych. Stan ekologiczny jednolitych części wód klasyfikuje się nadając im jedną z pięciu klas jakości.

Stan chemiczny określany jest na podstawie wyników badań substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń chemicznych, prowadzonych w reprezentatywnych punktach pomiarowo-

kontrolnych w odniesieniu do środowiskowych norm jakości określonych aktualnym rozporządzeniu Ministra Środowiska.

Zgodnie z danymi PGW Wody Polskie Gmina Ryczywół położona jest w obrębie 4 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Wykaz tych JCWP przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 7. Charakterystyka JCWP w obszarze Gminy Rycyzwół

Lp.	Jednolita Część Wód Powierzchniowych		Typ JCWP	Status	Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego	Klasyfikacja stanu chemicznego	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Wyznaczone cele środowiskowe
	Nazwa	Kod							
1.	Flinta	RW60001018689	potok lub strumień nizinny piaszczysty	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D dobry stan chemiczny
2.	Dopływ z Sokołowa Budzyńskiego	RW600010186729	potok lub strumień nizinny piaszczysty	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D dobry stan chemiczny
3.	Kończak	RW600010187149	potok lub strumień nizinny piaszczysty	silnie zmieniona część wód	słaby potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO, MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Kończak od ujścia do ujścia Kanału Ludomickiego (dla łososia) stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
4.	Wełna od Nielby do ujścia	RW60001618699	rzeka w dolinie o dużym udziale torfowisk	naturalna część wód	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Wełna od ujścia do ujścia Flinty (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Wełna od ujścia do ujścia Flinty (dla troci wędrownej) oraz Wełna

									<p>w obrębie JCWP (dla węgorka europejskiego)</p> <p>stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Źródło: karty.apgw.gov.pl

W oparciu o obowiązujący Plan dla obszaru Odry w regionie środkowej Odry wszystkie jednolite części wód powierzchniowych – charakteryzuje zły stan wód, w związku z czym są one zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Wszystkie jednolite części wód posiadają derogacje od osiągnięcia celów środowiskowych. Dla wszystkich jednolitych części wód ustalono odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej polegające na odroczeniu w czasie terminu osiągnięcia celów środowiskowych. Ponadto dla dwóch jednolitych części wód (Kończak i Wełna od Nielby do ujścia) ustalono odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej polegające na złagodzeniu celów środowiskowych, jakim jest ustalenie mniej rygorystycznych celów. Dla ww. JCWP nie ustalono natomiast odstępstwa z art. 4 ust. 7.

W ocenie stanu JCWP uwzględnia się wyniki klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego (stan ekologiczny – dla wód naturalnych, potencjał ekologiczny – dla wód sztucznych i silnie zmienionych) oraz stanu chemicznego.

W celu prawidłowego gospodarowania wodami tworzy się Plany gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza. Gmina Ryczywół położona jest na obszarze dorzecza Odry. Obowiązujący obecnie zaktualizowany Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (PGW) został zatwierdzony przez Radę Ministrów i opublikowany w dniu 23 lutego 2023 r. w drodze rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. 2023 poz. 335). Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry ustala następujące cele środowiskowe:

- dla jednolitych części wód – będących w dobrym stanie/potencjalnie ekologicznym, utrzymanie tego stanu/potencjału;
- dla naturalnych części wód – osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego;
- dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – osiągnięcie co najmniej dobrego potencjału ekologicznego, utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

3.4.4.2. Zagrożenia powodziowe

Powódź to w rozumieniu art. 16 pkt. 43 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm.) czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) to dokumenty planistyczne, których obowiązek opracowania wynika z dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa). Za sporządzenie projektów map zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego odpowiedzialne jest Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Mapy zagrożenia powodziowego sporządza się dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, tj. obszarów na których stwierdza się istnienie znaczącego ryzyka powodziowego lub jego wystąpienie jest prawdopodobne. Mapy ryzyka powodziowego określają wartości potencjalnych strat powodziowych oraz przedstawiają obiekty narażone na zalanie w przypadku wystąpienia powodzi o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia. Są to obiekty, które pozwalają na ocenę ryzyka powodziowego dla zdrowia i życia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej, czyli grupy, dla których należy ograniczyć negatywne skutki powodzi zgodnie z celami Dyrektywy Powodziowej.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1087 ze zm.) ustalono, że obszar Gminy Ryczywół nie znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) i b) Prawa wodnego.

Zgodnie z art. 172 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1087 ze zm.) na podstawie map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego przygotowuje się – z uwzględnieniem podziału kraju na obszary dorzeczy oraz regiony wodne – plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP). Dokumenty te obejmują wszystkie elementy zarządzania ryzykiem powodziowym, określone w art. 163 ust. 6 przedmiotowej ustawy, w szczególności działania służące zapobieganiu powodzi, ochronie przed powodzią oraz informacji na temat stanu należytego przygotowania w przypadku wystąpienia powodzi. Głównym celem PZRP jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń i obniżeniu strat powodziowych.

Plany zarządzania ryzykiem powodziowym zostają przyjęte w drodze rozporządzenia wydanego przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Podlegają one przeglądowi co 6 lat, a w razie potrzeby zostaje dokonana ich aktualizacja.

Aktualnie do przedmiotowego terenu odnosi się Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, zawierający w treści Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla regionu wodnego Warty, przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 października 2022 r., opublikowany w dniu 22 grudnia 2022 r.

3.4.4.3. Susze

Susza to zjawisko naturalne, wywołane przez długie okresy bez opadów deszczu lub śniegu. Jest jednym z ekstremalnych zjawisk meteorologicznych i hydrologicznych i obok powodzi jest jednym z najbardziej dotkliwych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. Zjawisko to może prowadzić do zaburzenia stosunków wodnych w obszarze dorzecza. Jednym z jej skutków może być ograniczenie dostępu ludzi do wody pitnej, a także przesuszenie gleb. Podczas trwania suszy z uwagi na warunki meteorologiczne i klimatyczne, problemy rolnicze, warunki hydrologiczne i skutki gospodarcze wydziela się cztery etapy jej rozwoju: suszę atmosferyczną, glebową, hydrologiczną i hydrogeologiczną.

Dnia 3 września 2021 roku, Minister właściwy ds. gospodarki wodnej opublikował rozporządzenie w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy. (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Dz. U. z 2021 r. poz. 1615). PPSS opracowywany został na okres od 2021 do 2027 r. Zgodnie z ustawą Prawo Wodne dokument ten podlega nie rzadziej niż raz na 6 lat aktualizacji. Plan przeciwdziałania skutkom suszy jest głównym dokumentem planistycznym, którego celem jest wskazanie najistotniejszych kierunków działań, które pomogą zapobiec kryzysowi wodnemu w Polsce. Główny cel zawiera się już w samej nazwie Planu, jako przeciwdziałanie skutkom suszy. Cel główny PPSS doprecyzowany jest przez 4 cele szczegółowe:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych,
- zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód,

- edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą,
- stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Zgodnie z obowiązującym Planem przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Ryczywół położona jest:

- w całości na obszarze ekstremalnie zagrożonym suszą atmosferyczną,
- w całości na obszarze ekstremalnie zagrożonym suszą rolniczą,
- w całości na obszarze umiarkowanie zagrożonym suszą hydrologiczną,
- w całości na obszarze słabo zagrożonym suszą hydrogeologiczną.

W łącznym zestawieniu Gmina Ryczywół klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą.

Wszelkie działania należy realizować z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

W Planie przeciwdziałania skutkom suszy nie wskazano żadnych zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji na terenie Gminy Ryczywół.

3.4.5. Gospodarka wodno-ściekowa

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2023 rok, łączna długość czynnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Ryczywół wynosiła 110,9 km, natomiast liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 1377 szt. Stopień zwodociągowania Gminy Ryczywół w 2023 r. wynosił 92,5%.

Łączna długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Ryczywół w 2023 r. wynosiła 46,4 km, natomiast liczba przyłączy kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych wynosiła 792 szt. Stopień skanalizowania Gminy Ryczywół w 2023 r. wynosił 50,4%. Łącznie z kanalizacją sanitarną w 2023 r. korzystało 3427 osób.

Woda do mieszkańców gminy dostarczana jest z dwóch stacji uzdatniania wody (SUW). SUW Ryczywół dostarcza wodę do następujących miejscowości: Ryczywół, Zawady, Tłukawy, Ninino, Gościejewo Leśne, Gościejewko, Trzy Góry, Chmielewo, Łopiszewo, Krężoły, Skrzetusz, Piotrowo, Radom, Połajewice. SUW Gorzewo dostarcza wodę do następujących miejscowości: Gorzewo, Gorzewko, Boruchowo, Ludomy, Ludomki, Łaszczewiec, Lipa, Dąbrówka Ludomska, Drzonek.

W dniu 20 października 2023 r. Rada Gminy Ryczywół uchwałą nr XLIX/452/2023 wyznaczyła obszar i granice aglomeracji kanalizacyjnej gminy Ryczywół. Wyznaczono aglomerację Ryczywół o równoważnej liczbie mieszkańców 5487 (RLM) z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Ryczywół. Aglomeracja obejmuje swoim zasięgiem następujące miejscowości: Ryczywół, Gorzewo, Ludomy, Lipa oraz Skrzetusz.

Komunalna oczyszczalnia ścieków na terenie gminy zlokalizowana jest w Ryczywole na działce ewidencyjnej nr 405/4, obręb 0015 Ryczywół. Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Ryczywole typu „Bioblok MUT-300” z podwyższonym usuwaniem związków biogenych przeznaczona jest do oczyszczania ścieków komunalnych metodą niskoobciążonego osadu czynnego w ilości 710 m³/d. Mieszanina ścieków dopływających i dowożonych wozami asenizacyjnymi zostaje mechanicznie oczyszczona z substancji stałych tzw. skratek oraz zawiesin mineralnych, a następnie trafia do komór oczyszczania (część biologiczna). Następnie ścieki dopływają do osadników wtórnych, w których następuje oddzielenie osadu czynnego od ścieków oczyszczonych. Ścieki oczyszczone odprowadzane są istniejącym wylotem do odbiornika rzeki Flinty w km 16+183. Dla przedmiotowej oczyszczalni została obliczona równoważna liczba mieszkańców, która wynosi 6 755 (RLM).

Oczyszczalnia komunalna w Ryczywole posiada aktualne pozwolenie wodnoprawne znak OS.IV.6341.26.2015 wydane w dniu 26.11.2015 r. przez Starostę Obornickiego obowiązujące do dnia 25.11.2025 r. Pozwolenie dotyczy szczególnego korzystania z wód w zakresie wprowadzania oczyszczonych ścieków komunalnych na następujących warunkach:

— ilość odprowadzanych ścieków:

- $Q_{h \max} = 68,0 \text{ m}^3/\text{h}$;
- $Q_{\text{śr. d.}} = 700,3 \text{ m}^3/\text{d}$;
- $Q_{\text{max roczne}} = 255\,610,0 \text{ m}^3/\text{rok}$.

— najwyższe dopuszczalne wartości wskaźników zanieczyszczeń w odprowadzanych oczyszczonych ściekach:

- BZT5 - 25 mg O₂/l;
- ChZT - 125 mg O₂/l;
- Zawiesina ogólna - 35 mg/l.

Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej był zauważalnie wyższy od udziału osób korzystających z kanalizacji. Mieszkańcy nie mający dostępu do sieci kanalizacyjnej korzystali ze zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Na terenie Gminy według danych GUS za 2023 rok zlokalizowanych jest 611 zbiorników bezodpływowych oraz 138 przydomowych oczyszczalni ścieków.

3.4.6. Zasoby geologiczne

Pod pojęciem kopaliny rozumie się naturalnie nagromadzone surowce mineralne, skały oraz inne substancje (np. gazowe, ciekłe), których wydobywanie może przynieść korzyści gospodarcze (ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze [tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 1290]). Wśród nich wyróżnić można kopaliny główne oraz towarzyszące, których nie eksploatuje się samodzielnie, a jedynie równocześnie z kopaliną główną. Kopaliny to nieodnawialne zasoby przyrody. Ich ochrona jest niezbędna nie tylko ze względów środowiskowych, ale również dla zabezpieczenia potrzeb gospodarczych i bytowych oraz dla zachowania zrównoważonego

rozwoju, który polega na zapewnieniu dostępu do surowców mineralnych kolejnym pokoleniom.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.) definiuje ochronę złóż kopaliny, która polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz ich kompleksowym wykorzystaniu. Według zapisów ustawy eksploatację złóż powinno prowadzić się w przypadku gospodarczo uzasadnionym, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny. Wydobywający kopaliny jest zobowiązany m.in. do rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Zgodnie z serwisem MIDAS prowadzonym przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy na terenie Gminy Ryczywół udokumentowanych zostało 6 złóż kopaliny o łącznej powierzchni 37,63 ha (5 złóż piasku oraz 1 złóż torfu). Według stanu na dzień 31.12.2023 r. ze złóż na terenie gminy nie jest prowadzona eksploatacja surowców.

Należy pamiętać, że jakakolwiek eksploatacja złóż (również prowadzona nielegalnie) powoduje zmiany w przypowierzchniowej warstwie skorupy ziemskiej, między innymi w postaci tymczasowych obszarów wyłączonych z użytkowania (grunty zdewastowane i zdegradowane).

Prowadzone prace rekultywacyjne po zakończonej eksploatacji łagodzą przeobrażenia spowodowane wydobywaniem kopaliny. Przy dobrze przeprowadzonych pracach mogą wzbogacać krajobraz w nowe elementy, których zaistnienie nie byłoby możliwe bez eksploatacji.

3.4.7. Gleby⁴

Największą powierzchnię wśród gleb Gminy Ryczywół zajmują gleby brunatnoziemne występujące na powierzchniach wysoczyznowych. Na płaskich powierzchniach zbudowanych z glin i piasków gliniastych wykształcone zostały gleby brunatne właściwe. Na powierzchniach o niewielkim spadku występują gleby płowe charakteryzujące się dwudzielnością profilu (spiaszczenie górnego profilu). Na płaskich powierzchniach w obrębie sandru Flinty wykształcone zostały gleby rdzawe. W obrębie wałów wydmowych występują gleby bielcowe i bielice. W miejscach, gdzie lokalnie występują wychodnie iłów oraz na glinach zostały wykształcone czarne ziemie. Gleby organiczne, które występują na terenie gminy to głównie gleby torfowe i mułowo-torfowe zajmujące tereny najniższej położone w obrębie dolin rzecznych. Największe skupiska gleb torfowych występują w dnach dolin rzek Flinty i Rygi, szczególnie między miejscowościami Połajewice – Igrzyzna, a także w obrębie torfowiska „Chlebowo” oraz łąk położonych na południe od wsi Orłowo.

Na terenie Gminy Ryczywół na gruntach ornych największą powierzchnię zajmują gleby klasy IVa (gleby średniej jakości lepsze), których udział wynosi 27,6 %. Ogółem gleby bardzo dobre,

⁴ Program ochrony środowiska dla Gminy Ryczywół na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028

dobrze, średnio dobrze oraz średnio (od klasy II do IVb) stanowią na terenie gminy 63,8 % łącznej powierzchni gruntów ornyczych.

W latach 2017-2020 OSChR w Szczecinie pobrała do badań 1 103 próbki gleb użytków rolnych z terenu Gminy Ryczywół. Powierzchnia przebadanych gleb wyniosła 2 661,6 ha. Badaniami objęto kategorię agronomiczną gleby, odczyn pH, potrzeby wapnowania oraz zawartość makroelementów.

Przebadane przez OSChR w Szczecinie w latach 2017-2020 gleby użytkowane rolniczo na terenie Gminy Ryczywół nie wykazują degradacji w kierunku wysokiego ich zakwaszenia (najwięcej przebadanych próbek charakteryzuje się lekko kwaśnym odczynem oraz zbędnymi potrzebami wapnowania). Również zasobność wszystkich makroelementów (fosfor, potas, magnez) wskazuje na ich średnią zawartość w badanych glebach, co wskazuje na stosowanie przez gospodarstwa rolne odpowiednich dawek nawozowych (przenawożenie powoduje zwiększony odpływ pierwiastków biogennych i w konsekwencji eutrofizację i zanieczyszczenie środowiska wodnego).

Zgodnie z „Rejestrem osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi” prowadzonym przez Starostę Obornickiego, na obszarze Gminy Ryczywół nie zidentyfikowano istniejących osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

3.4.8. Gospodarowanie odpadami i zapobieganie ich powstawaniu

Odpady komunalne, zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 ze zm.) to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Odpady komunalne wytwarzane są przede wszystkim przez gospodarstwa domowe oraz obiekty infrastruktury (handel, usługi i rzemiosło, targowiska, szkolnictwo itp.).

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 399) gmina odpowiedzialna jest za zorganizowanie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, a mieszkańiec/ właściciel nieruchomości (lub w jego imieniu administrator lub zarządca nieruchomości) wpłaca na konto gminy opłatę za gospodarowanie odpadami. Objęcie gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi nieruchomości niezamieszkałych jest natomiast fakultatywne.

Zgodnie z *Analizą stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Ryczywół za 2023 r.*, średnio jeden mieszkaniec gminy Ryczywół wyprodukował miesięcznie w 2023 r. 26,28 kg odpadów, w 2022 r. - 28,00 kg, 2021 r. - 29,44 kg odpadów, w 2020 r. - 28,76 kg/os., w 2019 r. - 27,37 kg/os., a w 2018 r. - 27,71 kg/os. Oznacza to, że ilość produkowanych odpadów w przeliczeniu na 1 osobę z roku na rok wzrasta, jednakże w 2022 r. i 2023 r. wartość ta uległa

zmniejszeniu. Mogło to być spowodowane bardzo wysoką inflacją, co w konsekwencji przełożyło się na ilość wyprodukowanych odpadów, a także ograniczeniem zbiorów odpadów wielkogabarytowych sprzed posesji do jednej w roku.

Ponadto, w analizie wskazano, że w 2023 r. z terenu Gminy Ryczywół odebrano łącznie 2286,326 Mg odpadów (nieruchomości zamieszkałe i niezamieszkałe oraz PSZOK).

Tabela 8. Wyszczególnienie ilości odebranych i zebranych odpadów komunalnych na terenie gminy Ryczywół w 2023 r.

Rodzaj odpadów	Kod odpadów	nieruchomości zamieszkałe i niezamieszkałe [Mg]	PSZOK [Mg]
odpady zmieszane	20 03 01	1371,2100	-
tworzywa sztuczne	15 01 02	192,7150	2,3420
szkło	15 01 07	202,4800	1,1320
papier i tektura	15 01 01	45,2110	2,2630
tekstylia	20 01 11	-	2,7370
biodopady	20 02 01	317,2800	4,0000
przeterminowane leki	20 01 32	0,2000	0,0410
opony	16 01 03	11,3000	5,4620
chemikalia	20 01 27	0,7200	2,7840
wielkogabaryty	20 03 07	-	22,6600
odpady elektryczne i elektroniczne	20 01 35	5,3000	0,0220
	20 01 36	8,6400	9,4620
	20 01 34		0,0050
odpady nie ulegające biodegradacji	20 02 03	29,2400	-
RAZEM		2231,4160	53,9100

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Ryczywół za 2023 r.

Z terenu gminy Ryczywół w 2023 r. odebrano 1371,21 Mg niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych o kodzie 20 03 01, co stanowi około 60% odpadów odebranych z terenu gminy Ryczywół. Odpady komunalne odebrane i zebrane z terenu Gminy Ryczywół, z wyjątkiem odpadów o kodzie 20 01 27 o masie 2,8700 Mg nie były w 2023 r. przekazywane do termicznego przekształcania.

Zakład Zagospodarowania Odpadów Nowe Toniszewo – Kopaszyn (Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych Sp. z o.o.) do 6 września 2019 r. był Regionalną Instalacją Przetwarzania Odpadów Komunalnych dla Regionu I (Północna Wielkopolska). Zgodnie z ustawą o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw z dnia 19 lipca 2019 r. (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 399) od 6 września 2019 r. zniesiony został podział na regiony gospodarki komunalnej, zaś RIPOK-i zastąpione zostały Instalacjami Komunalnymi (IK). Oznacza to, że odpady komunalne nie muszą już trafiać do wskazanej dotąd instalacji, jednakże kierując się zasadą bliskości oraz faktem, iż Gmina Ryczywół jest współwłaścicielem w/w spółki, w chwili obecnej jest to najwłaściwsze rozwiązanie dla odpadów pochodzących z nieruchomości

objętych gminnym systemem (zamieszkałych). Zakład zapewnia przetwarzanie odpadów zmieszanych i bioodpadów pochodzących z terenu gminy Ryczywół, a także pozostałości z sortowania i mechaniczno - biologicznego przetwarzania odpadów. Z uwagi na rosnące w bardzo szybkim tempie koszty związane ze składowaniem i przetwarzaniem odpadów, w tym opłatami za korzystanie ze środowiska wskazane jest podejmowanie inwestycji stanowiących alternatywę dla składowania pozostałości z przetwarzania odpadów komunalnych np. budowę spalarni. Jest to jednak zadanie niezwykle kosztowne, ale pozwali na ograniczenie składowania pozostałości po procesach przetwarzania i osiągnięcie wymaganego poziomu składowania wskazanego przez ustawodawcę.

Należy podkreślić, że gminy zobowiązane są do realizacji obowiązków wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w szczególności osiągnięcia określonych poziomów:

- recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku (do 2020r. był to poziom odzysku i recyklingu papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz odpadów remontowych). Wymagany poziom na 2023 r. wynosił 35%, gmina osiągnęła poziom w wysokości 35,49%;
- ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania (poziom na 2023 r. nie został przez ustawodawcę wyznaczony, jednak obowiązek wyliczenia poziomu pozostał). W 2023 r. w stosunku do roku 1995, konieczne było ograniczenie ilości odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania do 35 % tj. nieprzekroczenia poziomu wyznaczonego dla 2020 r. W 2023 r., podobnie jak w latach poprzednich, poziom nie został przekroczony i wyniósł 0,06%.
- nieprzekroczenia poziomu składowania (nowy poziom obliczany od 2021r.). Gmina osiągnęła poziom 28,77 %, zatem nie przekroczyła 30 % poziomu wyznaczonego na lata 2025-2029.

Bardzo ważnym zadaniem, przed którym Gmina Ryczywół stanęła w 2019 r. było wybudowanie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) o wartości 525 209,80 zł. W 2018 r. Gmina Ryczywół pozyskała dofinansowanie na jego budowę ze środków Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego w wysokości 280.207,09 zł. Inwestycja realizowana była na terenie istniejącej oczyszczalni ścieków Ryczywole, na wydzielonej działce. Uruchomienie w miesiącu sierpniu 2019 r. punktu umożliwiło mieszkańcom gminy sprawniejsze pozbywanie się odpadów problemowych, które w większości odbierane były raz w roku bezpośrednio sprzed posesji. W kolejnych latach należałoby podjąć dalsze działania inwestycyjne polegające na rozbudowaniu punktu o stacjonarną wagę najazdową, dzięki której możliwe byłoby ważenie odpadów wielkogabarytowych, a tym samym właściwa i rzetelna ewidencja odpadów.

Gmina Ryczywół każdego roku podejmuje działania edukacyjne i informacyjne związane z prawidłowym gospodarowaniem odpadami komunalnymi. W 2018 r. w placówkach oświatowych organizowane były przez firmę ZUKiT Henryk Siwiński w Rogoźnie, świadczącą usługę odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych powstających na terenie gminy Ryczywół, konkursy o tematyce ekologicznej dla dzieci i młodzieży. W 2019 r. zorganizowany

był konkurs fotograficzny poświęcony tematyce odpadów oraz podobnie jak w roku poprzednim, w czasie dożynek gminnych mieszkańcy mogli pozyskać niezbędne informacje od pracowników firmy ZUKiT H. Siwiński, prowadzących stoisko poświęcone tematyce odpadów komunalnych. Ponadto w latach 2016-2019 przeprowadzono konkurs pn. „Kreatywny recykling, czyli drugie życie odpadów”, mający na celu zwrócenie uwagi mieszkańców na potrzebę powtórnego użycia przedmiotów oraz kreatywnego spojrzenia na rzeczy niepotrzebne. W latach 2016, 2017 i 2020 opracowano i udostępniono mieszkańcom gminy ulotki informacyjne, poświęcone gospodarce odpadami komunalnymi. W 2023 r. dla dzieci młodzieży przygotowano eko zakładki do książki, w tematyce właściwej gospodarki odpadami. Ponadto przeprowadzono edukację ekologiczną z kołem fortuny i nagrodami. Każdego roku prowadzone są także działania kontrolne, mające na celu weryfikację segregacji odpadów. W wyniku kontroli przeprowadzonych w 2020r. Wójt Gminy Ryczywół wystosował pisma do 34 właścicieli nieruchomości, u których stwierdzono rażące nieprawidłowości. W 2021 r. stwierdzono naruszenia w 6 przypadkach. W 2022 r. - w 35 przypadkach. Ponadto w 2022 r. przeprowadzono kontrole na nieruchomości pod kątem posiadania kompostowników oraz pojemników i worków do segregacji. W 10 przypadkach skierowano do właścicieli nieruchomości zalecenia pokontrolne. W 2023 r. przeprowadzono 31 kontroli nieruchomości zakończonych protokołem. W latach 2020-2023 r. nie nałożono właścicielom nieruchomości opłaty podwyższonej.

Narzędziem do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz monitorowania realizacji zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” jest prowadzona przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii Baza Azbestowa.

Baza Wyrobów Azbestowych pozwoliła zweryfikować ilość azbestu na terenie Gminy Ryczywół. Do października 2024 roku unieszkodliwiono 1 212 579 kg azbestu, natomiast do unieszkodliwienia zostało jeszcze 2 946 732 kg.

3.4.9. Zasoby przyrodnicze

Powierzchnia lasów na terenie Gminy Ryczywół wynosi 3446,98 ha (wg danych GUS stan na 31.12.2023 r.). Stopień lesistości Gminy Ryczywół wynosi 21,80%. Jest to wartość wyższa niż stopień lesistości w Polsce (29,6%), w województwie wielkopolskim (25,80%) oraz w powiecie obornickim (31,50%).

Gmina Ryczywół położona jest na terenie Nadleśnictw Oborniki, Sarbia oraz Krucz. Dominującym gatunkiem lasotwórczym na obszarze Gminy Ryczywół jest sosna, która zajmuje 83,4 % powierzchni leśnej na terenie analizowanej jednostki. Udział pozostałych gatunków przedstawia się następująco: dąb (5,2 %), brzoza (5,1 %), olcha (4,1 %), świerk (1,2 %), osika, buk, grab i topola (razem) (1,0 %). W strukturze wiekowej lasów na terenie Gminy Ryczywół dominują drzewostany w IV klasie wieku (od 61 do 80 lat), które zajmują 29,1 % powierzchni leśnej gminy. Powierzchnia lasów ochronnych na terenie Gminy Ryczywół wynosi 519,14 ha, co stanowi 15,4 % powierzchni leśnej obszaru jednostki.

Na terenie Gminy Ryczywół znajduje się strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową (Obszar nr 11 Puszcza Notecka) wyznaczona na podstawie opracowania „Obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa wielkopolskiego” (Wylegała P., Kuźniak S., Dolata P., Poznań 2008). Puszcza Notecka to to fragment większej ostoi ptaków na terenie której gniazdują m.in.: kania czarna (25–30 par), kania ruda (20–25 par), bielik (11–14 par) i rybołów (7–10 par). Ponadto sporadycznie gniazduje tu bardzo rzadki w Wielkopolsce orlik krzykliwy. Na terenie tym do lęgów przystępuje też 7–9 par puchacza oraz sporadycznie włośchatka. Gniazdują tu także bąki (16–20 odzywających się samców), bociany czarne (10–12 par), łabędzie nieme (ok. 50 par), łabędzie krzykliwe (1 para), błotniaki stawowe (ponad 40 par) i żurawie (ponad 60 par). Liczne jeziora są miejscem koncentracji ptaków w czasie migracji.

Korytarz ekologiczny jest obszarem, który umożliwia migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Tworzą go liniowe pasy lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami umożliwiające zwierzętom, roślinom i grzybom przemieszczanie się oraz dające schronienie i dostęp do pożywienia. Gmina Ryczywół położona jest w granicach trzech korytarzy ekologicznych:

- korytarz GKPNc-16 Lasy Nadnoteckie (północna część gminy);
- korytarz GKPNc-16A Lasy Nadnoteckie – Lasy Poznańskie (wschodnia część gminy);
- korytarz GKPNc-18 Puszcza Notecka (południowa część gminy).

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478) reguluje kwestie związane z ochroną przyrody, która według ustawowej definicji polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody, m.in. roślin, zwierząt, siedlisk ich bytowania, krajobrazu, tworów przyrody nieożywionej, czy zieleni miejskiej i wiejskiej. Celem ochrony przyrody jest m.in. zachowanie bioróżnorodności, utrzymanie właściwego stanu siedlisk i ekosystemów, ochrona walorów krajobrazowych, czy kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody prowadzonym przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, na terenie Gminy Ryczywół znajdują się: 3 obszary Natura 2000 (Puszcza Notecka PLB300015, Dolina Wełny PLH300043 oraz Bagno Chlebowo PLH300016), 2 obszary chronionego krajobrazu (Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko-Wągrowiecka oraz Puszcza Notecka), rezerwat przyrody Bagno Chlebowo oraz 8 pomników przyrody.

Szczegółową charakterystykę poszczególnych form ochrony przyrody znajdujących się na terenie Gminy Ryczywół przedstawiono w dalszej części rozdziału.

Tabela 9. Charakterystyka Obszaru Natura 2000 znajdującego się na terenie Gminy Ryczywół

OBSZAR NATURA 2000 Puszcza Notecka	
Kod obszaru	PLB300015
Data wyznaczenia	2007-10-13
Rodzaj ochrony	Dyrektywa ptasia

Powierzchnia

178255,7600 ha

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 3 marca 2014r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Notecka PLB300015 [Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego z 2014r. Poz. 1793] [Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego z 2014r. Poz. 698]

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000

Lp.	Przedmiot ochrony	Opis zagrożeń
1.	A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Zmniejszenie powierzchni szuwaru i jego przesuszenie (J03.01). – Zabudowa brzegów jezior (E01.04). – Sporty wodne i rekreacja (G01).
2.	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Wyrąb starodrzewi (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Turystyka (G01).
3.	A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Zmniejszenie powierzchni szuwaru (J03.01). – Zabudowa brzegów jezior (E01.04). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).
4.	A060 Podgorzalka <i>Aythya nyroca</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Zmniejszanie się dostępności odpowiednich siedlisk, tj. zbiorników z dobrze rozwiniętą roślinnością wynurzoną i roślinnością pływającą (J03.01). – Zabudowa brzegów jezior (E01.04). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).
5.	A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Prace leśne w okresie lęgowym (B02).

Plan zadań Ochronnych (cele działań ochronnych oraz identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń

Lp.	Przedmiot ochrony	Opis zagrożeń
6.	A073 Kania czarna <i>Milvus migrans</i> A074 Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Wyrąb starodrzewi (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Elektrownie wiatrowe (C03.03).
7.	A075 Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Wyrąb starodrzewi (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Elektrownie wiatrowe (C03.03). – Kłusownictwo (F03.02.03).
8.	A094 Rybołów <i>Pandion haliaetus</i>	Istniejące: – Sporty wodne i rekreacja (G01).
		Potencjalne: – Wyrąb starodrzewi (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Kłusownictwo (F03.02.03).
9.	A127 Żuraw <i>Grus grus</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Wiosenne wypalanie roślinności (J01.01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).
10.	A215 Puchacz <i>Bubo bubo</i>	Istniejące: – Turystyka motorowa (G05). – Zmniejszająca się baza pokarmowa (głównie dotyczy malejącej liczebności krzyżówki i łyski) spowodowana m.in. polowaniami oraz drapieżnictwem norki, szopa i jenota (J03.01).
		Potencjalne: – Prace leśne w okresie lęgowym (B02).
11.	A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).
		Potencjalne: – Usuwanie drzew dziuplastych (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02).
12.	A224 Lelek <i>Caprimulgus</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).

Lp.	Przedmiot ochrony	Opis zagrożeń
	<i>europaeus</i>	Potencjalne: – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Turystyka i rekreacja (G01).
13.	A229 Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X). Potencjalne: – Niszczenie skarp (G02). – Zanieczyszczenie wód skutkujące zmniejszaniem się przezroczystości (H01).
14.	A236 Dzieciol czarny <i>Dryocopus martius</i> A238 Dzieciol średni <i>Dendrocopos medius</i> A320 Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X). Potencjalne: – Wyrąb starodrzewi (B02.02). – Prace leśne w okresie lęgowym (B02).
15.	A246 Lerka <i>Lullula arborea</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X). Potencjalne: – Prace leśne w okresie lęgowym (B02). – Turystyka i rekreacja (G01). – Zmniejszanie się powierzchni otwartych (J03.01).
16.	A307 Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i> A338 Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X). Potencjalne: – Usuwanie zakrzewień (G05).
17.	A036 Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X). Potencjalne: – Zmniejszenie powierzchni szuwaru (J03.01). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).
18.	A039 Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i> A041 Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>	Istniejące: – Płoszenie w obrębie noclegowisk w wyniku polowań (F03.01). Potencjalne: – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Elektrownie wiatrowe (C03.03). – Zabudowa brzegów Jeziora Chrzypskiego i Jeziora Wielkiego będących noclegowiskami, w szczególności obszaru pomiędzy południowo-wschodnią, wschodnią i północno-wschodnią linią brzegową Jeziora Wielkiego a drogą wojewódzką 186 i drogą gminną Strzyżmin – Kłodzisko (E01.04).
19.	A067 Gagoł <i>Bucephala clangula</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X).

Lp.	Przedmiot ochrony	Opis zagrożeń
		Potencjalne: – Usuwanie drzew dziuplastych w pobliżu rzek i jezior (B02.02). – Zabudowa brzegów jezior i rzek (E01.04). – Ogradzanie działek położonych nad jeziorami, stawami, rzekami (G05.09). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).
20.	A070 Nurogęś <i>Mergus merganser</i>	Istniejące: – Nie zidentyfikowano (X). Potencjalne: – Usuwanie drzew dziuplastych i wykrotów w pobliżu rzek i jezior (B02.02). – Zabudowa brzegów jezior i rzek (E01.04). – Ogradzanie działek położonych nad jeziorami, stawami, rzekami (G05.09). – Sporty wodne i rekreacja (G01). – Drapieżnictwo norki, szopa i jenota (K03.04).

Przy opisie zagrożeń w nawiasach podano ich kody, zgodnie z *Instrukcją wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1* opracowaną przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska.

Cele działań ochronnych

Lp.	Przedmiot ochrony	Cele działań ochronnych
1.	A094 Rybołów <i>Pandion haliaetus</i>	Przywrócenie właściwego stanu ochrony gatunku poprzez zapewnienie dostępności odpowiednich miejsc lęgowych i poprawę jakości siedlisk prowadzące do wzrostu liczebności populacji.
2.	A215 Puchacz <i>Bubo bubo</i>	Przywrócenie właściwego stanu ochrony gatunku poprzez poprawę jakości siedlisk, ograniczenie antropopresji i zwiększenie dostępności pożywienia w wybranych fragmentach obszaru Natura 2000.
3.	A070 Nurogęś <i>Mergus merganser</i>	Przywrócenie właściwego stanu ochrony gatunku poprzez zwiększenie dostępności odpowiednich miejsc lęgowych, tj. dojrzałych drzewostanów w pobliżu cieków i zbiorników oraz wykrotów.
4.	A060 Podgorzalka <i>Aythya nyroca</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony. Rozpoznanie rozmieszczenia i liczebności gatunku w obszarze Natura 2000, identyfikacja zagrożeń, ocena stanu ochrony oraz propozycja działań ochronnych.
5.	A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i> A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i> A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i> A073 Kania czarna <i>Milvus migrans</i> A074 Kania ruda <i>Milvus milvus</i> A075 Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> A127 Żuraw <i>Grus grus</i> A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i> A224 Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i> A229 Zimorodek <i>Alcedo atthis</i> A236 Dzieciol czarny <i>Dryocopus martius</i> A238 Dzieciol średni <i>Dendrocopos medius</i> A320 Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i> A246 Lerka <i>Lullula arborea</i> A307 Jarzębka <i>Sylvia nisoria</i> A338 Gąsiorek <i>Lanius collurio</i> A036 Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i> A039 Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i> A041 Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i> A067 Gagoł <i>Bucephala clangula</i>	Utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunku w obszarze Natura 2000 poprzez zapewnienie odpowiednich miejsc lęgowych i poprawę jakości siedlisk, obejmujące: pozostawianie grup i/lub kęp drzew do naturalnego rozkładu, ograniczenie turystyki motorowej, ograniczenie polowań, wzrost pozyskania drapieżników czworonożnych, ograniczenie płoszenia ptaków w skutek prowadzonej gospodarki rybackiej, wyłączenie fragmentów lasów z ciąg rębnych, pozostawianie wykrotów i drzew dziuplastych, utrzymywanie powierzchni otwartych.

Charakterystyka obszaru

Obszar stanowi zwarty, jednolity kompleks leśny w międzyrzeczu Noteci i Warty, będącym częścią pradoliny Eberswaldsko-Toruńskiej, równiny akumulacyjnej przekształconej przez wiatr. Jest to największy w Polsce obszar wydm śródlądowych, głównie o wysokości 20-30 m, maksymalnie do

	<p>98 m npm. W środkowej części obszaru uformowały się wały o przebiegu południkowym, leżące 500-600 m od siebie. W części wschodniej mają one kształt paraboliczny. Wydmy pokryte są monotonnym, jednowiekowym lasem, głównie sosnowym (92%), posadzonym tu po wielkiej klęsce spowodowanej pojawieniem się szkodników owadzych w okresie międzywojennym. Pozostałości drzewostanów naturalnych są chronione w rezerwach np. Cegliniec. Na terenie ostoi znajduje się ponad 50 jezior, raczej płytkich, pochodzenia wytopiskowego, zwykle z grubą warstwą mułu i zakwitami glonów. W zagłębieniach terenu lub na brzegach jezior utrzymują się torfowiska, na ogół w pewnym stopniu przekształcone.</p>
Przedmioty ochrony	<p>Występuje co najmniej 30 lęgowych gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 11 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 2% populacji krajowej (C6) bielika (PCK), kani czarnej (PCK) i kani rudej (PCK), co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: bąk (PCK), podgorzałka (PCK), puchacz (PCK), rybołów (PCK), trzmiełojad, gągoł, nurogęs; w stosunkowo wysokiej liczebności (C7) występuje bocian czarny, błotniak stawowy, ortolan i żuraw. W okresie zimy występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C2) bielika.</p> <p>Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/143/EEG:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Włochatka <i>Aegolius funereus</i>; — Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>; — Cyraneczka zwyczajna <i>Anas crecca</i>; — Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>; — Cyranka zwyczajna <i>Anas querquedula</i>; — Krakwa <i>Anas strepera</i>; — Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>; — Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i>; — Świergotek polny <i>Anthus campestris</i>; — Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>; — Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>; — Głowienka <i>Aythya ferina</i>; — Czernica <i>Aythya fuligula</i>; — Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i>; — Bąk <i>Botaurus stellaris</i>; — Puchacz <i>Bubo bubo</i>; — Gągoł <i>Bucephala clangula</i>; — Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>; — Sieweczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i>; — Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>; — Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>; — Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>; — Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>; — Błotniak zbożowy <i>Circus cyaneus</i>; — Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>; — Siniak <i>Columba oenas</i>; — Derkacz <i>Crex crex</i>; — Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>; — Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>; — Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>; — Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>; — Ortolan <i>Emberiza hortulana</i>; — Muchotłówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>; — Muchotłówka mała <i>Ficedula parva</i>; — Łyska <i>Fulica atra</i>; — Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>;

	<ul style="list-style-type: none"> — Żuraw <i>Grus grus</i>; — Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>; — Bączek <i>Ixobrychus minutus</i>; — Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>; — Lerka <i>Lullula arborea</i>; — Nurogęś <i>Mergus merganser</i>; — Kania czarna <i>Milvus migrans</i>; — Kania ruda <i>Milvus milvus</i>; — Rybołów <i>Pandion haliaetus</i>; — Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>; — Dzieciot zielonosiwy <i>Picus canus</i>; — Zielonka <i>Porzana parva</i>; — Kropiatka <i>Porzana porzana</i>; — Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>; — Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i>.
OBSZAR NATURA 2000 DOLINA WEŁNY	
Kod obszaru	PLB300043
Data wyznaczenia	2011-02-08
Rodzaj ochrony	Dyrektywa siedliskowa
Powierzchnia	1446,98 ha
Plan zadań Ochronnych (cele działań ochronnych oraz identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń)	Brak
Charakterystyka obszaru	<p>Obszar chroni dolny, silnie meandrujący odcinek rzeki Wełny o długości ponad 14 km, od ujścia Strugi Sokołowskiej do ujścia Wełny do Warty. Ostoja znajduje się pomiędzy miejscowościami Rogośno a Oborniki, stanowiąc wschodnią granicę międzyrzecza Warty i Noteci. Dolina Wełny porośnięta jest lasami sosnowymi i zajęta jest częściowo przez użytki rolne. Wzdłuż samej rzeki znajdują się fragmenty grądów, łęgów i ekstensywnie użytkowanych łąk. Wełna należy do silnie eutroficznych, o niewielkiej przejrzystości wody (0,2-0,5 m) rzek i cechuje się wysokimi stężeniami chlorofilu "a" w związku oddziaływaniem eutroficznych jezior położonych w środkowym i górnym biegu. Rzeka tradycyjnie wykorzystywana jest przez młyny i elektrownie wodne. W obszarze ostoi charakteryzuje się dużymi spadkami terenu i silnym nurtem, co sprawia, że występująca tutaj flora i fauna jest charakterystyczna dla krainy brzany (według typologii rybackiej). Dno jest z reguły żwirowe, piaszczyste lub kamieniste, a utworzone progi spiętrzające wodę nadają rzece charakteru potoku górskiego. W nielicznych zakolach oraz bezpośrednio przy brzegach nagromadzone osady sprzyjają wzrostowi roślinności. W korycie rzeki występują głównie takie zbiorowiska jak: <i>Ceratophylletum demersi</i>, <i>Nupharo-Nymphetum albae</i> i <i>Potametum pectinatis</i>. W częściach szybko płynących rzeki wykształcają się zbiorowiska ze związku <i>Ranunculion fluitantis</i>. Interesujące są zbiorowiska mchów wodnych głównie z dominacją <i>Fontinalis antipyretica</i> i <i>Leptodictyum riparium</i>. Miejsca piaszczyste i kamieniste porastają zielenice nitkowate, licznie występuje <i>Hildebrandia rivularis</i>. W Dolinie występują niewielkie eutroficzne starorzecza. W granicach ostoi znajdują się również łęgi olszowe i grądy. Obszar chroni także przyujściowe fragmenty rzek Strugi Sokołowskiej, Flinty i Zaganki.</p>
Przedmioty ochrony	<p>Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z All. <i>Nymphaeion</i>, All. <i>Potamion pectinatis</i>

- 3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (All. Ranunculion fluitantis)
- 6430 ziołorośla górskie (All. Adenostylin alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (O. Convolvuletalia sepium)
- 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (All. Arrhenatherion elatioris)
- 9110 kwaśne buczyny (Luzulo-Fagetum)
- 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Ass. Galio sylvatici-Carpinetum betuli, Ass. Tilio cordatae-Carpinetum betuli)
- 9190 kwaśne dąbrowy (All. Quercion robori-petraeae)
- 91E0 łąki wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Ass. Salicetum albae, Ass. Populetum albae, subAll. Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródłiskowe)
- 91F0 łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ass. Ficario-Ulmetum minoris).

Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG:

- Kumak nizinny *Bombina bombina*
- Bóbr europejski *Castor fiber*
- Koza pospolita *Cobitis taenia*
- Głowacz białopłetwy *Cottus gobio*
- Minóg strumieniowy *Lampetra planeri*
- Wydra europejska *Lutra lutra*
- Piskorz *Misgurnus fossilis*
- Trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*
- Skójką gruboskorupowa *Unio crassus*

Inne ważne gatunki fauny i flory:

- Pstrąg potokowy *Salmo trutta morpha fario*
- Troć wędrowną *Salmo trutta morpha trutta*.

OBSZAR NATURA 2000 BAGNO CHELBOWO

Kod obszaru	PLH300016
Data wyznaczenia	2009-02-13
Rodzaj ochrony	Dyrektywa siedliskowa
Powierzchnia	465,3100 ha
Plan zadań Ochronnych (cele działań ochronnych oraz identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń)	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bagno Chlebowo PLH300016

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz zalotki większej i jej siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000

Lp.	Przedmiot ochrony	Opis zagrożenia
1.	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Istniejące: – Nadmierne uwodnienie (K01.04). – Zaniechanie lub brak koszenia (A03.03). – Zmiana składu gatunkowego i zarastanie (K02.01). Potencjalne: – Nadmierne obniżenie poziomu wody (J02.01).
2.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	Istniejące: – Hodowla ryb w stawach powstałych po wydobyciu torfu (F01.01). Potencjalne: – Nadmierne obniżenie poziomu wody (J02.01). – Rozszerzenie wydobycia torfu poza obecny obszar eksploatacji (C01.03).
3.	91D0 Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugho-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	Istniejące: – Nadmierne uwodnienie skutkujące wymieraniem drzewostanu (K01.04). – Eutrofizacja naturalna (K02.03). – Sztuczny wzrost żyzności siedliska poprzez dopływ substancji biogenych z Kanału Ludomickiego (H.01.05). – Ekspansja palki szerokolistnej (K02.01). Potencjalne: – Nadmierne obniżenie poziomu wody (J02.01). – Wydeptywanie, niszczenie grobli (G05.01).
4.	2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (<i>Corynephorus</i> , <i>Agrostis</i>) 4030 Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-Callunion</i> , <i>Calluno-Arctostaphylion</i>) 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>) 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) 7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej	Istniejące: – Brak informacji o zagrożeniach (U). Potencjalne: – Brak informacji o zagrożeniach (U).

	regeneracji 7150 Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	
5.	1042 Zalotka większa <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Istniejące: – Brak informacji o zagrożeniach (U). Potencjalne: – Brak informacji o zagrożeniach (U).

Przy opisie zagrożeń w nawiasach podano ich kody, zgodnie z *Instrukcją wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1*, opracowaną przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska.

Cele działań ochronnych

Lp.	Przedmiot ochrony	Cele działań ochronnych
1.	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Poprawa stanu ochrony poprzez poprawę struktury i funkcji siedliska. Uzupełnienie wiedzy na temat genezy nadmiernego uwodnienia siedliska.
2.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	Utrzymanie właściwego stanu ochrony
3.	91D0 Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugho-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	Uzupełnienie wiedzy na temat genezy nadmiernego uwodnienia i eutrofizacji siedliska oraz potrzeby działań ochronnych
4.	2330 Wydmny śródlądowe z murawami napiaskowymi (<i>Corynephorus</i> , <i>Agrostis</i>), 4030 Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-Callunion</i> , <i>Calluno-Arcostaphylion</i>), 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>), 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe), 7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji, 7150 Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	W związku ze stwierdzeniem niewystępowania siedliska przyrodniczego w obszarze i trwającą procedurą usunięcia go z listy przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 nie zidentyfikowano celów działań ochronnych
5.	1042 Zalotka większa <i>Leucorhina pectoralis</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu i liczebności gatunku w obszarze Natura 2000, zagrożeniach, stanie ochrony i potrzebie działań ochronnych

Charakterystyka obszaru

Kompleks "Bagno Chlebowo" należy do nielicznych torfowisk wysokich w Wielkopolsce. Położony jest na terenie Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, we wschodniej części Puszczy Noteckiej. Kompleks zajmuje nieckowate zagłębienie, lekko nachylone ku zachodowi, otoczone od północy, zachodu i południa wałami wydmowymi. W części zewnętrznej kompleksu wykształcone są zespoły łąkowe i torfowiska przejściowe, część środkowa to w większości zdegradowane już torfowisko wysokie. Całość obszaru otoczona jest przez bory sosnowe, w których spotkać można nieduże płyty wrzosowisk i muraw napiaskowych oraz pola uprawne.

Przedmioty ochrony

Bagno Chlebowo jest największym kompleksem torfowiskowym w Wielkopolsce. Należy podkreślić dużą różnorodność siedliskową obszaru - występuje tu ponad 45 zbiorowisk roślinnych, z których 19 posiada status zagrożonych w regionie, np. *Scorpidio-Utricularietum minoris*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Lemnetum gibbae* czy *Sphagno recurvi-Eriophoretum vaginati*. Stwierdzono tutaj obecność 10 typów siedlisk o znaczeniu europejskim, w tym priorytetowych kompleksów borów i lasów bagiennych *Vaccinio uliginosi-Pinetum* i *Betuletum pubescentis* w różnych stadiach rozwojowych. Ich areale na terenie ostoi mogą w przyszłości znacznie się powiększyć w wyniku procesów regeneracyjno-sukcesyjnych. Obecnie siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG zajmują ok. 30% powierzchni obszaru. Bardzo bogata jest flora ostoi, obejmująca ponad 350 gatunków roślin naczyniowych (z tego 5 gatunków zagrożonych w Polsce i 29 znajdujących się na regionalnej czerwonej liście Wielkopolski) oraz 66 gatunków mszaków (z tego aż 11 mchów torfowców, w tym kilka rzadkich

w kraju i regionie). Na obszarze Bagna Chlebowo występują 2 gatunki zwierząt o znaczeniu europejskim (Załącznik II Dyrektywy Rady 92/43/EWG), wśród nich ważka - zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*. Na podkreślenie zasługuje obecność najliczniejszej w regionie populacji żmiji zygzakowatej *Vipera berus*. Lista gatunków zwierząt tego obszaru nie jest jeszcze kompletna.

Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

- 2330 wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (szczotlicha siwa (*Corynephorus canescens*), mietlica (*Agrostis*)),
- 3270 zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *All. Chenopodium glauci* p.p. i *All. Bidention tripartiti* p.p.,
- 4030 suche wrzosowiska (*All. Calluno-Genistion*, *All. Pohlio-Callunion*, *All. Calluno-Arctostaphylion*),
- 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*);
- 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*All. Arrhenatherion elatioris*),
- 7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe),
- 7120 torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji,
- 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Cl. Scheuchzerio-Caricetea nigrae*),
- 7150 obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *All. Rhynchosporion albae*
- 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
- 91D0 Bory i lasy bagienne (*Ass. Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Ass. Vaccinio uliginosi-Pinetum sylvestris*, *Ass. Pino mugo-Sphagnetum*, *Ass. Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne)

Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEWG:

- Bóbr europejski *Castor fiber*;
- Zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*;
- Leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum*.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Standardowych Formularzy Danych dla obszarów Natura 2000

Tabela 10. Charakterystyka obszarów chronionego krajobrazu znajdujących się na terenie Gminy Ryczywół

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU PUSZCZA NOTECKA	
Data wyznaczenia	1989-07-01
Obecnie obowiązujący akt prawny	Uchwała Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim
Powierzchnia	58170,0000 ha
Położenie (powiaty)	szamotulski, czarnkowsko-trzcianecki, obornicki, międzychodzki
Położenie (gminy)	Czarnków (gmina wiejska), Chrzypsko Wielkie (gmina wiejska), Ryczywół (gmina wiejska), Obrzycko (gmina wiejska), Drawsko (gmina wiejska), Połajewo (gmina wiejska), Wieleń (gmina miejsko-wiejska), Wronki (gmina miejsko-wiejska), Oborniki (gmina miejsko-wiejska), Lubasz (gmina wiejska)

Opis wartości przyrodniczej i krajobrazowej	Obejmuje część Pojezierza Poznańskiego i Kotliny Gorzowskiej, w skład obszaru wchodzi znaczna część Puszczy Noteckiej, która stanowi jeden z większych kompleksów leśnych kraju.
OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU DOLINA WEŁNY I RYNNA GOŁANIECKO-WĄGROWIECKA	
Data wyznaczenia	1989-07-01
Obecnie obowiązujący akt prawny	Uchwała Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim
Powierzchnia	22640,0000 ha
Położenie (powiaty)	obornicki, wągrowiecki
Położenie (gminy)	Wągrowiec (gmina wiejska), Gołańcz (gmina miejsko-wiejska), Rogoźno (gmina miejsko-wiejska), Mieścisko (gmina wiejska), Wągrowiec (gmina miejska), Ryczywół (gmina wiejska)
Opis wartości przyrodniczej i krajobrazowej	Obejmuje część Pojezierza Chodzieskiego i Pojezierza Gnieźnieńskiego oraz liczne rezerwy przyrody.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://crfop.gdos.gov.pl>

Na obszarze chronionego krajobrazu zgodnie z ustawą o ochronie przyrody mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodnobłotnych,

- budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od: linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej,
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od linii brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego,

Na obszarze chronionego krajobrazu, dla terenów objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i położonych w strefach, o których mowa w art. 23a ust. 1 pkt 1 (ustawy o ochronie przyrody), wprowadza się zakazy: lokalizowania nowych obiektów budowlanych, zalesiania oraz nieobjętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego położonych w strefach, o których mowa w art. 23a ust. 1 pkt 1, wprowadza się zakazy: lokalizowania nowych obiektów budowlanych, lokalizowania nowych obiektów budowlanych odbiegających od lokalnej formy architektonicznej, lokalizowania nowych obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 2 kondygnacje lub 7 m, zalesiania.

Na terenie OChK zakazuje się niszczenia i uszkodzenia obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym wskazanych w uchwale, o której mowa w art. 23a ust. 1.

Tabela 11. Charakterystyka rezerwatu przyrody znajdującego się na terenie Gminy Ryczywół

REZERWAT PRZYRODY „BAGNO CHLEBOWO”	
Data uznania	1959-07-16
Obecnie obowiązujący akt prawny	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 19 czerwca 1959 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody Zarządzenie Nr 13/11 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 12 kwietnia 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Bagno Chlebowo"
Powierzchnia	4,6300 ha
Położenie	gmina Ryczywół
Rodzaj rezerwatu	torfowiskowy
Typ ekosystemu	różnych ekosystemów
Plan ochrony	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 8 maja 2017 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Bagno Chlebowo"

Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej z podaniem ich rodzaju, zakresu i lokalizacji			
Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działań ochronnych
1.	Usuwanie inwazyjnych gatunków obcych	Wycinanie okazów aronii śliwolistnej oraz czeremchy amerykańskiej poniżej szyi korzeniowej z wyniesieniem uzyskanej biomasy poza teren rezerwatu. W pierwszych dwóch latach obowiązywania planu ochrony; w latach późniejszych w miarę potrzeb na podstawie wyników monitoringu, o którym mowa w działaniu ochronnym nr 2	Cały teren rezerwatu
2.	Monitoring roślinności rezerwatu	Wykonanie nie mniej niż trzech zdjęć fitosocjologicznych metodą Brauna-Blanqueta oraz określenie rozmieszczenia i liczebności gatunków obcych. Niezwłocznie po realizacji działania ochronnego nr 1, następnie co pięć lat w okresie obowiązywania planu ochrony	Cały teren rezerwatu

Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków			
Zagrożenia			Sposoby eliminacji lub ograniczania
Wewnętrzne	Istniejące	Występowanie i rozprzestrzenianie się w rezerwacie obcych, inwazyjnych gatunków roślin – aronii śliwolistnej <i>Aronia xprunifolia</i> i czeremchy amerykańskiej <i>Padus serotina</i>	Usuwanie inwazyjnych gatunków obcych
	Potencjalne	Wahania stanu uwilgotnienia torfowiska	Nie przewiduje się
Zewnętrzne	Istniejące	Nie zidentyfikowano	-
	Potencjalne	Zmiana odczynu torfowisk w wyniku wapnowania torfianek Wahania poziomu wód gruntowych	Nie przewiduje się Nie przewiduje się

Opis celów ochrony	Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie ekosystemu torfowiskowego.
---------------------------	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CRFOP

W parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody zabrania się:

- 1) budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
- 2) (uchylony);
- 3) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- 4) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- 5) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów;
- 6) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;

- 7) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- 8) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- 9) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- 10) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 11) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- 12) stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
- 13) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 14) połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- 15) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 16) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573 i 1981 oraz z 2022 r. poz. 558);
- 17) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 18) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 19) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- 20) zakłócania ciszy;

- 21) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 22) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- 23) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 24) prowadzenia badań naukowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody - bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 25) wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
- 26) wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- 27) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Zakazy, o których mowa wyżej, nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- 2) (uchylony);
- 3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- 4) wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 5) obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego, może zezwolić na obszarze parku narodowego na odstępstwa od zakazów, o których mowa wyżej, jeżeli jest to uzasadnione:

- 1) potrzebą ochrony przyrody, wykonywaniem badań naukowych, celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na przyrodę parku narodowego lub
- 2) potrzebą realizacji inwestycji liniowych celu publicznego lub potrzebą realizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej o nielinowym charakterze w celu związanym z zapewnieniem telekomunikacji na obszarze parku narodowego, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska, może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od zakazów, o których mowa wyżej, jeżeli jest to uzasadnione potrzebą:

- 1) ochrony przyrody lub
- 2) realizacji inwestycji liniowych celu publicznego lub realizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej o nieliniowym charakterze w celu związanym z zapewnieniem telekomunikacji na obszarze rezerwatu przyrody, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od zakazów, o których mowa wyżej, jeżeli jest to uzasadnione wykonywaniem badań naukowych lub celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na cele ochrony przyrody rezerwatu przyrody.

Organizowanie i prowadzenie szkoleń ratowników górskich i psów ratowniczych, w tym psów lawinowych, na obszarze parku narodowego poza terenami udostępnionymi na podstawie art. 12 ust. 2, przez podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego na danym obszarze, wymaga uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego.

W odniesieniu do inwestycji liniowych celu publicznego lub inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej o nieliniowym charakterze przewidzianych do realizacji w ramach przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzono ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, zezwolenie, o którym mowa w ust. 3 pkt 2 lub ust. 4 pkt 2, zastępuje się uzgodnieniem warunków realizacji przedsięwzięcia, o którym mowa w art. 77 ust. 1 pkt 1a lub 1b ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 i 2389), odpowiednio z ministrem właściwym do spraw środowiska lub Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. Do uzgodnienia stosuje się odpowiednio przepisy ust. 3 albo 4.

Na terenie Gminy Ryczywół znajduje się **8** pomników przyrody. Informacje na ich temat przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 12. Wykaz pomników przyrody ustanowionych na terenie Gminy Ryczywół

Lp.	Typ	Rodzaj tworu	Gatunek	Obwód pnia na wys. 1,3 m [cm]	Lokalizacja
1.	Jednoobiektowy	drzewo	Grusza pospolita - <i>Pyrus communis</i>	324	rośnie w sadzie przy upadłych zabudowaniach po lewej stronie drogi wiodącej do m. Piotrowo (dz. 376/2 obręb Skrzetusz)

2.	Jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy - Quercus robur	487	rośnie w sadzie przy upadłym gospodarstwie (dz. 245/2 obręb Skrzetusz)
3.	Jednoobiektowy	drzewo	Topola szara - Populus xcanescens	430	rośnie w północno- wschodniej części parku (dz. 480 obręb Ludomy)
4.	Wieloobiektowy	grupa drzew	Lipa drobnolistna - Tilia cordata	242 308 339	rosną w parku obok budynku administracyjnego (dz. 114/2 obręb Ninino)
5.	Jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy - Quercus robur	421	rośnie na terenie Zakładu Eksploatacji Torfu (dz. 96 obręb Ludomicko)
6.	Wieloobiektowy	grupa drzew	Lipa drobnolistna - Tilia cordata Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior Dąb szypułkowy - Quercus robur	415 390 408	rosną w parku dworskim (dz. 193/26 obręb Gorzewo)
7.	Jednoobiektowy	drzewo	Platan klonolistny - Platanus xacerifolia (Platanus xhispanica)	572	rośnie w parku dworskim (dz. 193/26 obręb Gorzewo)
8.	Jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy - Quercus robur	685	rośnie przy drodze polnej w pobliżu młodnika sosnowego (dz. 10336/2 obręb Igrzyna)

Źródło: <https://crfop.gdos.gov.pl>

Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1478), w stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;

- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- 11) umieszczania tablic reklamowych.

Zakazy, o których mowa powyżej nie dotyczą:

- 1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 2) realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

3.4.10. Zapobieganie poważnym awariom

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi rejestr zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu na terenie Gminy Ryczywół nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR) ani zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR). Generalny Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi rejestr poważnych awarii. Zgodnie z nim, w latach 2010-2023 na terenie województwa wielkopolskiego doszło do 10 poważnych awarii przemysłowych. Na terenie Gminy Ryczywół nie doszło do żadnej awarii mającej znamiona poważnej awarii przemysłowej.

4. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu

Na podstawie powyższego opisu stanu środowiska określono najważniejsze zagrożenia środowiska mogące mieć charakter naturalny lub antropogeniczny. Rodzaj i intensywność zagrożeń jest ściśle związana ze specyfiką danego obszaru, tj. rozwojem gospodarczym w powiązaniu z warunkami fizyczno-geograficznymi. Główne zagrożenia środowiska na terenie Gminy Ryczywół związane są z działalnością człowieka oraz z wykorzystywaniem i przetwarzaniem zasobów przyrody. Źródłem presji na środowisko są poszczególne dziedziny gospodarki oraz codzienne bytowanie mieszkańców.

Tabela 13. Zagrożenia/problemy istotne z punktu widzenia ochrony środowiska występujące na terenie Gminy Ryczywół

OBSZAR	ZAGROŻENIE/PROBLEM
Ochrona klimatu i jakość powietrza	Przekroczenia poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza (benzo(a)pirenu) - głównym źródłem jest spalanie w indywidualnych systemach grzewczych paliw stałych (węgla, koksy, drewna) oraz odpadów (kartony, odpady organiczne, butelki PET), a także niezadawalający stan techniczny tychże kotłów. Dodatkowo ww. problem potęguje wzmożony ruch samochodowy, z którego wynika również uciążliwość dla mieszkańców w postaci hałasu drogowego.
Zagrożenie hałasem	Hałas komunikacyjny, który wpływa nie tylko na degradację środowiska naturalnego, ale również negatywnie oddziałuje na zdrowie i komfort życia ludzi (głównie hałas drogowy - droga wojewódzka nr 178).
Gospodarowanie wodami	Zła jakość wód powierzchniowych – wszystkie jednolite części wód powierzchniowych – charakteryzuje zły stan wód, w związku z czym są one zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Wszystkie jednolite rzeczne posiadają derogacje od osiągnięcia celów środowiskowych. Dla wszystkich jednolitych części wód ustalono odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej polegające na odroczeniu w czasie terminu osiągnięcia celów środowiskowych. Ponadto dla dwóch jednolitych części wód (Kończak i Wełna od Nielby do ujścia) ustalono odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej polegające na złagodzeniu celów środowiskowych, jakim jest ustalenie mniej rygorystycznych celów. Dla ww. JCWP nie ustalono natomiast odstępstwa z art. 4 ust. 7. Zagrożenie suszą oraz degradacja ilościowa zasobów wodnych - Gmina Ryczywół jest silnie zagrożona suszą.
Gospodarka wodno-ściekowa	Gmina Ryczywół nie jest w 100% skanalizowana, co może przyczynić się do nielegalnego zrzutu ścieków. Stopień skanalizowania wynosi 50,4%. Duża ilość zbiorników bezodpływowych na terenie gminy – 611 szt.

<p style="text-align: center;">Gospodarowanie odpadami</p>	<p>Duży udział odpadów zmieszanych w łącznej masie odebranych odpadów komunalnych - w 2023 roku z terenu Gminy Ryczywół odebrano 2285,326 Mg odpadów komunalnych. Zdecydowanie największy udział w łącznej masie odebranych odpadów komunalnych posiadały niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne – 1371,2100 Mg.</p> <p>Wysoka ilość wyrobów zawierających azbest – pomimo działań zmierzających do ich likwidacji, w dalszym ciągu na terenie Gminy odnotowano dużą ilość wyrobów do unieszkodliwienia (do października 2024 roku unieszkodliwiono 1 212 579 kg azbestu, natomiast do unieszkodliwienia zostało jeszcze 2 946 732 kg).</p>
<p style="text-align: center;">Zasoby przyrodnicze</p>	<p>Presja turystyczna i rekreacyjna na obszary cenne przyrodniczo. Presja urbanizacyjna na obszary cenne przyrodniczo.</p>

Źródło: Opracowanie własne

5. Przewidywane oddziaływanie na środowisko

Realizacja działań zaplanowanych w ramach „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku” wiąże się z przejściowym i krótkotrwałym negatywnym oddziaływaniem na środowisko, głównie na etapie realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Po realizacji inwestycji teren zostanie uprzątnięty. Pozytywny wpływ na elementy środowiska przyrodniczego zaobserwuje się po zakończeniu prac budowlanych. Ocenę wpływu poszczególnych działań na elementy środowiska przyrodniczego wykonano w formie opisowej wraz z merytorycznym uzasadnieniem.

Zadania zaplanowane w ramach GPR zostały przeanalizowane w aspekcie oddziaływania na następujące komponenty środowiska: różnorodność biologiczna, ludzie, zwierzęta, rośliny, woda, powietrze, powierzchnia ziemi, krajobraz, klimat (w tym mikroklimat), klimat akustyczny, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne, obszary chronione, cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. Szczegółową analizę przedstawiono poniżej.

5.1. Różnorodność biologiczna, fauna i flora, obszary chronione oraz cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000

W ramach dokumentu zaplanowano działania polegające między innymi na termomodernizacji budynków. Należy jednak pamiętać, że prace termomodernizacyjne stanowią zagrożenie dla ptaków gniazdujących w budynkach (np. jaskółki, wróble) oraz dla nietoperzy. Dlatego też przed podjęciem prac należy przeprowadzić inwentaryzację budynków pod kątem występowania chronionych gatunków ptaków i nietoperzy. Prace termomodernizacyjne powinny być prowadzone poza okresem lęgowym ptaków, tj. poza okresem od 1 marca do 31 sierpnia, a po przeprowadzeniu prac lub w ich trakcie należy instalować budki lęgowe. Zadanie to na etapie budowy będzie wiązało się z krótkookresowym negatywnym oddziaływaniem w zakresie hałasu oraz ilości wytwarzanych odpadów. W dłuższym horyzoncie czasowym będzie oddziaływać pozytywnie, w sposób pośredni na jakość powietrza, klimat, zasoby naturalne. Wyżej wymienione działania będą miały bezpośredni i pozytywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego oraz na wpływ na zdrowie ludzi.

Biorąc pod uwagę zadania wyznaczone w projekcie GPR polegające na prowadzeniu działań inwestycyjnych w pobliżu drzew, należy wziąć pod uwagę, że drzewa wymagają szczególnej uwagi podczas wszystkich etapów procesu inwestycyjnego. Najgroźniejszymi dla życia drzew są wszystkie te czynniki, które negatywnie wpływają na rozwój ich korzeni. Nie wolno dopuścić aby wokół drzew sąsiadujących z planowaną inwestycją doszło do zmiany poziomu gruntu ani zagęszczenia gleby, wskutek składowania materiałów budowlanych pod drzewami. Należy również pamiętać, aby zabezpieczyć drzewa przed zmianą właściwości chemicznych gleby przez zanieczyszczenie wodą używaną na budowie np. z wapnem i cementem. Podczas prac

inwestycyjnych sąsiadujących z drzewami należy pamiętać o zastosowaniu rozwiązań zapewniających ochronę drzew i gleby tj. zastosowanie ogrodzenia tymczasowego strefy ochrony drzew (SOD) - wyznaczonej przez inspektora nadzoru dendrologicznego, zastosowanie murków oporowych na granicy SOD w celu zachowania oryginalnego poziomu gruntu, zabezpieczenie konarów i pni (nie należy wycinać całych konarów, ogławiać ani podkrzesywać koron drzew). W przypadku konieczności pozostawienia otwartej ściany wykopu w SOD, na czas robót budowlanych, konieczne jest zamontowanie ekranu korzeniowego w celu ochrony przed przesuszeniem i przemarzeniem korzeni żywicielskich. Należy pamiętać że ochrona systemu korzeniowego jest konieczna dla przyszłego stanu zdrowia, wzrostu i bezpieczeństwa drzew. (Suchocka M., 2016, Organizacja prac budowlanych na terenach zadrzewionych, Warszawa).

Inwestor zobowiązany jest do przestrzegania art. 75 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54, ze zm.), tj. uwzględnienia ochrony środowiska w trakcie prac budowlanych. Zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska zobowiązują inwestora do oszczędnego korzystania z terenu w trakcie przygotowywania i realizacji inwestycji oraz ochrony gleby, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych. Zgodnie z art. 75 ust. 2 ww. ustawy wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych przy prowadzeniu prac budowlanych dopuszcza się wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z realizacją inwestycji.

W ramach dokumentu zaplanowano również działania polegające na montażu paneli fotowoltaicznych na modernizowanych budynkach. Elektrownie fotowoltaiczne służą do bezpośredniej konwersji energii promieniowania słonecznego na energię elektryczną. Jest to jedyna technologia konwersji energii, która jest w pełni pasywna. Zjawisko konwersji fotowoltaicznej jest bezgłośne, bezwibracyjne oraz nie posiadające skutków ubocznych. Praca paneli fotowoltaicznych w fazie eksploatacji nie zanieczyszcza powietrza oraz nie wytwarza odpadów. Poza okresową obsługą konserwacyjną oraz pracami pobocznymi (koszenie traw wokół paneli), praca farmy fotowoltaicznej odbywa się bezobsługowo, bez udziału człowieka. Oddziaływanie może powstawać jednak poprzez wprowadzenie nowego elementu do krajobrazu, co spowoduje zmniejszenie niewielkiej powierzchni. Może to być również bariera migracyjna dla zwierząt. W celu ograniczenia takiego oddziaływania zakłada się lokalizację inwestycji związanych z panelami fotowoltaicznymi w postaci punktowych urządzeń na budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych. Kluczowy w tym przypadku może być wpływ na ptaki. Jednym ze skutków oddziaływania paneli fotowoltaicznych na ptaki, mogą być liczne kolizje z takimi instalacjami. Panele odbijają nieboskłon lub imitują wodę, co prowadzi do masowego zderzenia przy próbie lądowania lub lotu. Zdarza się również, że ptaki drapieżne w pogoni za ofiarą, wlatują z dużą prędkością w panele, które imitują niebo. Innym zagrożeniem ze strony energetyki słonecznej jest przypadkowe wlatywanie ptaków w strefy przepływu energii słonecznej. W takich strefach, temperatura może sięgać nawet 500-800°C, przy czym pióra ptaków ulegają zniszczeniu już w temperaturze 160°C. W wyniku tak wysokich temperatur następuje śmierć lub trwała niezdolność do lotu. Panele w przeciwieństwie do turbin

wiatrowych nawet, gdy w danej chwili nie są używane – generują ciepło i zagrażają ptakom. Problem odbicia może również dotyczyć owadów składających jaja w wodzie (np. jętki, widelnice), które również mogą traktować kolektory jako obiekty wodne i składać na nich jaja, co w efekcie może oznaczać znaczny spadek sukcesu rozrodczego owadów, a co za tym idzie ograniczenie zasobów pokarmowych dla ptaków. W związku z powyższym zaleca się stosowanie powłok antyrefleksyjnych, które zmniejszą współczynnik odbicia światła od powierzchni ogniw, jednocześnie zwiększając absorpcję promieniowania słonecznego i poprawiając parametry elektryczne ogniwa. Powłoka antyrefleksyjna eliminuje efekt tafla wody. W celu zapobiegania, ograniczania lub kompensacji przyrodniczej oddziaływań na środowisko zaleca się także zastosowanie proekologicznej technologii prac budowlanych, dobór technologii oraz parametrów technicznych planowanych elektrowni ograniczający wpływ na środowisko. Wprowadzenie odnawialnych źródeł energii mimo wprowadzenia w nowych instalacji i powstanie hałasu przy pracach budowlanych w konsekwencji przyczyni się do zmniejszonego zapotrzebowania na energię z konwencjonalnych źródeł energii. Zmniejszy się więc emisja zanieczyszczeń do atmosfery szkodliwych substancji powstałych np. przy spalaniu węgla kamiennego.

Działania zaplanowane w ramach dokumentu będą realizowane na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, którego zasięg został przedstawiony na rysunku nr 1 w rozdziale 2.1. Zawartość i cele Gminnego Programu Rewitalizacji.

Jedno z zadań zaplanowanych w ramach przedmiotowego dokumentu – Fabryka nauki - będzie realizowane na terenie obszarów chronionych (rezerwat przyrody Bagno Chlebowo, OCHK Puszcza Notecka, Obszar Natura 2000 Puszcza Notecka, Obszar Natura 2000 Bagno Chlebowo). W ramach tego przedsięwzięcia zaplanowano:

- kompleksowe prace, mające na celu przywrócenie do użytkowania budynku dawnej Fabryki Torfu: zarówno hali produkcyjnej jak i pomieszczeń socjalnych (adaptacja i remont już istniejących budynków),
- zagospodarowanie terenu (uprzątnięcie terenu zewnętrznego, w tym usunięciu gruzu, śmieci i wyburzeniu pozostałości zabudowań po gorzelni, z wyjątkiem zachowanego w dobrym stanie komina, wyrównanie terenu, wraz z wyznaczeniem terenów pod poszczególne ogrody: meteorologiczny, geodezyjno-kartograficzny i botaniczny, a także wydzieleniu polany piknikowej, wyposażenie poszczególnych ogrodów w urządzenia pomiarowe, sprzęty i narzędzie specjalistyczne, konserwację i remont komina gorzelnianego, wraz z montażem energooszczędnych podświetleń),
- wyznaczenie szlaków pieszo-rowerowych wokół torfowisk oraz
- rozszerzenie oferty usług edukacyjnych, kulturalnych i wypoczynkowych w oparciu o powstałą infrastrukturę.

Tylko jedno z planowanych wyżej elementów potencjalnie może wpływać na środowisko przyrodnicze (wyznaczenie szlaków pieszo-rowerowych wokół torfowisk). Działanie to jednak

będzie zlokalizowane poza granicami rezerwatu przyrody „Bagno Chlebowo”. Planowane zadanie nie stanowi również zakazów ustanowionych dla obszarów chronionych zlokalizowanych na terenie Gminy Ryczywół, a co za tym idzie nie wpłynie negatywnie na środowisko. Natomiast w związku z realizacją przedmiotowej inwestycji na przedmiotowym obszarze może wystąpić zwiększenie ruchu turystycznego. Ekosystem, który obejmuje wszystkie żyjące organizmy (ludzi, rośliny, zwierzęta oraz mikroorganizmy) i ich naturalne siedliska (glebę, wodę, powietrze) potencjalnie może ulec degradacji z powodu nadużycia przez turystów i prowadzących działalność turystyczną. Istnieje wiele różnych dróg prowadzących do degradacji, włączając w nie zanieczyszczenia, hałas, zabrudzenia, niewłaściwy sposób odprowadzania ścieków czy zanieczyszczenie krajobrazu (drastyczna zmiana krajobrazu naturalnego wywołana budową ośrodków czy dróg). Proces degradacji gleb wskutek wydeptania rozpoczyna się od zmiany ich struktury mechanicznej, przesuszenia wierzchnich warstw, zmiany temperatury, wypłukania soli mineralnych. Dalszymi konsekwencjami bezpośrednich oddziaływań są m.in.: zmiana pojemności sorpcyjnej gleby, ograniczenie przepływu wody i obniżenie wilgotności gleby, co nieuchronnie prowadzi do erozji gleb. Zmiany właściwości gleby mają ogromny wpływ na szatę roślinną, ograniczają możliwości rozwoju warstwy korzeniowej roślin, a następnie powodują stopniowe niszczenie drzewostanu i przekształcenie całego ekosystemu. Duże zagrożenie dla zasobów wody stanowią odpady wytwarzane zarówno przez organizatorów ruchu turystycznego, powstające w prowadzonych przez nich obiektach turystycznych, jak i pozostawiane przez samych turystów. Odpady dryfujące w wodzie i zanieczyszczenia płynne to bardzo poważny problem dla zwierząt i całego ekosystemu. Unoszone z prądem kawałki plastiku, nakrętki, torby foliowe, mogą być przyczyną śmierci zwierząt, które mylą je z pokarmem roślinnym lub zwierzęcym. Z kolei wodę zanieczyszczają wycieki benzyny lub ropy z łodzi wyposażonych w silniki, ale też ścieki z toalet. Obiekty produkują niebezpieczne ścieki i często zrzucają je jako nieoczyszczane, zawierające duże ilości związków azotu i fosforu, chlorków, substancji organicznych oraz bakterii. Tego typu zanieczyszczenia prowadzą do tak zwanego „zakwitu” wody, czyli eutrofizacji – procesu, który powoduje obniżenie dostępności tlenu dla organizmów żyjących w zanieczyszczonych zbiornikach. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na realizację działań, aby zminimalizować wpływ na środowisko przyrodnicze należy:

- zamontować odpowiednią ilość pojemników na odpady,
- prowadzić akcję i kampanie promocyjne zwiększające świadomość ekologiczną użytkowników,
- gromadzić ścieki w szczelnych pojemnikach aby ograniczyć przedostawanie się ich do środowiska.

W trakcie prac budowlanych mogą pojawiać się pośrednie, krótkoterminowe, negatywne chwilowe oddziaływania na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny. Oddziaływania te mogą dotyczyć powstania hałasu, przekształcenia rzeźby. Może być to związane np. z rozwojem inwestycji. Biorąc jednak pod uwagę ich charakter będą

one wpływały pozytywnie na stan środowiska przyrodniczego i w dalszej perspektywie nie wpłyną negatywnie na środowisko.

GPR przewiduje również realizację przedsięwzięć, które wpłyną na zwiększenie bioróżnorodności oraz liczby terenów zielonych na terenie Gminy poprzez realizację następujących działań:

- Ludomski park dworski – w ramach projektu zaplanowano między innymi: działania pielęgnacyjne związane z istniejącą zielenią wysoką i niską, nasadzenia uzupełniające zieleni wysokiej i niskiej, posadowienie budek lęgowych dla ptaków oraz owadów zapylających;
- Zgromadzenie kultury – w ramach zadania zaplanowano np. nowe nasadzenia zieleni niskiej, nie przesłaniające sylwetki kościoła, szczególnie wzdłuż ogrodzenia;
- Nowa siedziba, nowa perspektywa – w ramach przedsięwzięcia przewidziano do realizacji np. nowe nasadzenia zieleni wysokiej i niskiej, z uwzględnieniem roślin miododajnych.

Zwraca się też uwagę na właściwy dobór roślinności podczas prowadzenia jakichkolwiek nasadzeń, gdyż gatunki obce mogą się rozsiewać poza teren inwestycji i zagrażać gatunkom rodzimym i chronionym. W związku z tym zaleca się stosowanie wyłącznie gatunków rodzimych np. klon polny, klon zwyczajny, klon jawor, olsza czarna, olsza szara, brzoza brodawkowata, topola biała, dąb bezszypułkowy, dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, lipa szerokolistna.

W ostatnich latach wskazuje się na efekty globalnego ocieplenia, dlatego w planowanych działaniach GPR należy uwzględnić również zachodzące zmiany klimatu. Nie są one obojętne dla bioróżnorodności. Zmiany klimatu zachodzące w strefie klimatu umiarkowanego przejawiają się przyspieszeniem wiosny i zmianami rozkładu temperatur latem. Wcześniej kwitną wiosenne kwiaty, przyspieszona jest pora godów płazów, ptaki zakładają gniazda o kilkanaście dni wcześniej. Zauważalne jest przyspieszenie wegetacji wczesną wiosną, a następnie jej wcześniejsze zamieranie jesienią. Zmiany klimatyczne wpływają i wpływać będą, na zasięg i rozmieszczenie gatunków, ich cykle rozrodcze, okresy wegetacji i interakcje ze środowiskiem. Jednakże różne gatunki i siedliska różnie reagują na zmiany klimatyczne – niektóre europejskie gatunki mogą na nich skorzystać, inne – mogą znacznie ucierpieć. Większość prognoz zmian klimatu opiera się o zmiany średnich wartości parametrów klimatycznych tj.: opady, temperatura, kierunek wiatru. Warto jednak zaznaczyć, że często zmiany w zasięgu, wielkości populacji, parametrach rozrodu, a w konsekwencji – całej bioróżnorodności, wynikają ze zmiany frekwencji i amplitudy zjawisk ekstremalnych, takich jak powódzie, wichury, ulewy. Zjawiska ekstremalne wpływające na parametry biologiczne populacji, a w konsekwencji na bioróżnorodność, mogą oddziaływać znacznie intensywniej niż przewiduje to większość współczesnych modeli.

Wszystkie działania proponowane w ramach GPR mają na celu służyć ochronie przyrody, nawet jeżeli będzie konieczne krótkotrwałe przekształcenie jednego z komponentów środowiska, np. podczas prac inwestycyjnych, budowlanych. Będą one przeprowadzane z uwzględnieniem wszystkich zasad ustawy o ochronie przyrody.

Dla przedstawienia obszarów, które należy w szczególności chronić, ze względu na występującą w ich rejonie faunę i florę oraz ze względu na to, że stanowią cenne siedliska (np. kompleksy leśne, doliny cieków), żerowiska lub trasy przelotów. Wszelkie inwestycje na tych terenach powinny być szczegółowo przeanalizowane pod kątem ich wpływu na faunę i florę w ujęciu lokalnym i regionalnym.

Analizując rozmieszczenie obszarów chronionych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji stwierdzono, że tylko część obszaru (jednostka analityczna Chlebowo) zlokalizowana będzie na terenie obszarów chronionych - rezerwat przyrody Bagno Chlebowo, OChK Puszcza Notecka, Obszar Natura 2000 Puszcza Notecka, Obszar Natura 2000 Bagno Chlebowo. Pozostała część obszaru rewitalizacji (jednostki analityczne Ludomy Wschód, Orłowo i Ryczywół Południe) nie jest zlokalizowana w obrębie obszarów chronionych.

Uwzględniając wskazania w formularzach danych dla obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na terenie Gminy Ryczywół stwierdzono iż, założenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku nie wpłyną na cele ochrony oraz integralność obszarów chronionych. Po analizie zaplanowanych przedsięwzięć oraz planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000 stwierdzono, że realizowane zadania nie stanowią zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony ww. obszarów Natura 2000.

Przedsięwzięcia zaplanowane w GPR prowadzone będą głównie na terenach zurbanizowanych. Nie przewiduje się zmniejszenia liczebności populacji, kurczenia się siedlisk niezbędnych do ich prawidłowego funkcjonowania lub ograniczenia zasięgu występowania gatunków objętych ochroną. Przy ocenie potencjalnego negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na siedliska przyrodnicze należy przede wszystkim ocenić je pod kątem wymagań poszczególnych siedlisk. W celu uniknięcia nieumyślnego niszczenia siedlisk gatunków należy przed przystąpieniem do prac dokonać obserwacji lokalizacji inwestycji pod kątem występowania gatunków chronionych. Dla złagodzenia negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze należy unikać prowadzenia prac w okresie lęgowym oraz rozrodczym. W miarę posiadanych możliwości powinno się umożliwić ptakom gniazdowanie np. poprzez powieszenie budek lęgowych lub pozostawienie/stworzenie miejsc korzystnych do zakładania gniazd. Wskazanych powyżej danych nie można jednak traktować jako wytycznych do obszarów koniecznych do wyłączenia z jakiegokolwiek zainwestowania. Zwraca się jedynie uwagę na tereny, które charakteryzują się dużą bioróżnorodnością i dlatego każde działanie w ich rejonie musi być dokładnie przeanalizowane pod kątem oddziaływań środowiskowych.

W przypadku obszarów Natura 2000 mogą one być chronione w różny sposób – gospodarka człowieka nie musi być w ogóle ograniczana, a niekiedy nawet dla zachowania ekosystemów półnaturalnych, wspiera się pewne jej formy. Ochrona musi być po prostu skuteczna, co jest weryfikowane w ramach obowiązkowego monitoringu. Realizacja założeń GPR odbywać się będzie zgodnie z ww. przepisami. Przestrzegane będą obowiązujące na tym obszarze zakazy oraz uwzględniane istniejące i potencjalne zagrożenia oraz cele ochrony. Wobec powyższego nie stwierdza się, aby przewidziane do realizacji przedsięwzięcia znacząco oddziaływały na liczne obszary chronione występujące na terenie gminy.

Wpływ działań wyznaczonych w projekcie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku na obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1478) będą oceniane zgodnie z zapisami określonymi w Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. z 2024 r. poz. 1112).

Wszelkie zakazy dla działalności w rezerwach przyrody wynikają z art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, co zostało szczegółowo opisane w rozdziale pn. „Zasoby przyrodnicze”. Ustanowiony na terenie Gminy Ryczywół rezerwat przyrody posiada plan ochrony przyjęty Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 8 maja 2017 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Bagno Chlebowo". Na terenie rezerwatu obowiązują zakazy wymienione we wspomnianym wyżej rozdziale, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służącym celom rezerwatu przyrody. Ponadto, w planie ochrony rezerwatu wskazano działania ochronne na obszarze ochrony czynnej z podaniem ich rodzaju, zakresu i lokalizacji oraz identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczenia istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków. Jako działania ochronne dla rezerwatu wskazano: usuwanie gatunków inwazyjnych oraz monitoring roślinności rezerwatu. Natomiast jako zagrożenie wskazano: występowanie i rozpowszechnianie się w rezerwacie obcych - inwazyjnych gatunków roślin, wahania stanu uwilgotnienia torfowiska, zmianę odczynu torfowisk w wyniku wapnowania torfianek oraz wahania poziomu wód gruntowych. Powyższe należy mieć na uwadze podczas realizacji zaplanowanych inwestycji. Należy realizować zaplanowane zadania w taki sposób, aby nie przyczynić się do pogorszenia stanu środowiska na obszarze rezerwatu przyrody i postępować zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Na obszarach chronionego krajobrazu „Puszcza Notecka” oraz „Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko-Wągrowiecka” nie obowiązują zakazy. Obszary chronionego krajobrazu zostały wyznaczone Uchwałą Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim. Ustawa z

dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 3, poz. 21) w art. 11 określała, iż przepisy wykonawcze wydane na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 114, poz. 492), zachowują moc do czasu wejście w życie aktów wykonawczych wydanych na podstawie upoważnień ustawowych w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w zakresie, w jakim nie są z nią sprzeczne, jednak nie dłużej niż przez okres 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Zatem na przedmiotowych obszarach chronionego krajobrazu nie obowiązują obecnie zakazy. Obszary te jednak, zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz na podstawie art. 153 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, zachowały byt prawny, lecz z braku wydania nowych uchwał pozbawione są ram prawnych. Wpływ realizacji zadań zawartych w projekcie GPR na ww. obszary chronionego krajobrazu odnoszą się do celu ochrony zawartego w art. 23 ustawy o ochronie przyrody (wymienione w rozdziale 3.4.9). Realizacja GPR nie przyczyni się do degradacji obszarów chronionego krajobrazu. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji nie będą negatywnie oddziaływać na środowisko, ponieważ ich głównym celem jest poprawa jego jakości. Jedynie część z zaplanowanych inwestycji może ewentualnie stanowić zakazy ustanowione dla obszarów chronionego krajobrazu położonych na terenie gminy (realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko). Należy jednak wskazać, iż przed rozpoczęciem realizacji inwestycji przeprowadzona zostanie procedura oceny oddziaływania na środowisko, a przedsięwzięcia będą realizowane tylko i wyłącznie w przypadku braku negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu obszaru chronionego krajobrazu (art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody).

Ustawodawca określił zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1478) katalog zakazów. Może nastąpić sytuacja, że przeprowadzenie planowanych czynności będzie mogło być zrealizowane dopiero po uzyskaniu stosownego odstępowania od generalnej reguły, jaką jest ochrona gatunkowa. Realizacja zadań przewidzianych w GPR będzie miała pośredni, neutralny oraz długoterminowy pozytywny wpływ na różnorodność występujących na tym terenie organizmów żywych. Na etapie realizacji inwestycji potencjalne zagrożenie dla chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt i ich siedliska, tereny zieleni, zadrzewienia przydrożne może być związane z zajęciem terenu pod inwestycję, robotami ziemnymi, składowaniem materiałów budowlanych, budową dróg dojazdowych, jak również rozjeżdżaniem terenu przez ciężkie maszyny. Należy pokreślić, że tego rodzaju oddziaływania mają charakter odwracalny i krótkookresowy. Miejsca występowania cennych roślin, zwierząt i grzybów należy chronić przed zainwestowaniem. Zmiany te mogą być uzależnione od możliwości uzyskania ewentualnych odstępowania od obowiązujących zakazów, przy czym należy dążyć do maksymalnej ochrony tych siedlisk. Należy w dalszym ciągu chronić i pielęgnować różnorodność biologiczną gminy poprzez odpowiednie zapisy w dokumentach planistycznych. Należy uwzględnić potrzeby rozwoju obszarów zurbanizowanych przy jednoczesnym

poszanowaniu przyrody, różnorodności biologicznej i krajobrazu. Należy chronić już istniejące formy ochrony przyrody przed ich degradacją lub przed zmniejszeniem obszaru objętego ochroną. Pomniki przyrody powinny być pielęgnowane zgodnie z podjętą uchwałą rady gminy. Przed podjęciem uchwały uzgadniającej zakres i warunki przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych muszą zostać przeprowadzone oględziny drzewa pomnikowego. Działania te będą mieć długoterminowy pozytywny wpływ na liczebność zwierząt, różnorodność roślin, zachowanie spójności krajobrazu. Pośrednio wpłynie to także na jakość powietrza – pochłanianie nadmiaru dwutlenku węgla przez rośliny, na jakość gleb oraz zasoby i jakość wód powierzchniowych i podziemnych.

Na etapie realizacji działań przewidzianych w projekcie GPR, należy przestrzegać przepisów dotyczących ochrony gatunkowej (w tym w głównej mierze: zakazów niszczenia siedlisk i miejsc związanych z rozrodem gatunków chronionych, umyślnego zabijania, okaleczania lub chwytania oraz przypadkowego płoszenia i niepokojenia), określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408), rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380), rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409), a także określonych w ustawie o ochronie przyrody. Przed podjęciem prac należy przeprowadzić inwentaryzację pod kątem występowania chronionych gatunków płazów i gadów. W razie stwierdzenia występowania chronionych gatunków płazów i gadów termin i sposób wykonania prac należy dostosować do okresów ich migracji i rozrodu.

Gmina Ryczywół zlokalizowana jest w granicach trzech korytarzy ekologicznych: Lasy Nadnoteckie GKPNc-16, Lasy Nadnoteckie – Lasy Poznańskie GKPNc-16A oraz Puszcza Notecka GKPNc-18. Ponadto, na terenie Gminy Ryczywół znajduje się strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową (Obszar nr 11 Puszcza Notecka) wyznaczona na podstawie opracowania „Obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa wielkopolskiego” (Wylegała P., Kuźniak S., Dolata P., Poznań 2008). Jednak charakter planowanych w ramach GPR zadań świadczy o tym, że przedsięwzięcia te nie będą w żaden sposób oddziaływały na wyżej wymienione tereny. W ramach niniejszego dokumentu zaplanowane zostały zadania rewitalizacyjne, które przyczynią się do wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.

W celu uniknięcia nieumyślnego niszczenia siedlisk gatunków należy przed przystąpieniem do prac dokonać obserwacji lokalizacji inwestycji pod kątem występowania gatunków chronionych. Dla złagodzenia negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze należy unikać prowadzenia prac w okresie lęgowym oraz rozrodczym. W miarę posiadanych możliwości powinno się umożliwić ptakom gniazdowanie np. poprzez powieszenie budek lęgowych lub pozostawienie/stworzenie miejsc korzystnych do zakładania gniazd.

Wskazanych powyżej danych nie można jednak traktować jako wytycznych do obszarów koniecznych do wyłączenia z jakiegokolwiek zainwestowania. Zwraca się jedynie uwagę na tereny, które charakteryzują się dużą bioróżnorodnością i dlatego każde działanie w ich rejonie musi być dokładnie przeanalizowane pod kątem oddziaływań środowiskowych.

W trakcie realizacji inwestycji powinny być zastosowane odpowiednie, skuteczne rozwiązania zabezpieczające wykopy i studzienki przed dostawaniem się do nich zwierząt, szczególnie płazów, gadów i drobnych ssaków. Wskazane jest zasypywanie wykopów każdego dnia, w przypadku konieczności pozostawienia otwartego wykopu zostanie on zabezpieczony ogrodzeniem lub przykryty siatką tak, aby uniemożliwić wpadanie do niego drobnych zwierząt. W celu ograniczenia ryzyka związanego z bezpieczeństwem pracy oraz zabezpieczeniu przed możliwością uwięzienia zwierząt w wykopach przy większości prac Wykonawca powinien wykonywać dziennie tyle wykopów ile jest w stanie zasypać. Wykopy podlegające długotrwałemu odkryciu wykonywane w szczególnie trudnych warunkach gruntowo-wodnych można zabezpieczyć, np. poprzez zastosowanie płotków foliowych, a w przypadku długotrwałego odkrycia wykopów krat zabezpieczających wykop, umożliwiającą migrację zwierząt. Przed zasypaniem wykopów należy dokładnie sprawdzić jego dno i ściany pod kątem obecności w nich zwierząt i umożliwić ich ewakuację. Zaplecze budowy zlokalizowane będzie na wyznaczonych placach (przystosowanych do stacjonowania sprzętu), wyposażonych w urządzenia zabezpieczające przed szkodliwym oddziaływaniem na grunty i wody. Wszelkie prace związane z naprawą lub konserwacją sprzętu będą dokonywane poza terenem inwestycji. Roboty ziemne w pobliżu drzew i krzewów mogą być prowadzone wyłącznie w sposób najmniej szkodzący drzewom i krzewom. Warunki wykonywania prac ziemnych w pobliżu drzew uzależnione są od odległości i przebiegu projektowanego przedsięwzięcia w stosunku do istniejącego drzewostanu, jego wieku, gatunków i obwodu pni. Należy unikać manewrowania sprzętem ciężkim w pobliżu drzew, składowania materiałów ziemnych w obrębie koron i korzeni drzew, w obrębie korzeni zaniechać zagęszczania gruntu. Należy dokonać przywrócenia do stanu pierwotnego trawników, na których prowadzone będą ewentualne prace, w przypadku uszkodzeń korzeni lub gałęzi i pni należy zlecić specjalistycznej firmie usunięcie szkód, w celu niedopuszczenia do przesuszenia systemu korzeniowego, wykopy przy drzewach należy zasypywać w jak najkrótszym czasie. W przypadku prowadzenia robót w okresie wegetacyjnym, drzewa po zasypaniu wykopów należy obficie podlać, zaś w przypadku prowadzenia robót w okresie jesienno-zimowego spoczynku drzew, korzenie podczas wykopów należy owinąć jutą lub matami w celu ochrony przed niską temperaturą.

Działania przewidziane do realizacji w ramach GPR nie będą stanowiły zagrożenia dla gatunków roślin, zwierząt i siedlisk.

Działania GPR nie wpłyną na zakłócenie integralności i funkcjonowania ekosystemów obszarów chronionych. Na obecnym etapie rozpoznania nie przewiduje się niszczenia siedlisk

chronionych roślin, zwierząt i grzybów. Zachodzi konieczność wykonania inwentaryzacji chronionych gatunków w miejscu prowadzenia inwestycji, a w przypadku ich stwierdzenia konieczne jest przeniesienie gatunków lub ich siedlisk po uprzednim uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia w myśl art. 51 i 52 ustawy o ochronie przyrody.

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku nie planuje się zadań, które mogłyby wpłynąć negatywnie na cele ochrony obszarów chronionych występujących na terenie Gminy Ryczywół. Zaplanowane do realizacji zadania nie wpłyną negatywnie na liczebność i kondycję populacji, na niszę ekologiczną gatunku, siedliska przyrodnicze, fragmentację siedlisk, izolację siedlisk, zaburzenia funkcji pełnionych przez siedlisko.

Wszelkie przedsięwzięcia podejmowane w celu realizacji założeń GPR muszą uwzględniać właściwe prowadzenie prac infrastrukturalnych, aby w skali regionu nie powodować negatywnych zmian, w tym zmian stosunków wodnych, żyzności siedliska, warunków siedliskowych na obszarach chronionych położonych też poza terenem danej inwestycji (oddziaływania skumulowane i pośrednie).

Wszystkie plany i inwestycje, które nie będą wywierały istotnie negatywnego wpływu na obszary chronione, są dopuszczalne. Nawet w razie stwierdzenia znacząco negatywnego oddziaływania na obszary chronione nie wyklucza się w bezwzględny sposób możliwości zrealizowania przedsięwzięcia czy przyjęcia planu. Odpowiednie władze mogą zezwolić na takie przedsięwzięcie lub plan, jeśli realizuje on wymogi nadrzędnego interesu publicznego, a interes ten nie może być osiągnięty w inny sposób. Każde działanie, które powodowałoby znaczący negatywny wpływ musi uwzględniać konieczność przeprowadzenia działań kompensacyjnych lub przynajmniej działania mające zminimalizować to oddziaływanie. W takiej sytuacji konieczne jest jednak skompensowanie szkód poniesionych przez przyrodę, tak aby utrzymać spójność i integralność sieci (np. poprzez stworzenie w innym miejscu siedlisk dogodnych dla chronionych gatunków). Jeśli negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk lub gatunków priorytetowych, zgoda może być wydana tylko jeżeli nadrzędny interes publiczny wiąże się z ochroną zdrowia i życia ludzi, zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego albo uzyskaniem korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego. W innych, wyjątkowych przypadkach przed udzieleniem zgody, państwo członkowskie musi wystąpić o opinię do Komisji Europejskiej.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku, dla którego wykonywana jest prognoza oddziaływania na środowisko ma z zasady charakter proekologiczny. Nie zakłada się zatem realizacji przedsięwzięć, których skutkiem czy efektem byłoby występowanie znaczących negatywnych oddziaływań na wybrane komponenty środowiska, lub pogorszenie zasobów przyrodniczych, jako koszt rozwoju gospodarczego jednostki.

5.2. Zdrowie i bezpieczeństwo ludzi

Zaplanowane działania będą wpływały pozytywnie i długoterminowo na mieszkańców Gminy Ryczywół. Inwestycje polegające na budowie i przebudowie infrastruktury przyczynią się do poprawy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej na terenie Gminy. Przedsięwzięcia te wpłyną bezpośrednio na poprawę standardu życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności terenów inwestycyjnych oraz poprawy stanu zagospodarowania przestrzeni publicznych.

Ponadto zwiększy się również dostępność do obiektów użyteczności publicznej w związku z poprawą stanu technicznego bazy istniejącej oraz poprawa bezpieczeństwa życia i zdrowia mieszkańców. Powstaną także nowe możliwości do aktywnego spędzania wolnego czasu. Realizacja wskazanych działań nie tylko wzmocni atrakcyjność Gminy, ale także podniesie jakość życia mieszkańców. Działania termomodernizacyjne wpłyną pozytywnie na efektywność energetyczną budynków, zmniejszając tym samym konieczne koszty ich eksploatacji. Pomimo ewentualnych, krótkoterminowych, lokalnych uciążliwości na etapie realizacji planowanych zadań infrastrukturalnych, ich realizacja będzie mieć pozytywny wpływ na życie ludzi.

Obecnie na terenie Gminy nie planuje się inwestycji, które mogą doprowadzić do wystąpienia poważnej awarii, jednak nie można wykluczyć, że zamierzenia inwestycyjne nie ulegną zmianie. W tej sytuacji GPR, z braku potrzeby, nie określa ewentualnych, niezbędnych działań zapobiegawczych. Proponuje się natomiast, aby wzmożyć kontrolę transportu substancji niebezpiecznych przez teren Gminy, tak aby zapobiegać awariom.

Poprawa warunków środowiska wpłynie pozytywnie na krajobraz, walory turystyczne co wymiennie przełoży się na poprawę warunków życia oraz zdrowie ludzi.

Działania przewidziane do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dotyczą przede wszystkim poprawy stanu technicznego budynków oraz ich adaptacja na cele społeczne (w tym również termomodernizacja) oraz zagospodarowanie terenów celem utworzenia miejsca rekreacji i wypoczynku, co z kolei przyczyni się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Potencjalny, pośredni, negatywny wpływ działań obejmujących budowę nowych obiektów infrastruktury technicznej, związany ze wzrostem zapylenia powietrza i hałasem występującym na etapie budowy obiektów, będzie nieznaczny, lokalny i ustąpi wraz z zakończeniem realizacji inwestycji.

Ze względu na walory przyrodnicze Gminy jedną z coraz ważniejszych jej funkcji staje się turystyka i rekreacja. Jest to funkcja mająca wpływ na samopoczucie mieszkańców i ich zadowolenie z funkcjonowania na danym terenie, ale z drugiej strony mająca wpływ na środowisko przyrodnicze. Rozwój usług rekreacji powinien być zrównoważony i zharmonizowany ze środowiskiem przyrodniczym, ponieważ rekreacja rozwija się głównie w

oparciu o zasoby przyrodnicze. Każda forma zagospodarowania turystycznego oraz zaplanowanie wykorzystania konkretnych miejsc pod rekreację musi być szczegółowo ocenione pod kątem wpływu na środowisko. Obszary chronione są często narażone na wydeptywanie, niszczenie roślinności, co powoduje cofanie się lub zanikanie siedlisk, przebywanie turystów w niewłaściwych miejscach również może negatywnie wpływać na tereny cenne pod względem przyrodniczym, a położone w miejscach o największych walorach.

W ramach GPR zaplanowano szereg działań polegających na poprawie dostępności infrastrukturalnej i administracyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami (np. osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom starszym). W GPR wskazuje się na podejmowanie działań związanych ze zwiększeniem świadomości ekologicznej mieszkańców. Poprzez realizację zadania poprawią się warunki życia i zdrowia mieszkańców oraz stanu środowiska naturalnego.

Istniejące problemy społeczne związane z niskim poziomem zaangażowania mieszkańców w życie publiczne oraz niskim stopniem integracji społecznej stwarzają potrzebę tworzenia miejsc do spotkań i spędzania czasu wolnego, które stanowią będą przestrzenie interakcyjne. Miejsca również mogą i powinny być tożsamościowe, a zatem budzić w mieszkańcach skojarzenia, wspomnienia, pobudzać pamięć i kreatywność. Miejsca spotkań pozwalające wymienić poglądy, informacje i doświadczenia wspierają budowanie poczucia przynależności do swojego otoczenia. Dzięki temu można też przeciwdziałać obojętności wobec dóbr publicznych, bowiem dla mieszkańców stają się one prawdziwie wspólne, nie zaś niczyje. Działania, które mają na celu tworzenie nowych, bezpiecznych i przyjaznych przestrzeni dla mieszkańców, pomagają również zapobiegać nadmiernemu spożywaniu alkoholu i innych używek w tych miejscach. Zadbana przestrzeń przyczynia się do tego, że osoby korzystające z niej przestają tolerować nieodpowiednie zachowania, które mogły wcześniej występować.

W kontekście tworzenia nowych przestrzeni dla mieszkańców oraz promowania integracji społecznej, ważne jest dostosowanie oferty zajęć spędzania czasu wolnego do indywidualnych potrzeb mieszkańców, uwzględniając również osoby o szczególnych potrzebach. Obecnie coraz częściej obserwuje się, że mieszkańcy mają dostęp do ograniczonej i niewystarczająco zróżnicowanej oferty zajęć. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań, które zachęcą ludzi do aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności.

W Gminie zdiagnozowano wysoki udział osób ze szczególnymi potrzebami, dlatego proponuje się sukcesywnie dostosowywać infrastrukturę publiczną do ich potrzeb, zwłaszcza budynki użyteczności publicznej, a także budynek po dawnej szkole, tereny mleczarni czy budynek kościoła.

Odptyw młodych mieszkańców oraz problemy związane z ograniczonym rozwojem rynku pracy stanowią jeden z najistotniejszych problemów społeczno-gospodarczych Gminy. Jako działania

zaradczyc proponuje się zwiększenie współpracy wzajemnej, między przedsiębiorcami, a także władzami samorządowymi. Wspieranie tożsamości lokalnej, rozwój oferty edukacyjnej i kulturalnej mogą stanowić natomiast podstawę do tworzenia miejsca atrakcyjnego do zamieszkania również dla młodych pokoleń. W zakresie bezrobocia należy również rozwijać działalność podmiotów ekonomii społecznej, celem aktywizacji zawodowej mieszkańców oraz promocji włączenia społecznego. Rozwinięta oferta usług społecznych jest z kolei konieczna dla zabezpieczenia społeczności lokalnej przed następstwami zachodzących zmian w strukturze wieku.

W zakresie środowiskowym należy inicjować działalność edukacyjną pozwalającą na wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, nie tylko w wieku szkolnym. Ponadto, należy ukazywać i upowszechniać wiedzę na temat lokalnego środowiska przyrodniczego i jego walorów, budując wrażliwość społeczną w zakresie ekologii i dobrostanu fauny i flory.

Aby kształtować przestrzeń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, należy inicjować i implementować rozwiązania zgodne z zasadami ekologii (m.in. wykorzystywać OZE) oraz zasadami dostępności. W tym celu należy kontynuować promocję programów rządowych, regionalnych i lokalnych, a także aktywnie prowadzić edukację ekologiczną. Wśród inwestycji czynionych przez władze samorządowe należy z kolei stosować technologie wykorzystujące odnawialne źródła energii, ograniczając tym samym emisję zanieczyszczeń.

5.3. Wody powierzchniowe i podziemne

Na etapie robót budowlanych ścieki bytowe będą gromadzone w przenośnych kontenerach sanitarnych zlokalizowanych na zapleczu socjalnym. Będą one systematycznie wywożone i opróżniane zgodnie z obowiązującymi zasadami. W związku z powyższym nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na środowisko wodne.

Ekosystem, który obejmuje wszystkie żyjące organizmy (ludzi, rośliny, zwierzęta oraz mikroorganizmy) i ich naturalne siedliska (glebę, wodę, powietrze) potencjalnie może ulec degradacji z powodu nadużycia przez turystów i prowadzących działalność turystyczną. Istnieje wiele różnych dróg prowadzących do degradacji, włączając w nie zanieczyszczenia, hałas, zabrudzenia, niewłaściwy sposób odprowadzania ścieków czy zanieczyszczenie krajobrazu (drastyczna zmiana krajobrazu naturalnego wywołana budową ośrodków czy dróg). Proces degradacji gleb wskutek wydeptania rozpoczyna się od zmiany ich struktury mechanicznej, przesuszenia wierzchnich warstw, zmiany temperatury, wypłukania soli mineralnych. Dalszymi konsekwencjami bezpośrednich oddziaływań są m.in.: zmiana pojemności sorpcyjnej gleby, ograniczenie przepływu wody i obniżenie wilgotności gleby, co nieuchronnie prowadzi do erozji gleb. Zmiany właściwości gleby mają ogromny wpływ na szatę roślinną, ograniczając możliwości rozwoju warstwy korzeniowej roślin, a następnie powodują stopniowe niszczenie drzewostanu i przekształcenie całego ekosystemu. Duże zagrożenie dla zasobów wody

stanowią odpady wytwarzane zarówno przez organizatorów ruchu turystycznego, powstające w prowadzonych przez nich obiektach turystycznych, jak i pozostawiane przez samych turystów. Odpady dryfujące w wodzie i zanieczyszczenia płynne to bardzo poważny problem dla zwierząt i całego ekosystemu. Unoszone z prądem kawałki plastiku, nakrętki, torby foliowe, mogą być przyczyną śmierci zwierząt, które myślą je z pokarmem roślinnym lub zwierzęcym. Z kolei wodę zanieczyszczają wycieki benzyny lub ropy z łodzi wyposażonych w silniki, ale też ścieki z toalet. Obiekty produkują niebezpieczne ścieki i często zrzucają je jako nieoczyszczane, zawierające duże ilości związków azotu i fosforu, chlorków, substancji organicznych oraz bakterii. Tego typu zanieczyszczenia prowadzą do tak zwanego „zakwitu” wody, czyli eutrofizacji – procesu, który powoduje obniżenie dostępności tlenu dla organizmów żyjących w zanieczyszczonych zbiornikach. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na realizację działań, aby zminimalizować wpływ na środowisko przyrodnicze należy:

- zamontować odpowiednią ilość pojemników na odpady,
- prowadzić akcję i kampanie promocyjne zwiększające świadomość ekologiczną użytkowników,
- gromadzić ścieki w szczelnych pojemnikach aby ograniczyć przedostawanie się ich do środowiska.

Ponadto należy stwierdzić, że działania przewidziane w GPR nie spowodują znaczącego negatywnego oddziaływania na jednolite części wód. Obowiązujący obecnie zaktualizowany Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (PGW) został zatwierdzony przez Radę Ministrów i opublikowany w dniu 23 lutego 2023 r. w drodze rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. 2023 poz. 335). Przy ustalaniu celów środowiskowych dla JCWP brano pod uwagę aktualny stan JCWP w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem nie pogarszania ich stanu. Dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu/potencjału. Ponadto, ustalając cele uwzględniano także różnicę pomiędzy naturalnymi, a silnie zmienionymi oraz sztucznymi częściami wód. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego. W ramach przedmiotowego dokumentu nie zaplanowano jednak żadnych działań, które w jakikolwiek sposób mogłyby wpłynąć na stan jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

Ze środowiskiem wodnym powiązany jest także sektor energetyczny. Dlatego projekty związane z poprawą efektywności energetycznej, z popularyzacją oszczędzania energii oraz promowaniem odnawialnych źródeł energii, pośrednio pozytywnie będą wpływać na wody poprzez zmniejszenie ich poboru do celów chłodniczych przez sektor energetyczny. Pozytywny

wpływ na wody wykazują także działania zmniejszające zanieczyszczanie powietrza poprzez ograniczenie ich depozycji w wodach. Na redukcję zanieczyszczeń przedostających się do wód mają również wpływ niektóre z działań z zakresu rozbudowy i przebudowy infrastruktury drogowej regionu. Woda wykazuje cechy mobilności w środowisku, co za tym idzie poprawa stanu jakości powietrza wpływa na poprawę stanu jakości wody.

5.4. Powietrze i klimat

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku przewiduje realizację szeregu zadań. W trakcie prac budowlanych należy spodziewać się okresowych emisji pyłów i gazów, spowodowanych pracami budowlanymi i konstrukcyjno-montażowymi (wykopy, wzmożony ruch pojazdów itp.). Uciążliwości z nimi związane ustąpią po zakończeniu prac budowlanych.

Część działań przewidzianych w GPR ukierunkowana jest bezpośrednio lub pośrednio na poprawę jakości powietrza atmosferycznego oraz minimalizację emisji gazów cieplarnianych, a także przeciwdziałanie zmianom klimatu.

Szczególną rolę w tym zestawieniu pełnią projekty obejmujące termomodernizację budynków, montaż odnawialnych źródeł energii, modernizację oświetlenia oraz rozbudowę i regulację ścieżek. Pozwoli to na ograniczenie zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną dla potrzeb tych budynków, a co za tym idzie ograniczy niską emisję.

Pozytywny wpływ na jakość powietrza mają działania edukacyjne. Edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy, na tematy związane z emisją zanieczyszczeń, doprowadzi do zmniejszenia się ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza atmosferycznego. Podobny będzie efekt działań edukacyjnych związanych z popularyzacją OZE.

Realizacja zaplanowanych inwestycji w znacznym stopniu przyczyni się do poprawy jakości powietrza na obszarze, na którym zdiagnozowano występowanie przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 (strefa wielkopolska).

Szczególną rolę pełnią projekty obejmujące rozwój odnawialnych źródeł energii. Zaplanowane zadania mają na celu poprawę efektywności energetycznej procesów technologicznych i redukcję zużycia energii pierwotnej, co spowoduje zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych emitowanych w procesie wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej opartym na wykorzystaniu nieodnawialnych paliw kopalnych. Oddziaływanie zadania będzie pozytywne, długoterminowe, pośrednie na klimat, ponieważ przyczyni się do zmniejszenia efektu cieplarnianego oraz bezpośrednio na surowce naturalne, ponieważ spowoduje ograniczenie ich zużycia.

Wprowadzanie ustaleń GPR nie będzie negatywnie oddziaływać na klimat lokalny tych terenów, może jednak nieco je modyfikować, ze względu na rozwój zabudowy, rozwój obszarów leśnych, zielonych. Rozwój obszarów biologicznie czynnych wpływa na kształtowanie się specyficznych

topoklimatów, zmienia się wilgotność powietrza, a także wartość prędkości wiatru. Natomiast występowanie przeszkód w postaci zabudowy, powoduje problemy z nawietrzaniem i przewietrzaniem obszaru. Pozytywnie na klimat (podobnie jak na powietrze) wpłynie także promocja alternatywnych dla spalania źródeł energii, gdyż zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pośrednio wpływa na ograniczenie zmian klimatu. Poza tym rodzajem planowanych działań nie przewiduje się zmian klimatu lokalnego.

W związku jednak z szeroko rozwiniętymi pracami nad analizą działań inwestycyjnych, rozwojem gospodarczym na zmianę klimatu i adaptację do zmian klimatu, konieczne staje się zwrócenie uwagi na kompleksowe podejście nie tylko do inwestycji związanych z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń powietrza, rozwojem terenów czynnych biologicznie, ale do każdego rodzaju zainwestowania i rozwoju infrastruktury, przestrzeni i wynikających z tych działań długofalowych działań, jakie będą wynikać z adaptacji do zmian klimatu. Perspektywiczne zmiany klimatu i ich skutek mający swoje odzwierciedlenie w jakości powietrza mają swój wpływ na całą działalność przemysłową i sektor komunalny. Głównie należy zwrócić uwagę na sektor energetyczny, uwzględniając w szczególności prognozowane wahanie średniej temperatury. Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, jak i ciepłą, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii. W przyszłości będzie zachodzić konieczność intensyfikacji działań w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł produkcji energii na poziomie lokalnym, szczególnie na potrzeby ogrzewania i klimatyzacji (ze względu na coraz częstsze okresy upalne). Ze względu na przekroczenia emisji zanieczyszczeń i ich kumulację konieczne jest szersze stosowanie w nowym budownictwie źródeł ciepła opartych na innych nośnikach niż węgiel.

Adaptacja przestrzeni do warunków dużego wzrostu temperatury i jej wpływu na hałas to jedno z kolejnych wyzwań współczesnej gospodarki przestrzennej. Wysoka temperatura generuje rozwój i zwiększenie ilości urządzeń mających na celu minimalizację zagrożeń termicznych, czyli urządzeń klimatyzacyjnych i chłodniczych, co w zwartej zabudowie może generować nadmierną emisję hałasu.

Występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych, typu huragany czy intensywne burze, może doprowadzić do zwiększenia ryzyka uszkodzenia elektrowni wiatrowych, masztów telefonii komórkowej, linii elektroenergetycznych, a zatem ograniczenia w dostarczaniu energii do odbiorców. Zmiany klimatyczne będą miały swoje odzwierciedlenie w konieczności konserwacji infrastruktury mogącej emitować pola elektromagnetyczne i zapewnienia bezpieczeństwa jej funkcjonowania, w kontekście zamarzających i ulegających przerwaniu linii energetycznych w okresie zimowym).

Spodziewane ocieplenie się klimatu spowoduje migrację gatunków, w tym obcych inwazyjnych wraz z równoczesnym wycofywaniem się tych gatunków, które nie są przystosowane do wysokich temperatur i suszy latem, a dobrze znoszą ostre mrozy. W kontekście pojawiającego się zjawiska suszy wystąpi ograniczenie powierzchni terenów wodno-błotnych, w tym stopniowe wysychanie i zanik torfowisk, wilgotnych lasów i borów.

Wydłużony okres z dodatnimi temperaturami na jesieni z intensywnymi opadami rozmiękczającymi glebę w połączeniu z osłabieniem drzew przez choroby i szkodniki może dodatkowo zwiększać wrażliwość lasów na wiatry i sprzyjać zwiększaniu wiatrołomów. W warunkach oczekiwanych zmian klimatu, które przyczynią się do migracji i zmian zasięgów występowania poszczególnych gatunków, zachowanie drożności korytarzy ekologicznych postrzegane jest jako czynnik pozwalający łagodzić antropopresję. Sieci ekologiczne, stanowiąc mogą ważny element adaptacji do zmian klimatu. Zmianom klimatu wywołanym ocieplaniem się klimatu będą towarzyszyły zmiany, które powinny być uwzględniane w gospodarowaniu przestrzenią w kontekście mogącej się pojawić poważnej awarii lub nadzwyczajnego zagrożenia środowiska. Dotyczą one wielu aspektów o charakterze horyzontalnym, od gospodarki rolnej, leśnej i wodnej (niszczące susze, pożary, powodzie i podtopienia, itd.), przez przemysł i energetykę (zmiany technologii), bezpieczeństwo ludzi i mienia (ekspozycja na powodzie i podtopienia, osuwiska i pożary) po infrastrukturę (ekspozycja na nadmiar lub niedobór wód, wichury). Na możliwość wystąpienia poważnych awarii ma wpływ występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych, typu huragany czy intensywne burze co może doprowadzić do zwiększenia ryzyka uszkodzenia linii przesyłowych i dystrybucyjnych, a zatem ograniczenia w dostarczaniu energii do odbiorców.

Transformacja energetyczna w kierunku gospodarki zeroemisyjnej jest kluczowym elementem mającym na celu ograniczenie dalszych zmian klimatu i związanych z tym konsekwencjami.

W dokumencie zaplanowano następujące działania, które przyczynią się do poprawy jakości powietrza:

- Zgromadzenie kultury – w ramach działania zaplanowano następujące prace w obrębie budynku kościoła: remont lub odtworzenie stolarki drzwiowej i okiennej, wzmocnienie więźby dachowej oraz oczyszczania i poprawy mocowania lub wymiany pokrycia dachowego, instalacja ekologicznego źródła ogrzewania wraz z systemem grzewczym, termomodernizacja wnętrza budynku, poprzez nałożenie tynków ciepłochronnych, wymiana obróbek blacharskich,
- Mleczne zagłębienie – zaplanowano między innymi: poprawę efektywności energetycznej budynku oraz obniżenie jego emisyjności poprzez prace termomodernizacyjne, wymianę źródła ogrzewania na ekologiczne wraz z oceną możliwości montażu instalacji fotowoltaicznej i ewentualnym montażem, poprawę izolacji dachu budynku, wymianę obróbek blacharskich, wymianę lub uszczelnianie okien, drzwi i bram wjazdowych;
- Przystanek – Przesiadka – w ramach modułu I zaplanowano np. wymianę drzwi oraz okien;
- Nowa siedziba, nowa perspektywa – w ramach modułu I zaplanowano np. poprawę efektywności energetycznej budynku oraz obniżenie jego emisyjności poprzez prace termomodernizacyjne, wymianę źródła ogrzewania na ekologiczne wraz z oceną możliwości montażu instalacji fotowoltaicznej i ewentualnym montażem, poprawę

izolacji dachu budynku, wymianę obróbek blacharskich, wymianę lub uszczelnianie okien, drzwi.

5.5. Powierzchnia ziemi, krajobraz i gleby

W wyniku realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku nastąpi lokalne przekształcenie powierzchni ziemi oraz zmiana struktury. Wszelkie przekształcenia prowadzące do realizacji nowego zainwestowania wiążą się z trwałym oddziaływaniem na powierzchnię terenu.

Należy mieć na uwadze, że krajobraz jak i powierzchnia ziemi są elementami antropogeniczne przekształconymi, a więc realizacja działań zapisanych w dokumencie w głównej mierze dotyczyć będzie terenów już przekształconych.

Budowa nowych elementów infrastruktury oddziałuje w sposób znaczący na powierzchnię ziemi, ponieważ następuje zmiana ukształtowania terenu oraz zmniejsza się powierzchnia biologicznie czynna, zmianie ulegają stosunki gruntowo-wodne oraz sposób odpływu i retencjonowania wód opadowych i roztopowych.

Rozwój gospodarczy i społeczny Gminy musi być spójny z założeniami polityki przestrzennej oraz nie powodować negatywnych oddziaływań w przestrzeni. Gospodarowanie przestrzenią będzie oparte o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego stanowiące akty prawa miejscowego.

Nie przewiduje się możliwości powstania zasadniczych zmian czy przekroczeń określonych prawem parametrów i standardów jakości środowiska, naruszenia trwałości zasobów i ciągłości funkcji ekologicznych na dużą skalę, zagrożenia dla liczebności i bioróżnorodności gatunków, istotnych barier dla migracji, zagrożenia dla obszarów przyrodniczo cennych, w tym dla celu i przedmiotu ochrony obszarów chronionych oraz ich integralności w związku z opracowywaniem dokumentu.

Planowane zmiany użytkowania terenu polegać będą na przekształceniu części przestrzeni zielonej w zurbanizowaną. W miejscu powierzchni porośniętej roślinnością niską pojawią się obszary obiekty kubaturowe, elementy sieci infrastruktury technicznej. Przekształcenia w rzeźbie terenu będą miały charakter miejscowy. Wprowadzenie nowych elementów zainwestowania wiąże się ze zwiększonym poborem wody z sieci wodociągowej i wzrostem zużycia energii elektrycznej. Powstałe odpady oraz ścieki będą stanowić obciążenie dla środowiska w miejscu ich utylizacji.

Lokalny ład przestrzenny może zostać zaburzony remontami. Jest to jednak bardzo subiektywne odczucie. Właściwie przeprowadzone prace, projekty wkomponowane w lokalny krajobraz nie powinny negatywnie wpłynąć na wygląd estetyczny obszaru.

Przedmiotowy dokument jest zgodny również z rekomendacjami zawartymi a Audycie krajobrazowym województwa wielkopolskiego. Jak wskazano w rozdziale 2.2 niniejszej

prognozy, obszar Gminy Ryczywół jest położony w granicach krajobrazu priorytetowego pn. „Rejon Chlebowa”. Ustalenia projektu dokumentu są zgodne z wnioskami i rekomendacjami dotyczącymi kształtowania i ochrony krajobrazów priorytetowych. Realizowane inwestycje będą wykonywane zgodnie z rekomendacjami dotyczącymi kształtowania i ochrony krajobrazu, zawartymi w audycie. W audycie wskazano następujące zagrożenia dla krajobrazu priorytetowego:

1. obniżanie się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych – degradacja siedlisk zwłaszcza wilgotnych, zmiana stosunków wodnych,
2. przekształcanie i osuszanie mokradeł, torfowisk i łąk wilgotnych w wyniku melioracji odwadniających, niewłaściwej gospodarki wodnej – utrata bioróżnorodności, zmniejszanie możliwości retencyjnych obszaru,
3. presja rekreacyjno-turystyczna – wydeptywanie i niszczenie grobli, niszczenie siedlisk, wędkarstwo,
4. dopływ zanieczyszczeń obciążonych głównie związkami biogennymi (azotem i fosforem) z Kanału Ludomickiego, wpływający negatywnie na wzrost żyzności siedlisk,
5. nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa (niedostateczny poziom skanalizowania wsi – Lipa-Bagna, Lipka, Bębniak).

Jedno z działań realizowanych w ramach projektu dokumentu to przedsięwzięcie zintegrowane 1 - „Fabryka nauki”, którego celem jest przekształcenie silnie zdegradowanego obiektu przemysłowego w lokalne centrum, którego działalność skupiona zostanie wokół zagadnień ekologicznych, popularnonaukowych, naukowych i kulturalnych. Działalność obiektu ma również zwrócić uwagę mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz osób odwiedzających na unikatowość środowiska przyrodniczego na tym obszarze oraz umożliwić nawiązanie współpracy z jednostkami naukowymi, celem dalszego poznania torfowisk. W ramach projektu przeprowadzone zostaną kompleksowe prace, mające na celu przywrócenie do użytkowania budynku dawnej Fabryki Torfu: zarówno hali produkcyjnej jak i pomieszczeń socjalnych. Zagospodarowany zostanie również teren po dawnej gorzelni. Obszar torfowisk w Chlebowie stanie się głównym centrum rekreacyjno-wypoczynkowym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, pobudzając aktywność gospodarczą Chlebowa i zwiększając jego atrakcyjność osiedleńczą. Podczas realizacji inwestycji należy zatem w szczególny sposób zachować ostrożność podczas realizacji działań budowlanych, aby nie spowodować degradacji krajobrazu priorytetowego. W rozdziale 5.1 prognozy wskazano działania, które należy podjąć, aby uniknąć degradacji środowiska oraz krajobrazu. Należy również wskazać, że wszelkie inwestycje zaplanowane w ramach dokumentu będą realizowane zgodnie z przepisami prawa, przy zastosowaniu technologii prac przyjaznej środowisku, aby uniknąć niekorzystnych zmian w krajobrazie.

Szczególnie ważnym elementem jest ochrona krajobrazu w myśl ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774). W myśl powyższego dokumentu należy dążyć do takiego ustalania lokalizacji,

aby ograniczyć do minimum negatywny wpływ nie tylko na zdrowie ludzi, ale także na krajobraz przyrodniczy i kulturowy. Szczegóły lokalizacji tego typu obiektów ustalane będą w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Oddziaływanie przyjętych w GPR rozwiązań na krajobraz w aspekcie środowiskowym opiera się na ocenie stopnia naturalności krajobrazu, jego struktury i zniekształceń. Krajobraz, jako komponent wielu czynników, ulega przemianom pod wpływem naturalnych procesów zachodzących w środowisku biotycznym i abiotycznym oraz oddziaływań antropogenicznych. Działalność człowieka jest czynnikiem, który najsilniej ingeruje w struktury przyrodnicze, a więc i krajobraz. Zmiany użytkowania terenów doprowadzają do poważnych i nieodwracalnych przekształceń krajobrazu. Założenia ochrony krajobrazu wynikają z Europejskiej Konwencji Krajobrazowej (Dz. U. z 2006 r., nr 14, poz. 98), która wskazuje na potrzebę ochrony krajobrazu oraz konieczność prowadzenia działań na rzecz zachowania i utrzymania ważnych lub charakterystycznych cech krajobrazu. Stąd też wszystkie działania inwestycyjne powinny uwzględniać lokalne warunki krajobrazowe, tak aby ukierunkowywać i harmonizować rozwój przestrzenny i gospodarczy ze specyfiką terenu Gminy. Zmiany gospodarcze i społeczne, a także środowiskowe to nakładające się na siebie czynniki, których nie da się niekiedy uniknąć, ale powinno się je ograniczyć w stosunku do negatywnego oddziaływania na krajobraz.

Dzięki planowanym działaniom znacznie poprawi się krajobraz obszaru, który zdecydowanie zyska na wartości. Zachowane zostaną jednak dotychczasowe, charakterystyczne cechy krajobrazu Gminy Ryczywół. Dodatkowo znaczna część działań dotyczy obiektów umieszczonych pod powierzchnią ziemi, a wszelkie powstałe z tym niegodności zostaną natychmiastowo usunięte, nie powodując zmian w krajobrazie. Teren, na którym zadanie będzie realizowane zostanie uporządkowany. Realizacja zaplanowanych działań nie będzie zakłócała postanowień Europejskiej Konwencji Krajobrazowej. Wśród wszystkich kierunków zaplanowanych w GPR należy wskazać takie, dzięki którym znacznie poprawi się krajobraz gminy. Należą do nich m.in.:

- Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych,
- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewitalizacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych,
- Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku,
- Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego.

Przy wykonywaniu prac ziemnych, w czasie pracy maszyn budowlanych nastąpi silne przekształcenie gleb w pasie technicznym robót budowlanych, obejmujące:

- usunięcie wierzchniej warstwy humusowej (o znacznej zawartości próchnicy) staje się to często przyczyną zniszczenia głębiej leżących warstw geologicznych;

- zniekształcenie struktury gleby wskutek jej zagęszczania i ugniatania, spowodowanego pracą ciężkiego sprzętu zmechanizowanego; prace te mogą spowodować poprzez ugniatanie części stałych gleby, zmniejszenie jej porowatości i usunięcie głązów (powietrza glebowego);
- lokalne przesuszenie lub zawodnienie gleb spowodowanych zaburzeniem stosunków wodnych przy wykonywaniu wykopów lub w czasie ich odwadniania;
- zanieczyszczenie gruntu substancjami ropopochodnymi w wyniku wycieków z maszyn drogowych i taboru samochodowego;
- narażenie zwałowanej ziemi na przesuszenie, przemarznięcie i inne wpływy środowiska zależnie od warunków pogodowych.

Bezpośrednie oddziaływanie w czasie realizacji inwestycji na powierzchnię ziemi i glebę będzie lokalne i ograniczy się praktycznie do pasa o wielkości kilku metrów.

5.6. Klimat akustyczny

Podczas prac budowlanych i modernizacyjnych obiektów użyteczności publicznej, infrastruktury sportowej, kulturalnej i komunalnej, może wystąpić krótkoterminowe zwiększenie się poziom hałasu, a także pojawić się mogą wibracje i drgania. Zmiany te będą miały jednak charakter przejściowy i krótkotrwały.

Określając przewidywane znaczące oddziaływania na klimat akustyczny, należy zwrócić uwagę głównie na przebiegające przez jednostkę ciągi komunikacyjne, gdyż klimat akustyczny na tym terenie kształtują przede wszystkim źródła komunikacyjne - głównie trasy ruchu samochodowego. Głównym powodem uciążliwej emisji hałasu, ogólnie, obok stosunkowo wysokiego natężenia ruchu pojazdów, jest wysoki udział w potoku ruchu pojazdów ciężkich, który w szczególności negatywnie oddziałuje na terenach zwartej zabudowy miejscowości.

Uciążliwość ze strony zakładów produkcyjnych czy usługowych może wynikać z braku zachowania standardów i dopuszczalnych norm, odpowiedzialność za negatywne oddziaływania należy przede wszystkim do użytkowników urządzeń, instalacji będących źródłami hałasu. Źródła te nie mogą powodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający ma tytuł prawny.

Projekt GPR przewiduje podejmowanie działań, które będą wpływały na środowisko. Działania te, to przede wszystkim działania inwestycyjne, które będą ingerować w środowisko głównie na etapie ich realizacji, powodując przejściowe uciążliwości. W wyniku realizacji ustaleń GPR na terenach, na których wprowadzone zostanie nowe zainwestowanie, dojdzie do przekształceń w środowisku, typowych dla terenów nowych inwestycji w zakresie powierzchni biologicznie czynnych, roślinności, krajobrazu, zagrożeń hałasem. Jednocześnie ustalenia GPR porządkują zasady zagospodarowania na tym terenie, wprowadzając szereg zapisów, których celem jest ograniczenie przekształceń środowiska przyrodniczego. Ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko, na etapie realizacji poszczególnych zadań leży w gestii

wykonawców i dotyczy sprzętu (hałas, emisja spalin), organizacji prac (unikanie prac będących źródłem hałasu w porze nocnej).

Analiza działań zaplanowanych w GPR pozwoliła stwierdzić, że nie przewiduje się znaczącego oddziaływania na pogorszenie stanu klimatu akustycznego. Krótkotrwałe negatywne oddziaływania mogą pojawić się jedynie na etapie realizacji inwestycji. Jednak w konsekwencji prowadzonych prac osiągnięta zostanie trwała poprawa jakości klimatu akustycznego.

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku nie zaplanowano kierunków działań, które mogłyby przyczynić się do emisji pól elektromagnetycznych.

5.7. Zasoby naturalne

Realizacja wskazanych działań w ramach niniejszego obszaru będzie miała w większości pozytywny wpływ na zasoby naturalne Gminy. Nastąpi poprawa stanu środowiska naturalnego, a tym samym warunków i jakości życia. W ramach planowanych działań nie planuje się realizacji jakichkolwiek zadań lub wytworzenia infrastruktury, które mogłyby negatywnie wpływać na stan zasobów naturalnych. Odstąpienie od realizacji założeń GPR byłoby utratą szansy na realizację działań sprzyjających rozwojowi gospodarki niskoemisyjnej i gospodarki o obiegu zamkniętym. Wynika to z tego, że w wyniku realizacji kierunków wskazanych w projekcie GPR możliwe będzie:

- 1) zmniejszenie zapotrzebowania na nieodnawialne surowce energetyczne i mineralne,
- 2) wspieranie projektów z dziedziny gospodarki o obiegu zamkniętym,
- 3) wspieranie projektów związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

5.8. Zabytki i dobra materialne

W ramach dokumentu nie przewidziano negatywnego oddziaływania na zabytki i dobra materialne. Działania wyznaczone w projekcie GPR w większości mają charakter neutralny lub pozytywny i odnoszą się także do obszarów zidentyfikowanych jako zdegradowane i wymagających pilnych działań rewitalizacyjnych odnoszących się zarówno do sfery społecznej, przestrzennej jak i gospodarczej. Wynika z tego, że wszelkie działania realizowane w oparciu o te wytyczne będą miały wpływ na ogólną poprawę stanu i jakości dóbr materialnych i dóbr kultury.

Oczywiste pozytywne oddziaływanie będą miały projekty bezpośrednio ukierunkowane na ochronę i popularyzację dziedzictwa kulturowego Gminy Ryczywół, a także tworzenie poczucia wspólnoty i tożsamości lokalnej, dbanie o lokalne dziedzictwo historyczne i tradycje.

Jednym z problemów zdiagnozowanym na obszarze rewitalizacji jest degradacja miejsc ogólnodostępnych oraz zły stan techniczny budynków publicznych. Aby poradzić sobie z tym

wyzwaniem, sugeruje się przeprowadzenie prac remontowych i modernizacyjnych, które przywrócą tym obiektom ich pierwotny stan. Jednocześnie warto zastosować podejście projektowe, które uwzględni potrzeby różnych grup społecznych, aby zniwelować ryzyko wykluczenia społecznego. Działania te pomogą przywrócić życie i funkcjonalność tym przestrzeniom, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Z uwagi na występowanie wielu obiektów zabytkowych na obszarze rewitalizacji, należy każdorazowo stosować przepisy odrębne dotyczące ich ochrony, a w przypadku prowadzenia robót budowlanych przy obiektach lub na obszarach wpisanych do rejestru zabytków uzyskać pozwolenie konserwatorskie (art. 36 pkt. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1292).

5.9. Oddziaływania skumulowane

Oddziaływania skumulowane są definiowane jako zmiany w środowisku, wywołane wpływem danego rodzaju działalności, w połączeniu z innymi przeszłymi, obecnymi lub realnymi przyszłymi działaniami⁵. W związku z tym oddziaływanie na środowisko, należy rozpatrywać nie tylko w kontekście poszczególnych jego komponentów, ale także w kontekście środowiska jako całości, biorąc pod uwagę sumę oddziaływujących na nie jednocześnie czynników. Kumulacja oddziaływań następuje w wyniku jednoczesnego oddziaływania kilku czynników lub różnych działań oraz kumulacji oddziaływań skutków w czasie.

Analiza potencjalnego oddziaływania skumulowanego wskazuje, że niebezpieczna jest kumulacja oddziaływania przede wszystkim następujących kierunków działań:

- Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych,
- Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji,
- Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej,
- Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku.

W przypadku realizacji obu kierunków w tych samych lub sąsiadujących ze sobą obszarach należy tak zaplanować inwestycje aby były realizowane w tym samym lub następującym po sobie czasie. Pozwoli to uniknięcia np. wjeżdżania ciężkim sprzętem dwa razy w ten sam teren. Nie może być tak, że realizacja jednego z tych kierunków, będzie degradowała powierzchnię ziemi już uporządkowaną po realizacji innego z ww. kierunków. Ponadto, duże znaczenie ma unikanie lokalizacji tego rodzaju inwestycji zarówno na obszarach, jak i w sąsiedztwie obszarów o najlepszych glebach. Ważne jest też prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami w czasie realizacji oraz eksploatacji inwestycji.

⁵ Gerlée A., Kaim K. (2011), *Metody oceny oddziaływań skumulowanych w procedurze OOS – wybrane zagadnienia*, „Czasopismo Techniczne. Architektura”, nr 108(6-A), s. 107-111

Ponadto, termin i sposób wykonania prac należy dostosować do okresów lęgowych, rozrodczych i hibernacji. Wykonywane prace muszą być poprzedzone szczegółową inwentaryzacją przyrodniczą.

Skumulowane oddziaływania planowanych inwestycji nie powinny powodować znaczących niekorzystnych oddziaływań w środowisku. Kumulacja oddziaływań w środowisku związana będzie przede wszystkim ze wzmocnieniem działań budowlanych i związanych z tym procesem oddziaływań.

Uporządkowanie terenu z ukierunkowaniem przyrostu zabudowy, określenie zasad kształtowania nowego zainwestowania wykorzystującego walory kulturowe i przyrodnicze terenu inwestycji i terenów sąsiednich spowoduje podniesienie rangi obszaru.

Na tą chwilę przewiduje się, że zakres i skala planowanych w GPR inwestycji nie powoduje ryzyka skumulowania oddziaływań – realizacja zadań będzie rozłożona w czasie, także ze względu na ograniczone środki finansowe.

Realizacja zadań, w wyniku których nastąpi zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i ich prekursorów wpłynie pozytywnie na łagodzenie zmian klimatu. Nie przewiduje się również negatywnego oddziaływania zadań na różnorodność biologiczną. W wyniku realizacji zadań ujętych w GPR siedliska występujące na analizowanym obszarze oraz objęte ochroną gatunki flory i fauny nie zostaną poddane negatywnym oddziaływaniom.

Inwestycje będą prowadzone przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa i minimalizacji uciążliwości ich prowadzenia. W celu uniknięcia uciążliwości związanych z oddziaływaniami skumulowanymi należy dokładnie zaplanować harmonogram prac oraz na bieżąco informować interesantów z określonym wyprzedzeniem o zamiarze i harmonogramie prowadzenia prac budowlanych. Zaplanowanie zadania nie będą oddziaływały w sposób skumulowany na środowisko.

Jednocześnie należy podkreślić, iż w niektórych sytuacjach korzystne dla poszczególnych komponentów środowiska oraz dla ludzi jest łączenie realizacji niektórych przedsięwzięć. Pozwoli to na zmniejszenie negatywnego oddziaływania w trakcie prowadzonych prac (skrócenie okresu uciążliwości).

6. Przewidywane rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko wynikających z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Większość z wyznaczonych działań zakłada poprawę stanu środowiska oraz warunków życia mieszkańców analizowanego obszaru. Zaplanowane do realizacji działania cechuje uwzględnienie aspektów środowiskowych oraz wspieranie idei zrównoważonego rozwoju. W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji nie przewidziano kierunków działań ani inwestycji, które mogłyby negatywnie oddziaływać na środowisko. Realizacja przede wszystkim działań o charakterze infrastrukturalnym może czasowo negatywnie wpływać na środowisko, co wiąże się z prowadzeniem robót budowlanych. Jednakże oddziaływania te będą miały charakter odwracalny i będą występowały krótkoterminowo.

Możliwe negatywne oddziaływanie inwestycji na środowisko można ograniczyć poprzez podjęcie wszelkich możliwych działań łagodzących, zapobiegających już na etapie planowania negatywnym oddziaływaniom na środowisko. Poniższej przedstawiono propozycje działań łagodzących dla poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego.

Tabela 14. Propozycje możliwych sposobów ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko

ELEMENT ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	PROPOZYCJE DZIAŁAŃ ŁAGODZĄCYCH
Różnorodność biologiczna/rośliny /zwierzęta	<ul style="list-style-type: none"> ➤ inwentaryzacja przyrodnicza pod kątem występowania ptaków czy innych zwierząt oraz cennych gatunków roślin, szczególnie objętych ochroną; przeprowadzanie wszelkich prac poza okresem lęgowym ptaków czy okresem godowym innych zwierząt; ➤ zapewnienie stałego monitorowania wpływu inwestycji na różnorodność biologiczną, faunę i florę; ➤ wprowadzenie dodatkowych nasadzeń drzew i zieleni urządzonej (gatunków rodzimych) w celu ewentualnej kompensacji przyrodniczej,
Ludzie	<ul style="list-style-type: none"> ➤ oznakowanie obszarów w miejscach prowadzenia robót budowlanych; ➤ realizacja robót zgodnie z zasadami BHP i PPOŻ; ➤ wykorzystywanie wyłącznie sprawnych maszyn i urządzeń; ➤ wykonywanie działań inwestycyjnych tylko w dozwolonych godzinach w celu minimalizacji emisji zanieczyszczeń i uciążliwego hałasu; ➤ stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych; ➤ stosowanie roślinności izolacyjnej.
Woda	<ul style="list-style-type: none"> ➤ odpowiednie zabezpieczenia terenów przed przedostaniem się niepożądanych substancji do wód dbałość o szczelność zbiorników paliw w maszynach wykorzystywanych podczas prac; ➤ zachowanie szczególnej ostrożności podczas prowadzenia prac w bezpośrednim sąsiedztwie rzek czy zbiorników wodnych;

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zapewnienie pracownikom dostępu do przenośnych toalet; ➤ ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych np. poprzez stosowanie materiałów przepuszczalnych do budowy parkingów, ciągów pieszych i rowerowych;
Powietrze	<ul style="list-style-type: none"> ➤ tworzenie pasów zieleni izolacyjnej; ➤ propagowanie alternatywnych form transportu (ruch pieszy, rowerowy, komunikacja zbiorowa); ➤ przeprowadzanie termomodernizacji budynków na terenie Gminy; ➤ promowanie odnawialnych źródeł energii;
Powierzchnia ziemi	<ul style="list-style-type: none"> ➤ odpowiednie przechowywanie/składowanie materiałów budowlanych; kontrolowanie szczelności zbiorników paliwowych w pojazdach wykorzystywanych przy pracach; ➤ odpowiednie składowanie odpadów powstałych podczas pracy;
Krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> ➤ tworzenie miejsc z zielenią urządzoną;
Klimat	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stosowanie nasadzeń drzew i krzewów oraz zieleni urządzonej; ➤ dbałość o przestrzeganie zasad ochrony środowiska naturalnego; ➤ promowanie niezmotoryzowanych form transportu;
Zabytki i dobra materialne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ odpowiednie planowanie realizacji projektów, tak by nie zakłócić istniejącego układu przestrzeni publicznej; ➤ szczegółowe uzgadnianie przeprowadzania działań inwestycyjnych w obiektach o szczególnym znaczeniu historycznym lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie;
Obszary objęte ochroną, w tym Obszary Natura 2000	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przestrzeganie przepisów ochrony przyrody na tych terenach i ustanowionych planów zadań ochronnych; ➤ wzmocnienie kontroli realizacji danego przedsięwzięcia, szczególnie w zakresie możliwego wpływu na stan środowiska; ➤ uwzględnienie okresów lęgowych i rozrodczych ptaków, nietoperzy i zwierząt; ➤ prawidłowe zabezpieczenia terenów prowadzenia inwestycji oraz pracujących, maszyn i urządzeń; ➤ selektywne gromadzenie wszelkich powstających odpadów; ➤ systematyczne prowadzenie prac porządkowych.

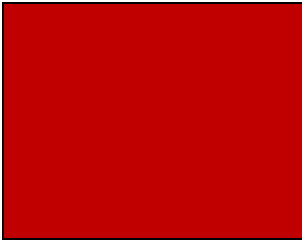
Źródło: opracowanie własne

W przypadku, gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji, tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

Potencjalne negatywne oddziaływanie na środowisko zaplanowanych w GPR działań można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, ponieważ skala wywoływanych przez nie oddziaływań środowiskowych zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko. W poniższej tabeli zestawiono zadania, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na poszczególne elementy środowiska i ludzi oraz przedstawiono sposoby zapobiegania, ograniczania i kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań.

Tabela 15. Sposoby zapobiegania, ograniczania i kompensacji potencjalnych negatywnych oddziaływań zaplanowanych działań w ramach GPR

ZADANIA ZAPLANOWANE W GPR	SPOSOBY ZAPOBIEGANIA, OGRANICZANIA I KOMPENSACJI NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ
<p>Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji</p> <p>Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ racjonalna gospodarka materiałami i minimalizacja powstawania odpadów, ➤ sprawne przeprowadzenie prac, ➤ stosowanie sprzętu, który powoduje jak najmniejsze zanieczyszczenie środowiska ➤ przeprowadzenie monitoringu ornitologicznego i chiropterologicznego, ➤ zastosowanie powłoki antyrefleksyjnej na panelach fotowoltaicznych, która ma za zadanie niwelowanie efektu odbicia promieni słonecznych oraz poprawia ich pochłanianie, zwiększając wydajność urządzenia; powłoka minimalizuje ewentualny efekt oślepiania ptaków oraz mylenia powierzchni paneli jako powierzchni wody, co może powodować kolizje ptaków z panelami, ➤ wybranie właściwego projektu uwzględniającego potrzeb ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak również na etapie eksploatacji każdej inwestycji, ➤ prowadzenie prac tylko w porze dziennej, ➤ zminimalizowaniu ryzyka awarii poprzez stosowanie sprawdzonych rozwiązań i nowoczesnego sprzętu, ➤ wykonanie inwentaryzacji pod kątem występowanie ptaków i nietoperzy w elewacji, na strychu lub w dachu budynku, ➤ wykonywanie termomodernizacji poza okresem lęgowym, ➤ stworzenie siedlisk zastępczych (np. budki lęgowe, skrzynki dla nietoperzy), ➤ uwzględnienie ochrony krajobrazu podczas realizacji inwestycji
<p>Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ racjonalna gospodarka materiałami i minimalizacja powstawania odpadów, ➤ sprawne przeprowadzenie prac, ➤ stosowanie sprzętu, który powoduje jak najmniejsze zanieczyszczenie środowiska, ➤ wybranie właściwego projektu uwzględniającego potrzeb ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak również na etapie eksploatacji każdej inwestycji, ➤ prowadzenie prac tylko w porze dziennej, ➤ zminimalizowaniu ryzyka awarii poprzez stosowanie sprawdzonych rozwiązań i nowoczesnego sprzętu, ➤ ponowne wykorzystanie usuniętych mas ziemi i warstwy humusu, ➤ w przypadku kolizji z terenami zieleni, niezbędne jest zabezpieczenie drzew wraz z ich bryłą korzeniową w pobliżu której prowadzone są prace, ➤ kompensacja przyrodnicza – nasadzenia rodzimych gatunków drzew i krzewów, ➤ uwzględnienie ochrony krajobrazu podczas realizacji inwestycji, ➤ wcześniejsza inwentaryzacja przyrodnicza miejsc planowanych prac, ➤ ograniczenie do minimum strefy bezpośredniej ingerencji w środowisko, ➤ odtwarzanie siedlisk w miejscach zastępczych.
<p>Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ racjonalna gospodarka materiałami i minimalizacja powstawania odpadów, ➤ sprawne przeprowadzenie prac, ➤ stosowanie sprzętu, który powoduje jak najmniejsze zanieczyszczenie środowiska, ➤ wybranie właściwego projektu uwzględniającego potrzeb ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak również na etapie eksploatacji każdej inwestycji,

-
- prowadzenie prac tylko w porze dziennej,
 - zminimalizowaniu ryzyka awarii poprzez stosowanie sprawdzonych rozwiązań i nowoczesnego sprzętu,
 - ponowne wykorzystanie usuniętych mas ziemi i warstwy humusu,
 - w przypadku kolizji z terenami zieleni, niezbędne jest zabezpieczenie drzew wraz z ich bryłą korzeniową w pobliżu której prowadzone są prace,
 - uwzględnienie ochrony krajobrazu podczas realizacji inwestycji.

Źródło: opracowanie własne

7. Możliwe zmiany w przypadku braku realizacji założeń GPR

W przypadku braku realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku, przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić pogorszenie stanu środowiska. Brak realizacji założeń tego dokumentu najprawdopodobniej przyczyniać się będzie do utrwalania i występowania negatywnych tendencji w zakresie korzystania ze środowiska. Potencjalne zmiany aktualnego stanu środowiska zależą od:

- czasu,
- nakładów finansowych, jakimi dysponują: budżet państwa, samorzady i podmioty gospodarcze,
- aktywności w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych w tym dotacji z UE, przeznaczanych na cele rozwojowe infrastruktury i ochronę środowiska.

Brak realizacji założeń GPR przyczyniać się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku, zwłaszcza w zakresie: jakości wód podziemnych i powierzchniowych, jakości powietrza, terenów pozostających pod presją szkodliwego oddziaływania ruchu komunikacyjnego, zagrożenia dla obszarów objętych ochroną prawną.

Nie bez znaczenia są również oddziaływania inne niż środowiskowe, choć jednak mające wpływ na stan ochrony środowiska w sposób pośredni. Przewiduje się, iż w przypadku braku realizacji omawianego dokumentu może dojść do następujących skutków:

- niezgodność z przepisami krajowymi i międzynarodowymi, skutkująca, m.in. konsekwencjami finansowymi,
- konieczność ponoszenia wysokich (i stale wzrastających) opłat za korzystanie ze środowiska,
- uniknięcie zysków możliwych do osiągnięcia w wyniku stosowania nowoczesnych i odnawialnych technologii,
- dalsze pobłażliwe traktowanie obowiązujących przepisów o ochronie środowiska,
- postępujący zanik świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Ocenia się, że w wariantcie braku realizacji ustaleń GPR, w szczególności dotyczących określenia kierunków ochrony cennych zasobów przyrodniczych oraz kierunków rozwoju infrastruktury technicznej, poprawa stanu środowiska oraz utrzymanie i ochrona walorów przyrodniczych byłaby trudna do realizacji. Zaniechanie realizacji zapisów dokumentu, w odniesieniu do zaniechania realizacji planowanych inwestycji spowoduje dalszy rozwój i miejscowe zanieczyszczanie środowiska, co najmniej na poziomie takim, jaki to ma miejsce obecnie.

O ile w efekcie długofalowym planowane działania mają na celu poprawę stanu środowiska, to w skali krótkoterminowej mogą zachodzić pewne negatywne oddziaływania i uciążliwości związane z realizacją inwestycji, które mogą w pewnym stopniu pogarszać stan środowiska w stosunku do jego stanu obecnego, przed realizacją zapisów GPR (dotyczy to prowadzenia robót

budowlanych). Mając jednak na uwadze efekt ekologiczny planowanych działań, ocenia się, że brak realizacji zapisów GPR spowoduje pogorszenie lub co najmniej utrzymywanie się stanu środowiska na obecnym poziomie, co w niektórych przypadkach oznacza utrzymywanie się stanu środowiska i jakości poszczególnych komponentów na niskim poziomie.

Zaniechanie realizacji założeń „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku” tj. zaplanowanych działań wypracowanych w ramach projektów i programów, a także zaplanowanych inwestycji, mogłoby przyczynić się do zakłócenia dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Ryczywół oraz wywołać niekorzystne zmiany środowiska przyrodniczego m.in.:

- pogorszenie klimatu akustycznego Gminy;
- pogorszenie stanu infrastruktury technicznej na terenie Gminy;
- wykluczenie społeczne mieszkańców oraz wpadanie w ubóstwo;
- zwiększenie ryzyka zachorowań na choroby układu oddechowego i nowotworowe, związane z brakiem działań ograniczających niską emisję;
- pogorszenie stanu jakości powietrza atmosferycznego na analizowanym obszarze;
- zmniejszenie poziomu bioróżnorodności;
- zwiększenie udziału terenów zdegradowanych, zdewastowanych z postępującą degradacją środowiska;
- dewastację terenów zielonych czy miejsc o szczególnym znaczeniu przyrodniczym, na skutek braku oznaczeń takich miejsc, brak ochrony wspomnianych terenów;
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców przyczyniająca się do degradacji środowiska;
- powstanie zanieczyszczeń powierzchni ziemi;
- pogorszenie stanu budynków, które pełnią istotne funkcje dla mieszkańców Gminy;
- pogorszenie estetyki krajobrazu.

Zaniechanie realizacji działań na poziomie ogólnokrajowym, może również skutkować niekontrolowanym wzrostem zanieczyszczenia środowiska, ograniczeniem terenów rekreacyjnych oraz degradacją walorów krajobrazowych. Związane jest to z pośrednim, bądź bezpośrednim wpływem braku realizacji działań na poszczególne komponenty środowiska takie jak woda, gleby czy powietrze, które stanowią integralną sferę życia ludzi.

Brak realizacji zaplanowanych działań będzie negatywnie wpływać na wszystkie komponenty środowiska. Należy mieć na uwadze fakt, że negatywne oddziaływanie inwestycji na środowisko może wystąpić wyłącznie na etapie prowadzenia robót budowlanych. Na etapie użytkowania nowopowstałej lub zmodernizowanej infrastruktury należy spodziewać się pozytywnych oddziaływań na środowisko.

8. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112) podczas stwierdzenia możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji założeń zawartych w projektach polityk, strategii, planów lub programów, przeprowadza się postępowanie w zakresie możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Gmina Ryczywół zlokalizowana jest w odległości ponad 200 km od najbliższej granicy. Ze względu na charakter i specyfikę kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych w ramach niniejszego dokumentu nie przewiduje się wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko.

9. Napotkane trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

W trakcie sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko dla Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku nie napotkano na istotne trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, które uniemożliwiłyby jej opracowanie. W skonstruowaniu w pełni rzetelnej prognozy przeszkadzały pewne braki informacji na temat konkretnych sposobów realizacji (np. szczegóły dotyczące parametrów technicznych planowanych zadań). Ponadto, GPR powstał w oparciu o współczesną wiedzę na temat wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy oraz w oparciu o współczesną wiedzę na temat organizacji, metod, technik, technologii, materiałów wykorzystywanych przy realizacji przedsięwzięć z zakresu rozwoju lokalnego oraz procesów inwestycyjnych.

Biorąc powyższe pod uwagę, posłużono się informacjami dotyczącymi inwestycji o podobnym charakterze i skali. Ocena oddziaływania na środowiska ma charakter prognostyczny, wskazuje możliwe do wystąpienia oddziaływania, uwzględniając różne warianty realizacji przedsięwzięcia – najbardziej niekorzystne dla środowiska.

10. Rekomendacje i wnioski do ostatecznej wersji dokumentu

Podczas tworzenia ostatecznej wersji dokumentu należy uwzględnić następujące elementy:

- wszystkie zaplanowane zadania powinny być zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju i celami w zakresie ochrony środowiska wyznaczonymi w dokumentach obowiązujących na szczeblu międzynarodowym, unijnym, krajowym, regionalnym oraz lokalnym,
- konieczne jest prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych, które przyczynią się do kreowania wśród lokalnej społeczności postaw proekologicznych;
- konieczne jest wskazanie odpowiednich działań kompensacyjnych pozwalających na minimalizację negatywnego oddziaływania na środowisko w przypadku inwestycji nawet krótkotrwale negatywnie wpływających na środowisko.

W Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku wskazano 13 kierunków działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie 3 założonych celów rewitalizacji.

CEL 1: Razem silni jak wół! – wzmocnienie relacji społecznych	
Kierunek 1.1.	Integracja społeczne i przeciwdziałanie wykluczeniu
Kierunek 1.2.	Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców
Kierunek 1.3.	Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców
Kierunek 1.4.	Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego
CEL 2: Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko	
Kierunek 2.1.	Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku
Kierunek 2.2.	Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego
Kierunek 2.3.	Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych
Kierunek 2.4.	Wzmocnienie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek 2.5.	Rozwój ekonomii społecznej
CEL 3: Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych	
Kierunek 3.1.	Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych
Kierunek 3.2.	Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji
Kierunek 3.3.	Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej
Kierunek 3.4.	Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Zaplanowano katalog działań, na który składa się 6 podstawowych projektów zintegrowanych oraz 2 przedsięwzięć uzupełniających. Projekty podstawowe to te, które w zasadniczy sposób przyczynią się do odwrócenia negatywnych trendów na obszarze, natomiast projekt uzupełniający ma charakter głównie infrastrukturalny, jednak jego realizacja przyczyni się do bezpośredniej poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji i nie tylko.

Gminnym Program Rewitalizacji powinien być zgodny przede wszystkim z ideą zrównoważonego rozwoju, zapewniając przyszłym i obecnym pokoleniom taki sam dostęp do godnego życia. Należy pamiętać o uwzględnieniu w ostatecznej wersji dokumentu aspektów związanych z poszanowaniem środowiska przyrodniczego, zapewniając tym samym poprawę warunków życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy regionu.

11. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań przewidzianych w projekcie Gminnego Programu Rewitalizacji

Analizując wpływ kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku na poszczególne komponenty środowiska stwierdzono, że będą one pozytywnie wpływały na środowisko i ludzi. Przewidziano ewentualne negatywne oddziaływania na etapie prowadzenia robót budowlanych, jednak będzie to krótkotrwałe i ograniczone tylko i wyłącznie do czasu prowadzenia prac. Ewentualne negatywne oddziaływanie dotyczy w głównej mierze oddziaływania na powietrze, hałas i powierzchnię ziemi. Możliwe oddziaływanie na wspomniane komponenty będzie wyłącznie krótkotrwałe, występujące na etapie prac budowlanych. Istnieje możliwość, iż nastąpi miejscowy wzrost hałasu, zapylenia, emisji spalin, odpadów budowlanych. Jest to jednak proces krótkotrwały, ograniczony tylko i wyłącznie do czasu prowadzenia prac. Wszystkie wymienione wyżej zakłócenia są odwracalne. Po zakończeniu realizacji należy spodziewać się braku oddziaływania na środowisko. Zadania zaplanowane zostaną z dużą dbałością o środowisko naturalne i nie zakłócą funkcji przyrodniczych obszarów chronionych znajdujących się na terenie Gminy Ryczywół. Inwestycje nie tylko nie będą stanowiły zagrożenia, ale przyczynią się do poprawy stanu środowiska. Efektem prac będzie zbudowana bądź zmodernizowana infrastruktura wpływająca na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru, również ze względów ekologicznych.

Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku nie wpływają w sposób długotrwały, negatywnie na stan środowiska, a znaczna część zaplanowanych kierunków działań i przedsięwzięć wykazuje oddziaływanie pozytywne. Rozpatrywanie wariantów przyjętych założeń GPR miało miejsce w toku opracowywania projektu dokumentu i obejmowało m. in. opracowanie diagnozy oraz sukcesywne konsultacje z przedstawicielami różnych środowisk. Efektem tych prac było opracowanie ostatecznej, jednowariantowej wersji GPR. W związku z tym proponowanie rozwiązań alternatywnych nie jest konieczne.

12. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Ważnym elementem w zakresie monitoringu środowiska jest ocena jakości środowiska przyrodniczego na analizowanym obszarze. Monitoring polega na gromadzeniu, analizowaniu i udostępnianiu danych odnoszących się do jakości środowiska naturalnego oraz zmian w nim zachodzących. Przeprowadzenie rzetelnego monitoringu wymaga doboru odpowiednich wskaźników określonych ilościowo oraz jakościowo. Założone cele i kierunki działań Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku a także osiągnięte rezultaty odpowiadają na potrzeby wynikające z analizy stanu obecnego obszaru. Założone efekty realizacji GPR pozwolą wzmocnić posiadany potencjał obszaru oraz wyeliminować lub ograniczyć słabe strony.

Jednym z najczęściej stosowanych sposobów prowadzenia monitoringu jest zastosowanie metod wskaźnikowych. Poniżej w zestawieniu tabelarycznym zaprezentowane zostały wskaźniki proponowane do zastosowania w celu monitorowania skutków realizacji postanowień zawartych w projekcie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku. Dodatkowo zasadniczą częścią może być monitoring prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Dokonując analizy i oceny stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska należy pamiętać, że muszą się one odnosić do terenów objętych projektem Gminnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 16. Wskaźniki proponowane do zastosowania w celu monitorowania skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Pożądaną zmianę	Cykliczność gromadzenia danych
Wysokość nakładów na inwestycje drogowe	zł	↑	raz na rok
Długość zmodernizowanych dróg i chodników oraz ścieżek rowerowych	km	↑	raz na rok
Długość nowo wybudowanych dróg i chodników oraz ścieżek rowerowych	km	↑	raz na rok
Odsetek powierzchni Gminy pokryty aktualnymi mpzp	%	↑	raz na rok
Liczba budynków poddanych termomodernizacji	szt.	↑	raz na rok
Liczba budynków, w których zamontowano odnawialne źródła energii	szt.	↑	raz na rok
Moc instalacji odnawialnych źródeł energii	MW	↑	raz na rok
Odsetek wymienionych indywidualnych źródeł ogrzewania	%	↑	raz na rok
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	↑	raz na rok
Liczba nieruchomości podłączonych do sieci kanalizacyjnej	szt.	↑	raz na rok
Liczba zbiorników bezodpływowych	szt.	↓	raz na rok
Przeprowadzania okresowych kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się osadów ściekowych oraz nieczystości ciekłych	szt.	↑	raz na rok
Ilość odpadów zebranych w sposób selektywny	Mg	↑	raz na rok
Średnia roczna poziomy PM10 w powietrzu	µg/m ³	↓	raz na rok

Częstość przekraczania dopuszczalnego poziomu stężeń 24-godzinnych PM10 w roku	szt.	↓	raz na rok
Średnia roczna poziomu PM2,5 w powietrzu	µg/m ³	↓	raz na rok
Średnia roczna poziomu benzo(a)pirenu w powietrzu	µg/m ³	↓	raz na rok
Stan jakości wód powierzchniowych i podziemnych	zły/dobry	↑	raz na rok z rozbiciem powierzchniowe raz na cztery lata, podziemne raz na rok
Liczba zmodernizowanych urządzeń melioracyjnych	szt.	↑	raz na rok
Liczba nowych nasadzeń drzew i krzewów do liczby ubytków	%	↑	raz na rok
Wysokość nakładów na inwestycje związane z utrzymaniem zieleni i nowymi nasadzeniami	zł	↑	raz na rok
Powierzchnia powstałych, urządzonych lub zmodernizowanych terenów zieleni	ha	↑	raz na rok
Udział terenów zieleni w powierzchni Gminy	%	↑	raz na rok
Udział terenów chronionych w powierzchni Gminy	%	-	raz na rok
Liczba zorganizowanych wydarzeń i imprez proekologicznych	szt.	↑	raz na rok
Stopień lesistości Gminy	%	↑	raz na rok

Źródło: opracowanie własne

13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Konieczność wykonania Prognozy Oddziaływania na Środowisko „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku” wynika z obowiązku zawartego w art. 51 ust. 1. ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024, poz. 1112).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu po zapoznaniu się z wnioskiem Wójta Gminy Ryczywół, w piśmie nr WOO-III.410.464.2024.PW.1 z dnia 13.09.2024 roku uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku”. W swym piśmie organ ten wskazał, że prognoza powinna być opracowana zgodnie z art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy ooś.

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w piśmie 7.11.2024 r., znak: DN-NS.9011.1890.2024 uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku”.

W niniejszej prognozie, w rozdziale 1 przedstawiono podstawy prawne opracowania prognozy, jej zakres i cel, metody opracowania, źródła informacji oraz analizę oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska. Głównym celem opracowania prognozy jest wskazanie, jak wpłynie na środowisko realizacja określonych w projekcie GPR celów, kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W rozdziale 2 przedstawiono krótką charakterystykę projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku. Przedstawiono w nim zawartość i cele GPR, w tym jego wizję, cele, kierunki działań oraz przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

W Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku wskazano 13 kierunków działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie 3 założonych celów rewitalizacji.

CEL 1: Razem silni jak wół! – wzmocnienie relacji społecznych	
Kierunek 1.1.	Integracja społeczne i przeciwdziałanie wykluczeniu
Kierunek 1.2.	Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców
Kierunek 1.3.	Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców
Kierunek 1.4.	Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego
CEL 2: Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko	

Kierunek 2.1.	Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku
Kierunek 2.2.	Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego
Kierunek 2.3.	Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych
Kierunek 2.4.	Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek 2.5.	Rozwój ekonomii społecznej
CEL 3: Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych	
Kierunek 3.1.	Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych
Kierunek 3.2.	Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji
Kierunek 3.3.	Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej
Kierunek 3.4.	Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Zaplanowano katalog działań, na który składa się 6 podstawowych projektów zintegrowanych oraz 2 przedsięwzięcia uzupełniające. Projekty podstawowe to te, które w zasadniczy sposób przyczynią się do odwrócenia negatywnych trendów na obszarze, natomiast projekt uzupełniający ma charakter głównie infrastrukturalny, jednak jego realizacja przyczyni się do bezpośredniej poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji i nie tylko.

W rozdziale 2 przedstawiono również powiązania tematyczne GPR z założeniami i wymaganiami innych dokumentów szczebla unijnego, krajowego i wojewódzkiego, uwzględniające zasady ochrony środowiska, a przede wszystkim zasadę zrównoważonego rozwoju. Odniesiono się między innymi do następujących dokumentów: Traktat Lizboński, Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030, Europejski Zielony Ład, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020), Europejska Konwencja Krajobrazowa, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Krajowy Program Ochrony Powietrza, Polityka energetyczna Polski do 2040 r., Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej, Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego do roku 2030, Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+, Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, Audyt krajobrazowy dla województwa wielkopolskiego.

Rozdział 3 stanowi charakterystykę istniejącego stanu środowiska Gminy Ryczywół, z uwzględnieniem położenia, ukształtowania terenu, budowy geologicznej, gleb, wód powierzchniowych i podziemnych, klimatu, jakości powietrza atmosferycznego, zagrożenia hałasem, szaty roślinnej i świata zwierzęcego, form ochrony przyrody. Cechami

charakterystycznymi Gminy Ryczywół są między innymi: zły stan jakości wód powierzchniowych, zła jakość powietrza atmosferycznego, przebieg przez teren Gminy drogi wojewódzkiej, co wiąże się z występowaniem hałasu.

W rozdziale 4, prognoza wskazuje istniejące problemy środowiska. Dla poszczególnych komponentów środowiska wskazano między innymi następujące zagrożenia/problemy: przekroczenia parametrów jakości powietrza atmosferycznego, złą jakość wód powierzchniowych, występowanie dużej ilości wyrobów zawierających azbest oraz duży udział odpadów zmieszanych w łącznej masie odebranych odpadów komunalnych, czy zagrożenie suszą.

W rozdziale 5, prognoza wskazuje również przewidywane oddziaływanie na środowisko na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne oraz cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe. Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w formie opisowej wraz z uzasadnieniem.

Rozdział 6 wskazuje propozycje możliwych sposobów ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko.

W rozdziale 7 opisane zostały możliwe zmiany w przypadku braku realizacji dokumentu. Wskazano wśród nich:

- pogorszenie klimatu akustycznego;
- pogorszenie stanu infrastruktury technicznej;
- wykluczenie społeczne mieszkańców oraz wpadanie w ubóstwo;
- zwiększenie ryzyka zachorowań na choroby układu oddechowego i nowotworowe, związane z brakiem działań ograniczających niską emisję;
- pogorszenie stanu jakości powietrza atmosferycznego na analizowanym obszarze;
- zmniejszenie poziomu bioróżnorodności;
- zwiększenie udziału terenów zdegradowanych, zdewastowanych z postępującą degradacją środowiska;
- dewastację terenów zielonych czy miejsc o szczególnym znaczeniu przyrodniczym, na skutek braku oznaczeń takich miejsc, brak ochrony wspomnianych terenów;
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców przyczyniająca się do degradacji środowiska;
- powstanie zanieczyszczeń powierzchni ziemi;
- pogorszenie stanu budynków, które pełnią istotne funkcje dla mieszkańców Gminy;
- pogorszenie estetyki krajobrazu.

W rozdziale 8 stwierdzono, że realizacja niniejszego dokumentu nie spowoduje transgranicznego oddziaływania.

Rozdział 9, dotyczący napotkanych trudności i braków dostępnej wiedzy wskazuje, że jedynym problemem okazał się brak parametrów technicznych przedsięwzięć proponowanych w GPR. Ponadto, Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku powstał w oparciu o współczesną wiedzę na temat wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy oraz w oparciu o współczesną wiedzę na temat organizacji, metod, technik, technologii, materiałów wykorzystywanych przy realizacji przedsięwzięć z zakresu rozwoju lokalnego oraz procesów inwestycyjnych.

Rozdział 10 poświęcony został rekomendacjom i wnioskom do ostatecznej wersji dokumentu, gdzie wskazano, że GPR powinien być zgodny przede wszystkim z ideą zrównoważonego rozwoju, zapewniając przyszłym i obecnym pokoleniom taki sam dostęp do godnego życia. Należy pamiętać o uwzględnieniu w ostatecznej wersji dokumentu aspektów związanych z poszanowaniem środowiska przyrodniczego, zapewniając tym samym poprawę warunków życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy regionu.

W rozdziale 11, dotyczącym rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w GPR, stwierdzono, że w dokumencie nie wskazano parametrów technicznych planowanych działań. Wobec powyższych przesłanek dotyczących w zasadzie każdego wieloaspektowego dokumentu, niniejsza prognoza nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów GPR, do czego przyczynił się brak możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań. Rozpatrywanie wariantów przyjętych założeń GPR miało miejsce w toku opracowywania projektu dokumentu i obejmowało m. in. opracowanie diagnozy stanu środowiska oraz sukcesywne konsultacje z przedstawicielami różnych środowisk. Efektem tych prac było opracowanie ostatecznej, jednowariantowej wersji GPR.

W rozdziale 12 wskazano liczne propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień GPR. W celu określenia stopnia realizacji celów, zbudowano system kierunków powiązanych z różnymi poziomami celów, jakie zostały przyjęte w GPR. Regularna analiza wskaźników wskazanych w tabeli pozwoli na analizę skuteczności podjętych działań oraz określenie poziomu rozwoju jednostki w danej dziedzinie i aktualizację priorytetów Gminy Ryczywół.

14. Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Dane demograficzne Gminy Ryczywół	55
Tabela 2. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (dane za rok 2023)	61
Tabela 3. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin (dane za rok 2023)	61
Tabela 4. Pomiary hałasu wykonane na terenie DW nr 178 w Trzciance wykonane w ramach opracowania Strategicznej Mapy Hałasu 2022	67
Tabela 5. Ruch kołowy na drogach wojewódzkich przebiegających przez Gminę Ryczywół.....	69
Tabela 6. Charakterystyka JCWPd na obszarze Gminy Ryczywół.....	72
Tabela 7. Charakterystyka JCWP w obszarze Gminy Ryczywół	76
Tabela 8. Wyszczególnienie ilości odebranych i zebranych odpadów komunalnych na terenie gminy Ryczywół w 2023 r.	84
Tabela 9. Charakterystyka Obszaru Natura 2000 znajdującego się na terenie Gminy Ryczywół	87
Tabela 10. Charakterystyka obszarów chronionego krajobrazu znajdujących się na terenie Gminy Ryczywół	97
Tabela 11. Charakterystyka rezerwatu przyrody znajdującego się na terenie Gminy Ryczywół.....	99
Tabela 12. Wykaz pomników przyrody ustanowionych na terenie Gminy Ryczywół	103
Tabela 13. Zagrożenia/problemy istotne z punktu widzenia ochrony środowiska występujące na terenie Gminy Ryczywół.....	106
Tabela 14. Propozycje możliwych sposobów ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko	133
Tabela 15. Sposoby zapobiegania, ograniczania i kompensacji potencjalnych negatywnych oddziaływań zaplanowanych działań w ramach GPR	135
Tabela 16. Wskaźniki proponowane do zastosowania w celu monitorowania skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu	144
Rysunek 1. Pogładowa mapa obszaru rewitalizacji Gminy Ryczywół.....	14
Rysunek 2. Położenie Gminy Ryczywół na tle powiatu i województwa.....	54

15. OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO O SPEŁNIENIU WYMAGAŃ, O KTÓRYCH MOWA W ART. 74A UST. 2

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112), w nawiązaniu do art. 74a ust. 2 tejże ustawy oświadczam, że jako autor prognozy oddziaływania na środowisko do:

„Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku”

spełniam wymagania, o których mowa w wyżej wymienionych przepisach prawnych. Posiadam ukończone studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku związanym z kształceniem w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych z dziedzin nauk rolniczych, nauk leśnych (art. 74a ust. 2 pkt 1 lit. d).

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

